

Ontwikkelingsplan
voor de **Westergasfabriek**

Verantwoording

De nota 'Ontwikkelingsplan voor de Westergasfabriek' bevat een plan voor een nieuwe invulling van de Westergasfabriek en het Westergasfabrieksterrein. Deze nota verschijnt onder verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur van stadsdeel Westerpark, Amsterdam, en is tot stand gekomen tussen december 1995 en maart 1996.

Het gepresenteerde plan heeft in de loop van het besluitvormingsproces een aantal veranderingen ondergaan. De visie van het stadsdeel op de toekomstige ontwikkeling van de Westergasfabriek is daarbij overeind gebleven.

De uitwerking van de visie wordt behandeld in hoofdstuk vijf van deze nota.

De begrotingen van het park en de infrastructuur zijn gebaseerd op het Programma van Eisen zoals dat in deze nota wordt gepresenteerd.

Uiteindelijk is door de centrale stad en het stadsdeel een substantieel bedrag ter beschikking gesteld waarmee de aanleg van de infrastructuur en het park wordt mogelijk gemaakt. De hoogte van dit bedrag is echter lager dan hetgeen in deze nota wordt begroot. Een toelichting hierop wordt gegeven in paragraaf 6.3.

In de verdere uitwerking van de plannen zal een oplossing gevonden moeten worden voor de wijze waarop de wensbegroting in overeenstemming gebracht kan worden met de aanwezige middelen. Daartoe staat een aantal mogelijkheden open:

- ▷ het realiseren van andere inkomstenbronnen
- ▷ sponsoring
- ▷ het onderbrengen van onderdelen van het plan in andere begrotingsposten
- ▷ fasering
- ▷ bezuinigingen

Het richtbudget waarvan uitgegaan mag worden bij de aanleg van het park zal op een later tijdstip, maar voorafgaand aan de start van de meervoudige opdracht, worden vastgesteld. In oktober 1996 zal een uitvoeringsplan aan het college van Burgemeester en Wethouders en aan de stadsdeelraad aangeboden worden.

Aan de tekst en de bedragen zoals ze in deze nota vermeld zijn, kunnen geen rechten worden ontleend.

De auteurs

Voorwoord

Rijdend met de trein vanuit Amsterdam CS naar het westen passeer je de enorme sporenbundels ter hoogte van het Westerpark. Je kunt daar kiezen tussen de richting Zaandam, het havengebied (als je vrachttrein bent), Haarlem of Schiphol.

Ook het maken van plannen roept bij mij vaak het beeld op van een groot rangeerterrein. Voortdurend neem je wissels, je lijkt soms wat doelloos over de sporenvlakte te dwalen. Toch betekent elke wissel die je neemt een onomkeerbare keuze voor een richting, doordat een deel van de einde-loze alternatieve routes niet meer bereikbaar is.

Deze nota is een weergave van het ontwikkelingsplan voor de gebouwen en het terrein van de Westergasfabriek. De behandeling daarvan, door de stadsdeelraad Westerpark en de commissie Economische Zaken van de gemeente Amsterdam in mei 1996, betekent dat een heleboel wissels zijn genomen voor de Westergasfabriek. Doelloos dwalen heeft plaatsgemaakt voor een reis met een duidelijke richting. De commissie en de deelraad hebben ingestemd met de visie op de toekomst van het terrein. De noodzakelijke bedragen voor de aanleg van het park en de infrastructuur worden ter beschikking gesteld.

Er is gekozen voor de aanleg van een park op het terrein van de fabriek en het ontwikkelen van een culturele bestemming voor het prachtige complex van industriële monumenten. Het ontwikkelingsplan is gemaakt onder het motto park, cultuur en bedrijvigheid. Daarmee wordt aangesloten bij de dynamische ontwikkeling die het complex sinds 1992 heeft doorgemaakt. De mogelijkheden van de herbestemming van de gebouwen werden gedurende deze periode van tijdelijke invulling aangetoond.

Doordat nu, in een samenhangende beweging, het parkontwerp wordt gemaakt, de infrastructuur wordt aangelegd en de gebouwen worden opgeknapt en ingevuld, hebben we de zeldzame mogelijkheid deze inmiddels al zeer bijzondere plek tot iets unieks te maken. Een plek in de stad, die een rustpunt is dichtbij het centrum en tegelijk ruimte biedt aan velerlei activiteiten. Daardoor is het bijzonder aantrekkelijk om hier te komen, gedurende het hele jaar op vrijwel alle uren van de dag.

Indien u geïnteresseerd bent in de geschiedenis en de toekomst van de Westergasfabriek, of als u een bijdrage wilt leveren aan haar ontwikkeling, beveel ik u de nota van harte ter lezing aan.

Ruud Grondel

Voorzitter Dagelijks Bestuur stadsdeel Westerpark

The first part of the report discusses the general situation of the country and the progress of the work done during the year. It also mentions the various committees and their work.

The second part of the report deals with the financial position of the organization. It gives a detailed account of the income and expenditure for the year.

The third part of the report is devoted to the work of the various committees. It describes the work done by each committee and the results achieved.

The fourth part of the report discusses the work of the various departments. It describes the work done by each department and the results achieved.

The fifth part of the report discusses the work of the various branches. It describes the work done by each branch and the results achieved.

The sixth part of the report discusses the work of the various societies. It describes the work done by each society and the results achieved.

The seventh part of the report discusses the work of the various clubs. It describes the work done by each club and the results achieved.

The eighth part of the report discusses the work of the various associations. It describes the work done by each association and the results achieved.

The ninth part of the report discusses the work of the various unions. It describes the work done by each union and the results achieved.

The tenth part of the report discusses the work of the various organizations. It describes the work done by each organization and the results achieved.

Yours faithfully,

Secretary

Inhoud

6	1	Inleiding
8	2	Visie
14	3	Beleidskaders
22	4	Geschiedenis
30	5	Planvorming
31	5.1	Inleiding
31	5.2	Oriëntatie
32	5.3	Het park
39	5.4	De gebouwen
46	5.5	De Gashouder
50	5.6	Nieuwbouw
54	5.7	Bodemsanering
55	5.8	Infrastructuur
59	5.9	Ontwikkeling en Beheer
64	5.10	De andere delen van het park
68	6	Realisatie
69	6.1	Maatschappelijk draagvlak
70	6.2	Planning
71	6.3	Financiering
74	6.4	Besluitvorming
77	6.5	Moties op de besluitvorming
80		Bijlage 1 Verslag van de expertmeeting
86		Bijlage 2 Stageonderzoek van de Hogeschool Holland
98		Bijlage 3 Overzicht van de projecten die vanaf 1993 hebben plaatsgevonden
103		Colofon
104		Fotoverantwoording

n) Inleiding

Saskia Griepink, Presentatie, schilderij

autopsienummer 619/91

Bergen, Peter Delpeut (dans) filmopname

Art international, verkoopexpositie

Radio de Vrije Keizer i.s.m.

Staatliedengreep 4 bands & Shysaku

Lady Komodie, repeteren

Hannes Wallrafen, locatie-fotografie

(Avenue)

SAN, Korendag

Stichting Lustrumcommissie, diner

Outcast Pictures, filmopnamen

Miek d'Herripon dansvideo

Puck & Hans Modeshow

Grace meubelfotografie

Kijk op de Wijk

Compaq diner

Image Factory diner

Krisna Lee Hanks workshop

Klankkracht Staatsliedengreep

De ontwikkeling van de Westergasfabriek is in een nieuwe fase gekomen. In 1992 werden het terrein en de gebouwen door de centrale stad overgedragen aan stadsdeel Westerpark. Sindsdien werden daar vele voorstellingen, evenementen en manifestaties georganiseerd. Door deze activiteiten heeft de Westergasfabriek zich vooral in de laatste drie jaar een plaats verworven op de culturele kaart van Amsterdam. Stadsdeel Westerpark kan terugkijken op een succesvolle periode van tijdelijke invulling. Hiermee is een basis gelegd voor de toekomstige, definitieve bestemming.

De gasfabriek krijgt echter niet alleen een culturele functie. Het fabrieksterrein krijgt ook een bestemming als park. Reeds lang geleden was het terrein aangewezen als uitbreiding van het oude Westerpark. Na vele jaren krijgt het eindelijk deze groene functie.

In de afgelopen drie jaar heeft het stadsdeel gezocht naar een geschikte invulling van de monumentale gebouwen die zich op het gasfabrieksterrein bevinden. Deze bleken zich bij uitstek te lenen voor een invulling met culturele activiteiten en werden met succes geëxploiteerd. Voor de nieuwe bestemming van een van de grotere gebouwen op het terrein, het Zuiveringshuis, werd gestreefd naar de vestiging van een centrum voor moderne muziek, getrokken door de zogenoemde IJsbrekercoalitie. In september 1995 hebben het gemeentebestuur en de IJsbrekercoalitie echter hun voorkeur uitgesproken voor een locatie op de Oostelijke Handelskade aan de IJ-oever. Deze ingrijpende wijziging in de geplande bestemming van het Zuiveringshuis was voor het stadsdeel aanleiding om zich opnieuw over de ontwikkeling van het integrale plangebied te buigen. Dit ontwikkelingsplan is daarvan thans het resultaat.

Voor de uitvoering van de plannen heeft stadsdeel Westerpark de steun gekregen van het college van Burgemeester en Wethouders. Als vertegenwoordiger van de centrale stad heeft Edgar Peer, wethouder Economische Zaken, zich bereid verklaard om op te treden als projectwethouder. Het Westerparkproject is dermate complex en van een zodanige omvang dat een nauwe samenwerking tussen de centrale stad en het stadsdeel onontbeerlijk is om de plannen succesvol ten uitvoer te kunnen brengen. Bovendien zijn de geplande voorzieningen op het gebied van cultuur en recreatie niet alleen gericht op bewoners van de omliggende wijken, maar ook op bezoekers van elders. Inmiddels heeft de centrale stad bijna twaalf miljoen gulden toegezegd voor de financiering van het project, plus een bijdrage van meer dan vijf miljoen gulden monumentensubsidie. Dat betekent dat nog dit jaar gestart kan worden met de uitvoering van de plannen. Het stadsdeel heeft haar visie op de toekomstige invulling van het terrein en de gebouwen in deze nota vervat. Ze verschijnt in nauw overleg en onder verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur van het stadsdeel en bevat een onderbouwing van de haalbaarheid van de plannen die stadsdeel Westerpark met het terrein heeft. Het stadsdeel heeft daarbij gekozen voor een onconventionele benadering: de plannen zijn niet gedetailleerd vastgelegd en star van aard, maar zijn juist gericht op de toekomst, met zoveel mogelijk ruimte voor ontwikkeling en groei.

Deze nota bevat echter niet alleen een politieke visie en een scenario voor ontwikkeling. Ook de stand van zaken met betrekking tot de aanleg van het park, de invulling van de gebouwen en de saneringsproblematiek worden behandeld. Daarnaast geeft deze publicatie de lezer inzicht in de geschiedenis van de Westergasfabriek - een geschiedenis waarvan het meest boeiende deel nu voor ons ligt!

[2] Visie

Tony Newitt fotolocalie

Elsbeth Rood / Marie Claire fotolocalie

Marco Klein & Partners mode film

Levis fotosessie

Oilly (BV Feest/Cantina Mobile)

Willem Hof Onderhoud manes

Het terrein van de Westergasfabriek bevindt zich in stadsdeel Westerpark, centraal gelegen tussen de Spaarndammerbuurt en de Staatsliedenbuurt. Het gebied wordt ingesloten door de spoorlijn naar Zaandam en de Haarlemmervaart. Direct ten oosten van het terrein ligt het oude Westerpark. Het vormt de punt van de Brettenzone, het groengebied dat zich uitstrekt tot aan Haarlem. De totale oppervlakte van het terrein bedraagt 13,5 hectare. Hierop bevindt zich een uniek complex van 22 gebouwen, waaronder dertien negentiende-eeuwse monumenten. Uit de zorg voor een verantwoorde randstadgroenstructuur, het hergebruik van industriële monumenten, de opwaardering van het leefmilieu in de oudere stadswijken, het voorzien in een aanbod van nieuwe werkgelegenheid en de mogelijkheid om Amsterdam een extra impuls te geven op het gebied van cultuur en toerisme, is er voor gekozen het terrein en de gebouwen een nieuwe bestemming te geven met als driedig thema park, cultuur en bedrijvigheid. Uit de ervaringen met de tijdelijke verhuur is gebleken dat met deze invulling de genoemde beleidskaders ook daadwerkelijk uitgewerkt kunnen worden.

Cantina Mobile winterstalling, Parade

fooieneest, bedrijfslunch Faktor huwelijk

tangofoest, P-funk, feest Movies feest

VPRO, feest Gered Gereedschap

MAGAZIIN

Rinus Rossewij koorddanser

Lady Komodie repeteren Survival

Park

Het voormalige gasfabrieksterrein wordt een park. Het park heeft een dubbele functie: men moet er geborgenheid aantreffen, maar het moet ook appelleren aan een gevoel van vrijheid bij de bezoekers. Een park dat het sluitstuk vormt van het veel grotere Westerpark.

In het hart van het park bevindt zich een manifestatierrein. Park en manifestatierrein bieden de mogelijkheid om exposities te houden en er evenementen te organiseren, zoals popconcerten en toneelvoorstellingen. Het is een uitgelezen gebied voor festivals. Park en manifestatierrein vormen een hoogwaardige omgeving waarin de bebouwing geïntegreerd wordt en de functies elkaar onderling versterken.

In het park kan men wandelen, sporten, mijmeren en relaxen. Het groen van het park zorgt voor een contrastwerking met de sterk verstedelijkte buurten en de monumentale panden op het terrein. Het park voorziet hiermee in een belangrijke behoefte aan groen in de omliggende buurten. De Brettenzone als ecologisch gebied wordt hierdoor gewaarborgd. Het grote Westerpark vormt een afrondend element in de Randstadgroenstructuur.

Cultuur en bedrijvigheid

In de gebouwen voeren activiteiten op het gebied van theater, film, muziek en beeldende kunst de boventoon. Er vinden voorstellingen plaats en evenementen. Er wordt ook gelegenheid geboden voor het organiseren van besloten festiviteiten. Horeca vormt niet de hoofdmoot, maar is wel een essentieel onderdeel van het concept. De gebruikers van de gebouwen zijn niet alleen diegenen die culturele producten maken of vertonen. De kern van de gebruikersgroep wordt gevormd door culturele bedrijvigheid, zoals distributie, organisatie, catering, decorbouw en verzorging van *special effects*. Er is ook ruimte beschikbaar voor opleidingen. Op het terrein treft men naast de publiekstreckende functies en de culturele bedrijvigheid ondersteunende functies aan, zoals winkels en een beperkt aantal kantoren. De toekomstige huurders zijn essentieel voor het slagen van het concept. Het zijn veelal organisaties met een landelijke uitstraling op het gebied van theater, film en muziek. Zij hebben hun sporen vaak al elders verdiend. Ze kenmerken zich doordat zij steeds bezig zijn met verandering en vernieuwing. Ze zijn niet gericht op de massa, maar het zijn trekkers van netwerken. De huurders zijn vanzelfsprekend in staat om de huur te betalen. Daarnaast wordt ook de mogelijkheid geboden om startende culturele organisaties onderdak te bieden. Er is sprake van een gedifferentieerde huurstelling. Van de bestaande gebouwen zal ten behoeve van de parkeeraanleg alleen het Laboratoriumgebouw worden gesloopt. De bruikbare oppervlakte van alle andere gebouwen zal voor de toekomstige verhuur worden geoptimaliseerd. Hierdoor zal ook de werkgelegenheid voor secundaire bedrijven nog verder kunnen toenemen. Voor huisvesting van meer van dergelijke bedrijven kan eventueel uitgeweken worden naar het aangrenzende Van Slingelandterrein en de bedrijfsruimten in de Fannius Scholtenbuurt. De opleidingen die zich op het terrein bevinden brengen slechts beperkt werkgelegenheid met zich mee, maar versterken de dynamiek en het unieke karakter. Door belangrijke soorten activiteiten op het gebied van cultuur op het terrein bijeen te brengen, versterken deze elkaar en kan de samenwerking en uitstraling bevorderd worden. Een belangrijk voordeel van de combinatie van publiekstreckende activiteiten en culturele bedrijvigheid is de spreiding van publiek en mobiliteit over de dag en de avond. Met een dergelijke invulling van de gebouwen wordt een essentiële bijdrage geleverd aan de gebruikswaarde van het park.

Gebroeders Flint repeteren Oase

Amsterdams Bos opslag

Cecile van der Heiden atelier

Wolfsmond repeteren & voorstellingen

Trilogie Hamletmachine / Dodendans /

Finale OV WERKPLAATS

La Pioyra expositie- en atelierruimte

Vertoning S8 en 16 mm films

Zomernacht of Het Zigeunermeisje

expositie

Karel Doing performance gevolgd door

Vitaal Filmen

Jur Londt Schulz performance

If I only could ...

2000 kindertekeningen

expositie en veiling

Metamkien

Buurtbelang

Het aantrekken van culturele bedrijvigheid versterkt niet alleen de werkgelegenheid van de stad Amsterdam als zodanig, maar zal vooral ook de economie voor de omliggende buurten stimuleren. Er zal op het terrein en in de gebouwen een scala van activiteiten plaatsvinden dat er mede op gericht is buurtbewoners naar het terrein toe te trekken. Een aantal op de buurt gerichte activiteiten is zichtbaar op het terrein vertegenwoordigd.

AV/landschappen

Festivalterrein

Het park en de gebouwen lenen zich bij uitstek als festivalterrein. Hadden het Holland Festival en Triple X hun weg naar de Westergasfabriek al gevonden, recent vond hier ook het meerdaagse muziekfestival Drum Rhythm plaats.

Djana Mileta Het groene veld De Grilpen

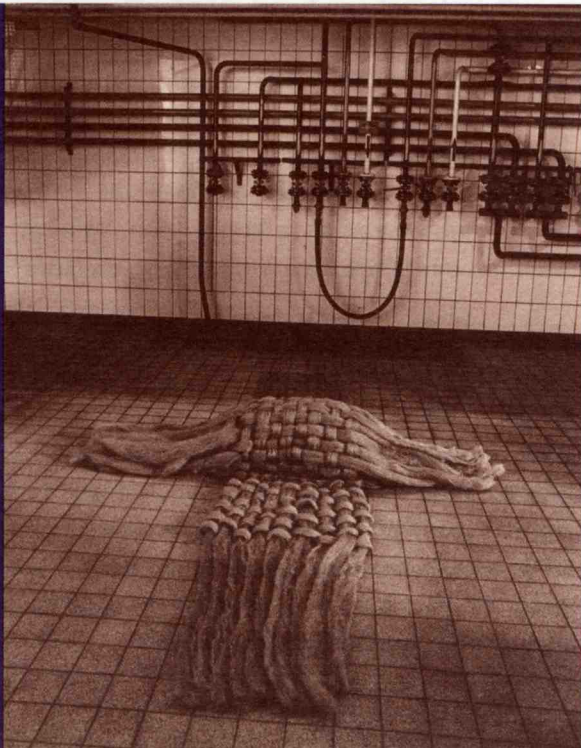
Moeder van Martine van der Boomen

Daarnaast kan het park ruimte bieden aan de tenten van Cirque du Soleil en de jaarlijkse voorjaarskermis.

De gebouwen worden zodanig ingevuld dat een flexibel gebruik mogelijk is. Verschillende ruimtes zullen bij eventuele manifestaties ingezet kunnen worden.

KANTOOR OV

Boem en Paukenslag werkplaats

KANTOREN

Educatie

Schoolklassen kunnen straks het terrein bezoeken. In een relatief beschermde, parkachtige omgeving kan men het verleden van de gasproductie en de industriële monumenten ontdekken. Men kan daarnaast het huidige gebruik door de theatermakers, de filmers en de beeldend kunstenaars ervaren. Het complex is een cultuurfabriek, een theaterwerkplaats, een groot kunstenaarsatelier en dat voor iedereen tegelijk.

Studio Wenck All Arts Productions

(producent)

Argus Filmproductie (producent)

Internationale basis

Het Westergasfabrieksterrein kan uitgroeien tot een internationale en interculturele ontmoetingsplek waar kunstenaars uit de gehele wereld elkaar kunnen treffen. Hiertoe zullen ruimten worden gereserveerd. Met name wordt daarbij gedacht aan 'artists in residence', maar ook aan andersoortige gastenverblijven. Verder kan uitwisseling plaatsvinden van producties die voor bijzondere locaties gemaakt zijn.

Pieter van Brummelen (lichtontwerp/

cameraman)

Gashouder

De Gashouder wordt ontwikkeld als een multifunctionele ruimte waar activiteiten van zeer uiteenlopende aard kunnen plaatsvinden. Het is een uniek gebouw van 3.000 m² dat een rol vervult tijdens de festivals die op het terrein plaatsvinden. Gebruikers van de Gashouder zullen de andere huurders op het terrein zijn, terwijl er daarnaast plaats is voor opera, dansfeesten, houseparties, bedrijfsfeesten en -presentaties, popconcerten en exposities.

Nico Komen (special effects)

Outcast Pictures (montage/productie)

Set Builders International (decorbouw)

Karakter

De combinatie van monumentale gebouwen met een bedrijfsmatige culturele invulling in een park maakt dat het project in staat is zich te ontwikkelen tot een bijzondere locatie met een geheel eigen identiteit. Het samenspel van monumenten en cultuur levert een hoogwaardig stedelijk karakter op. Naast de waarde die het park heeft als verbetering van de woonkwaliteit van de buurt, biedt het ook een meerwaarde voor culturele organisaties. Zij kunnen gebruikmaken van de openbare ruimte voor hun voorstellingen of exposities. Deze mogelijkheid draagt bij tot het dynamische en onconventionele karakter van het project. Op deze wijze ingevuld zal de fabriek geen concurrent zijn van de uitgaanscentra in Amsterdam. Ze heeft haar eigen identiteit, een identiteit die een grote diversiteit aan bezoekers zal aantrekken.

Jan Roelfs/Ben van Os (art directors)

Zebra Kinderdesign (meubels/decor)

Cynthia Roosberg (kleding/kostuum)

Benito Strangio (licht)

Het gebied voorziet haar omgeving van een centrum, een prikkelende bron: een plek om trots op te zijn.

Nestor B. Sanz (cameraman)

De fabriek is dynamisch, levend, avontuurlijk en spannend. Men kan er terecht op zoek naar onverwachte toevalligheden en ontmoetingen. Het is er nooit af. In de permanente, per definitie statische aanwezigheid van de monumentale gebouwen is er sprake van een continue verandering.

Pieter Kramer (regisseur)

Verandering is daarmee een van de basiskenmerken van het cultuurpark dat de Westergasfabriek moet worden. Dit leidt tot een paradox. Verandering kun je niet vasthouden, verandering moet worden gestimuleerd of desnoods worden afgedwongen.

GARAGE

Bryan Meyers De Meneertjes

Alejandro Agresti Act in Question

Leon de Winter

Samenvatting

Door het plan op deze wijze vorm te geven worden het karakter van het landschap en het idee van de stadsrand versterkt en gespaard. De culturele bedrijvigheid geeft een nieuwe dynamische invulling aan de dertien monumenten en de andere gebouwen op het terrein. De bedrijvigheid op het terrein zal een positief effect hebben op de bedrijvigheid in de directe omgeving.

Burny Bos Ko de Boswachtershou

Het gebied krijgt eindelijk het park waar al ruim honderd jaar op wordt gewacht. Het aanbrengen van een nieuwe infrastructuur zorgt ervoor dat het gebied bereikbaar en bruikbaar wordt voor huurders en bezoekers.

Janine Luxembourg Blueprint

Een reis

Het nieuwe en de verandering zijn de sleutelwoorden bij de verdere ontwikkeling van het terrein. Al wordt er wel gekozen voor een doel, er is geen eindbeeld. Het gaat om de richting, niet om het eindstation. Men kan het zien als een *road-movie* in de beste Amerikaanse traditie. Daarbij gaat het niet om het aankomen, maar om het onderweg zijn, de weg er naar toe.

Ian Kerkhof De enge Knijperman

Sigma / Theu Boermans 1000 Rozen

Gerardjan Reijnders Ouwe Toppes

De reis dus, als symbool van het dynamische, het leven. De aankomst als het statische, het einde, de dood. Vernieuwing en verandering zijn de motoren van het proces. Culturele bedrijvigheid is de nieuwe energiebron waar de Westergasfabriek op draait.

Frans Weisz Crankybox

Een bezoek aan de nieuwe Westergasfabriek, op deze wijze ingevuld, zal te vergelijken zijn met een reis. De reden waarom je op reis gaat, waarom je andere landen of andere plaatsen bezoekt is toch: om te ontdekken wat er nog meer mogelijk is.

VPRO Meneer de Koekepeer

F. Foppema Wildgroei

MACHINEGEBOUW

Stichting Orkater decorbouw

Hollandia/Consort Der Fall Depons

Daniel Grauber eindexamenproject

Conservatorium Den Haag (Muziektheater)

Lodewijk Frank repetitie Orpheus

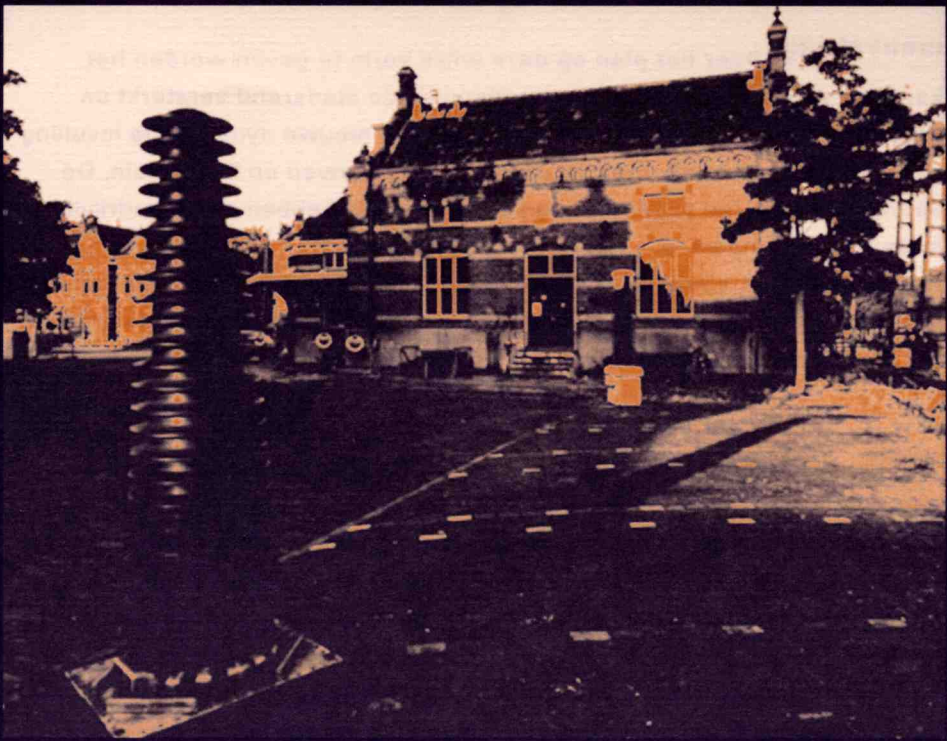
Garden of Eden diner

Kindercircus Elleboog presentatie

Stichting Gala feest

Kunsttraject tentoonstelling

Theo Joling Mozart met Motor

[3] Beleidskaders

Inleiding

Van Wolferen

Bij de uitwerking van de visie op de herbestemming van het terrein van de voormalige Westergasfabriek gaat stadsdeel Westerpark voor een belangrijk deel uit van beleid dat door de centrale, provinciale en lokale overheden is ontwikkeld om de verstedelijkte gebieden aan te pakken. De effecten van het driedelige thema park, cultuur en bedrijvigheid beantwoorden aan de aandachtspunten die gegeven zijn in deze beleidskaders.

Kerstdiners

Roxy Besloten Kerstfeest

KETELHUIS NO 4

Vooraf de zorg voor de 'Randstadgroenstructuur' en het oplossen van de 'Grote-stedenproblematiek', veroorzaakt door de zorgelijke sociaal-economische ontwikkeling, vragen binnen stadsdeel Westerpark om extra aandacht. Verpaupering, werkloosheid en de gevolgen van verdergaande verstedelijking met gebrek aan groen zijn problemen die nog steeds niet zijn opgelost.

Dirty Design studiedag Ned. Vremomina

Daarnaast neemt het stadsdeel zich bij de ontwikkeling van het voormalige fabrieksterrein de beleidskaders voor de nieuwe cultuurnota ter harte.

Tuin- en Landschapsarchitecten

Deze zijn recentelijk door de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen verwoord in een uitgangspuntennotitie. Nuis stelt daarin dat er nieuwe lijnen moeten worden uitgezet voor integraal beleid op het terrein van de openbare ruimte, de architectuur en de cultuurgeschiedenis.

St. Pense Bête De jonge Torless

Het cultuurbeleid kan volgens de staatssecretaris een welkome bijdrage zijn voor het aanpakken van de Grote-stedenproblematiek. Hij onderstreept de waardevolle betekenis van culturele instellingen voor een goede leefomgeving, de economische ontwikkeling en het wegwerken van sociale achterstanden.

Rietveld Akademie Expositie Veroudering

Afdelingen Industrieel Ontwerp en

De Randstadgroenstructuur

Een gevolg van de verstedelijking in het

Beeldhouwen

westen van Nederland is dat er steeds minder ruimte overblijft voor ontspanning, sport en recreatie. De aandacht van stedenbouwkundigen dient daarom meer en meer uit te gaan naar het in stand houden van een attractief landschap buiten de steden. Daarnaast is het van belang dat dit landschap in relatie wordt gebracht met de groenstructuur in de stad door middel van verbindingzones. Door Rijk, provincies en gemeenten wordt om deze reden gewerkt aan een Randstadgroenstructuur. Dit groengebied bestaat uit bossen, waterplassen, open land en natuurgebieden die het verstedelijkte gebied omringen en doorsnijden. Recreatieve routes maken er deel van uit. De Randstadgroenstructuur is op bepaalde plaatsen tot diep in de stad aan te treffen in de vorm van bovenwijkse parken.

Rietveld Akademie expositie afd. Autonomie

Mazzo slotfeest

Groen Links feest

Van Wolferen bruiloft

Moskito films filmopname

Essay locatie tbv foto's meubels

Ijsbreker repetitieruimte

GASHOUDER

Filmacademie eindexamenfilm

Het Vinex-beleid richt zich helaas voornamelijk op het beschrijven van potentiële woningbouwlocaties. Ook het beleid van Amsterdam is er de laatste jaren voortdurend op gericht geweest nieuwe woningbouwprojecten te ontwikkelen. Bij de ruimtelijke ordening en stadsplanning is het echter van belang niet slechts te zoeken naar plekken waar alleen gewoond kan worden. Er moet juist gezocht worden naar plaatsen waar meer mogelijk is. De leefbare compacte stad dient werkgelegenheid te bieden, terwijl recreatie en transport evenzeer veel aandacht verdienen. Het volbouwen van de laatste restanten groen in de stad stuit - doorgaans terecht - bij de bevolking op groot onbegrip.

Naast de ecologische en de recreatieve betekenis heeft groen nu ook een economische waarde. Deze uit zich in begrippen als een wervend woonmilieu en een prettig vestigingsklimaat. De aanwezigheid van veel groen in een regio vergroot namelijk niet alleen de aantrekkingskracht op bezoekers en potentiële bewoners uit andere delen van Nederland, groen is zelfs een belangrijke factor geworden in de concurrentie tussen de Europese steden.

Red Bullit/Sleez Beez opname clip

Stadsdeel Westerpark

Amsterdam kent een groene lobbenstructuur die vanuit de diverse windrichtingen een ecologische verbinding tot stand brengt met het groene achterland. De groene lob die het westen van de stad met het havengebied, het recreatiegebied Spaarnwoude en Haarlem verbindt, is sterk versnipperd. Het Westerpark ligt aan het eind van deze westelijke groene lob die diep de stad binnendringt. Daardoor ligt hier de stadsrand dichtbij het centrum van de stad. Het park is daarmee een essentieel onderdeel van de belangrijke ecologische verbindingzone, de Brettenzone.

De dichtbevolkte Staatsliedenbuurt en Spaarndammerbuurt hebben een duidelijk tekort aan groene recreatiemogelijkheden. Ook de bewoners van de Jordaan en stadsdeel Bos en Lommer zijn aangewezen op het Westerpark als recreatiegebied. Er bestaat in deze dichtbebouwde, stenige wijken een sterke behoefte aan contrastwerking. Met het oog op deze situatie werd het Westergasfabrieksterrein in het bestemmingsplan 'Overbrakerpolders' (1981) door de gemeente Amsterdam aangewezen als park.

De plek waar het park moet komen, ligt voornamelijk in een gebied dat in het plan de bestemming 'recreatieve doeleinden' heeft gekregen. De uitbreiding van het oude Westerpark, inclusief speel- en sportterreinen, voet- en fietspaden en ontsluitingswegen, past daar zeer wel in.

Het bestemmingsplan is op 1 juli 1981 door de gemeenteraad van Amsterdam vastgesteld en op 12 oktober 1982 gedeeltelijk goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Noord Holland. Deze invulling werd bekrachtigd in het 'Voorontwerp Westerpark Overbrakerpolders' van juni 1985. Bij Koninklijk Besluit nr. 42 van 18 juni 1986 heeft het rechtskracht verkregen.

In 1991 heeft de gemeenteraad van Amsterdam een herijking uitgevoerd met betrekking tot de plannen van de Amsterdamse Randstadgroenstructuur. Het Westerpark kreeg in het rapport een hoge prioriteit, net als in de voorgaande jaren. Het tekort aan groene recreatiemogelijkheden werd opnieuw aangegeven in een representatief onderzoek naar de inrichtingswensen voor de openbare ruimte dat in 1993 door het Bureau voor Onderzoek en Statistiek in stadsdeel Westerpark werd uitgevoerd.

Door de aanleg van een park op het voormalige fabrieksterrein wordt de groene zone gespaard en versterkt. Het groengebied strekt zich dan breed uit van het oude Westerpark over het fabrieksterrein. Daar sluit het direct aan op de bestaande ecologische Brettenzone en, via Spaarnwoude en Haarlem, op de fietsroutes naar de kust.

Faktor symposium

Munganga repeteren

Vuurland (st. Maat) repeteren

Negen Hollandse Nieuwe en één

Portugees Beeldhouwen Gerrit Rietveld

Akademie tentoonstelling

Erwin Olaf fotografie Man

Montana Kaspar Hauser Diederik Wieden

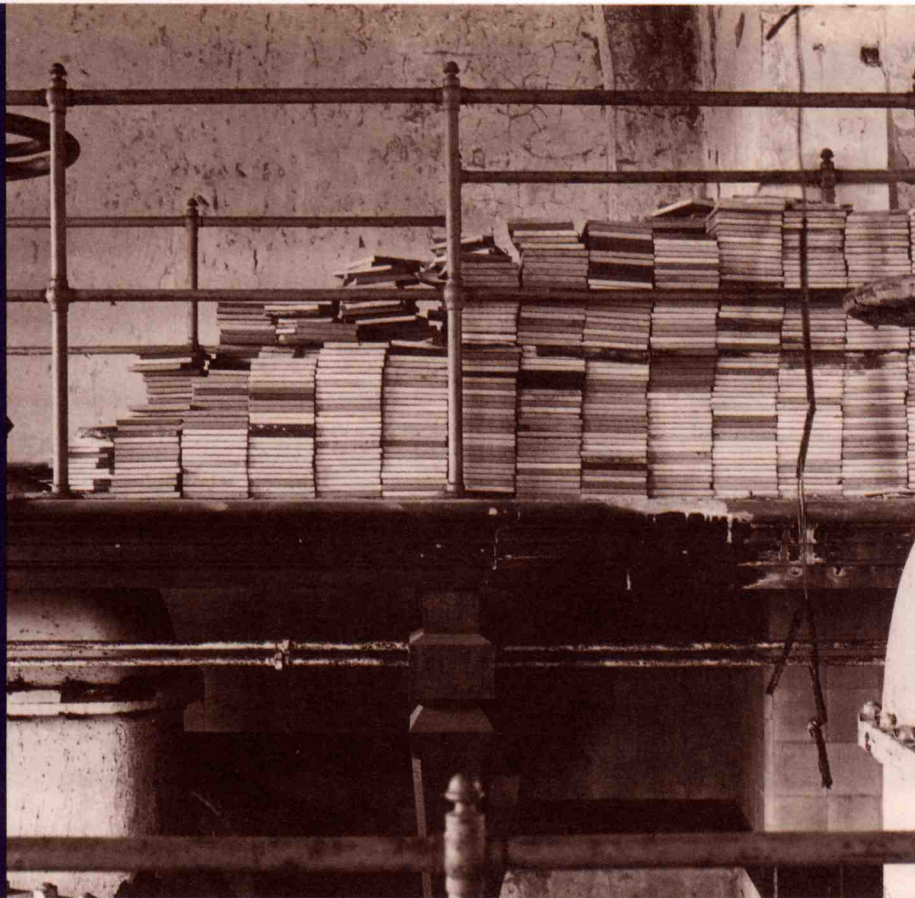
(fotograaf)

Grote-stedenproblematiek

De aandacht van de overheid voor de Grote-stedenproblematiek is met name gewekt door de verpaupering die vooral zichtbaar is in de vier grote steden. Met het beleid ten aanzien van de Grote-stedenproblematiek wordt getracht de neergaande negatieve spiraal stop te zetten. In het bijzonder wordt ervoor geijverd de kansarme wijken van nieuwe impulsen te voorzien. Deze impulsen zullen gegeven moeten worden op het gebied van woonomgeving en werkgelegenheid.

Bij de aanpak van achterstandsgebieden worden ruimtelijke problemen meestal het eerst ter hand genomen. Het resultaat daarvan wordt immers snel zichtbaar. Daarna volgt bijna vanzelfsprekend het beheer. Voor het oplossen van problemen op het gebied van beheer is al een wat langere adem nodig.

De sociaal-economische problematiek die zich in achterstandsgebieden voordoet, is vaak moeilijk hanteerbaar en zeer divers. Voor het aanpakken van sociaal-economische problemen is meer afstemming vereist, het vergt uithoudingsvermogen. De resultaten worden vaak pas na jaren zichtbaar. De aanpak zoals deze in het verleden in de stadsvernieuwingsgebieden in Amsterdam gevolgd werd, was vooral ruimtelijk van aard. Sloop- en nieuwbouwprojecten volgden elkaar in een hoog tempo op. Met de komst van de stadsdeelraden werd de aandacht in de laatste jaren verschoven naar projecten op het gebied van beheer. De aanpak van de sociaal-economische problematiek laat zich het gemakkelijkst vertalen in het voorzien in werk. Dergelijke projecten komen nu, onder invloed van het grote-stedenbeleid op gang. Amsterdam heeft immers een grote behoefte aan uitbreiding van het aantal beschikbare arbeidsplaatsen.

NCRV clip

Rik Burger locatiefotografie

Nationaal Fonds Kolenclub

Elle (via Grace) fotografie

Stadsdeel Westerpark

De sociaal-economische situatie in stadsdeel

Westerpark is nog weinig rooskleurig. De werkloosheid is hoog, het aantal huishoudens dat op minimum inkomensniveau verkeert is een van de hoogste van alle stadsdelen. Ook de doorstroming is groot.

De afgelopen jaren zijn verschillende initiatieven genomen om de leefbaarheid in de buurten rond het Westerpark te doen toenemen. In de jaren tachtig werd een groot programma uitgevoerd op het gebied van stadsvernieuwing. Oude woningen werden opgeknapt of gerenoveerd. Diverse

nieuwbouwprojecten moesten bijdragen aan een meer heterogene bevolkings-samenstelling. Ook de inrichting van de straten werd aanzienlijk verbeterd. Dit alles leidde tot veel zichtbare resultaten in de bebouwde omgeving.

Met de komst van de stadsdeelraad werd dit beleid verder voortgezet. De deelraad verlegde accenten door extra aandacht te geven aan het beheer en het onderhoud van de openbare ruimte. Vervuiling en overlast werden zo tegengegaan. De inzet van banenpoolers als stadswachten en buurtconciërges zorgde verder voor een verscherpt toezicht en, al was het maar op kleine schaal, voor een toename van de werkgelegenheid. De komst van de stadswachten zorgde in ieder geval voor een versterking van het gevoel van veiligheid in de buurten.

Daarnaast werden sociaal-economische problemen aangepakt. Stadsdeel Westerpark heeft al een aantal initiatieven ontwikkeld om tot een slagvaardige en effectieve bestrijding van de werkloosheid te komen. Op en rond de Van Slingelandtstraat wordt een bedrijventrum ontwikkeld. In het Integraal Buurtontwikkelingsplan voor de Fannius Scholtenbuurt (IBOP) wordt nadrukkelijk uitgegaan van het versterken van de bedrijvigheid in de buurt. In dit plan wordt de Westergasfabriek een impuls voor de ontwikkeling van de omgeving genoemd.

De plannen voor de Westergasfabriek kennen een gelijksoortige ontwikkeling. In de jaren tachtig werd er vooral gesproken over de vraag welke gebouwen gesloopt zouden worden en welke zouden blijven staan. Daarnaast speelde de aanleg van een park een belangrijke rol. Deze, in hoofdzaak ruimtelijke aanpak werd met de komst van het stadsdeel omgezet in een aanpak die zich sinds de periode van tijdelijke invulling vooral gericht heeft op het beheer. Daarbij werd, uitgaande van de bestaande situatie,

Toonbeeld foto's Levis

KRO TV. De Reporter

AHK/Theaterschool voorstellingen

HUIS ACHTER DE GASHOUDER

Bernadette van Vugt (St. Vis in de regen)

Holland Festival productiekantoor

LABORATORIUM

Ernst van Tongeren werkplaats

Sphinx repeteren

voor een groeimodel gekozen. Pas recent zijn in de discussies over het gebied andere elementen een rol gaan spelen. Dat zijn onder andere werkgelegenheid, een begrip als trots en het effect dat de ontwikkeling van het Westergasfabrieksterrein voor de buurt kan hebben.

Uit de tijdelijke invulling van de gebouwen op de Westergasfabriek is gebleken dat er een markt is voor cultuur en bedrijvigheid. Dit brengt niet alleen werkgelegenheid met zich mee op het terrein zelf, maar het geeft ook de omgeving een economische impuls. Afgezien van de medewerkers van het stadsdeel zijn al dagelijks 175 mensen op het terrein werkzaam. Periodiek ligt dit aantal vele malen hoger door incidentele verhuur van de daarvoor bestemde gebouwen en terreinen.

Maatwerk repeteren

MAGAZIJN GASNET

Mimeschool werkvoorstellingen

Das Arts kantoor/werkruimte

LADDERHUIS

Kees Bos pianoatelier

KANTOOR GASNET

Stichting Bergen productiekantoor films

TERREIN

Herbert Nouwens beeldend kunstenaar

Het complex van de gasfabriek en de gunstige omgeving waarin deze gelegen is, trekt organisaties aan van ver buiten de stads- en zelfs de landsgrenzen. Zo heeft het Canadese Cirque du Soleil bewust gekozen voor haar Europese hoofdkantoor op het gasfabrieksterrein. In de omgeving van Studio Wenck hebben zich inmiddels bedrijfjes gevestigd die gespecialiseerd zijn in decorbouw. Er zijn productie-ateliers en er is een metaalwerkplaats. Het café-restaurant dat zich op het terrein bevindt voorziet in de catering van veel van de andere bedrijven. Het is met meer dan veertig medewerkers inmiddels uitgegroeid tot een volwassen bedrijf.

Het voorzien in extra arbeidsplaatsen in Amsterdam is voor het huidige college van Burgemeester en Wethouders hoofdpunt van beleid. Daarom heeft de centrale stad er bij het stadsdeel op aangedrongen ook nieuwe bedrijfsruimten te bouwen op het fabrieksterrein om de bedrijvigheid in het stadsdeel extra te stimuleren.

Hemmo Misker filmopnames

Lady Komodie Survival

VPRO open deur TV

Hoofdstad Aanspanning

Kijk op de Wijk

VIJVER WESTERPARK

Patchwork paraffine baljurk

KANTINE WEST

restaurant

Cultuurbeleid

Stadsdeel Westerpark heeft bij het opstellen van de visie voor de culturele herbestemming van de Westergasfabriek gebruikgemaakt van de uitgangspuntennotitie 'Pantser of ruggegraat. Uitgangspunten voor cultuurbeleid' (Kamerstukken, 1995, 24 247, nr. 1). Deze is verschenen vooruitlopend op de nieuwe cultuurnota die in voorbereiding is. In deze notitie formuleert staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen Nuis zijn beleidskaders:

- ▷ **in het zadel helpen.** Jonge mensen moeten worden toegerust om een eigen weg in het overstelpende aanbod van cultuuruitingen te kunnen vinden. De vaak kunstmatige barrières tussen deelterreinen moeten waar mogelijk worden doorbroken
- ▷ **intercultureel.** Het feit dat Nederland een land van veel culturen is zou in het openbare culturele leven merkbaar gemaakt moeten worden
- ▷ **cultureel stadsleven.** De betekenis van steden als regionale centra en als kweekplaatsen van kunst en cultuur moet worden versterkt
- ▷ **internationaal, vrijhaven.** De betekenis van Nederland als internationaal ontmoetingspunt verdient verdere uitwerking
- ▷ **de makers en de verkenners.** Er is aandacht nodig voor de positie van cultuurmakers die uit overwegingen van kwaliteit en authenticiteit een minder directe weg inslaan naar het succes
- ▷ **de toekomst en het verleden.** Het opheffen van de achterstand in het onderhoud en de restauratie van onze monumenten

In het bijzonder wil de staatssecretaris stimuleren dat de gesubsidieerde en de zonder subsidie werkende producenten, aanbieders en distributeurs van cultuur vaker gezamenlijk zullen optrekken. Hij vraagt zich verder af of de mogelijkheden van samenwerking van culturele instellingen met de audiovisuele industrie wel voldoende worden benut.

De zorg voor monumenten is in de uitgangspuntennotitie van de staatssecretaris een belangrijk onderdeel. Gedurende de afgelopen vijftien jaar is steeds sterker het besef doorgedrongen dat de materiële getuigenissen van de industriële geschiedenis een wezenlijk bestanddeel vormen van ons cultureel erfgoed. Ze zijn een even welsprekende bron van ons verleden als andere cultuurhistorische objecten, zoals kerkgebouwen, kastelen en overige architectonische monumenten waarvan het behoud al lang niet meer ter discussie staat. Het industrieel verleden toont een belangrijk deel van de wortels en de wordingsgeschiedenis van onze huidige samenleving. Het Rijksbeleid is erop gericht dat huidige en toekomstige generaties in de gelegenheid worden gesteld zich een beeld te vormen van de industriële, technische en sociaal-economische ontwikkeling van Nederland. Om deze reden werd onderzocht welke voorbeelden van industrieel erfgoed voor hergebruik in aanmerking komen. De Projectgroep Industrieel Erfgoed (PIE) vervulde op dit gebied een belangrijke rol.

Binnen het kader van hergebruik van industrieel erfgoed bestaat het streven het interieur van de gebouwen zoveel mogelijk intact te laten. Dat betekent dat er beperkende regels bestaan voor de herbestemming van de monumenten. Waar mogelijk verdient het de voorkeur de gebouwen openbaar te maken, dan wel een publieksgerichte functie te geven.

Ook het gemeentebestuur van Amsterdam heeft recent zijn plannen met betrekking tot cultuur ontvouwd. In de Notitie Kunstenplan 1997 - 2000 (november 1995) spreekt de gemeente uit te streven naar een bredere samenhang op terreinen van kunst, economie, grote-stedenbeleid en ruimtelijke ordening. Kunstinstituten zal worden gevraagd de coördinatie en benutting van internationale contacten te verbeteren. Hierbij wordt ook een *in-residence*-programma genoemd, waarbij buitenlandse kunstenaars een tijdlang huisvesting en atelierruimten krijgen aangeboden. Daarnaast wordt clustervorming nagestreefd; de Westergasfabriek wordt hierbij genoemd. Het in stand houden van kunstaccomodaties wordt overigens in beginsel tot de taak van het gemeentebestuur gerekend.

Stadsdeel Westerpark

In stadsdeel Westerpark bevinden zich drie belangrijke negentiende-eeuwse industriële monumentencomplexen. Op de strekdam in het verlengde van de Westerdoksdijk bevindt zich de Graansilo, aan de Haarlemmerweg staat het voormalige Machinepompgebouw van de gemeentelijke Waterleidingen en aan de overzijde van de Haarlemmervaart ligt het complex van de Westergasfabriek. Het stadsdeel beijvert zich om voor al deze architectonische monumenten een geschikte herbestemming te vinden. In de Graansilo wordt een groot aantal woningen en werkplaatsen gerealiseerd. Het gerestaureerde Machinepompgebouw, dat dit jaar gereed zal komen, wordt ingevuld met bedrijfsruimten, een studio-ruimte en een grote horecavoorziening.

De Westergasfabriek krijgt een culturele bestemming. Dertien van de gebouwen kregen in 1989 een plaats op de lijst van Monumentenzorg. Door ze een publieke functie te geven worden ze openbaar gemaakt. Voor het stadsdeel is het daarom van groot belang dat de gebouwen opgeknapt en gebruikt zullen worden met respect voor hun monumentale waarde. De unieke integratie van de gebouwen en het toekomstige park onderstreep dit doel. Velen kunnen straks genieten van de gerestaureerde monumenten in een parkachtige omgeving. Maar bezoekers van de culturele activiteiten zullen ook nog steeds het interieur met de kenmerkende negentiende-eeuwse dakconstructies kunnen bewonderen.

Stadsdeel Westerpark ziet het als een belangrijk doel om de bezoekers van de Westergasfabriek een grote verscheidenheid aan culturele activiteiten

Projectgroep Industrieel Erfgoed

persconferentie ontvangst

centrale stad ontvangst

CAFE WEST PACIFIC

PROJEKTEN 1994

ZUIVERINGSHAL

Miek d'Herripon dansfilm

Marco Klein & Partners reclamefotografie

Gapstar modeshow

Els de Gruyter/Josien Goosens expositie

Pietveld expositie 31 nationaliteiten

Hannes Wallrafen filmopnames

Joep Konigs schildermanifestatie

Stichting Octant Werkgroep Allochtoon

Vakmanschap

Marathon door de hal

St. Gel Rock 'n Rollfeest

Toonbeeld reclamefotografie

Mode Netwerk uitreiking Smirnoff prijs en

akademieshows

Visie op de Westergasfabriek

Fototentoonstelling

aan te bieden. Daarbij staat kwaliteit voorop en worden experimenten niet geschuwd. Gedurende de periode van tijdelijke invulling speelden de activiteiten in op de behoeften van verschillende leeftijds- en bevolkingsgroepen. De Westergasfabriek heeft daardoor bekendheid gekregen als een nieuw stedelijk centrum van kunst en cultuur.

Europride expositie

Sjerk Productions

Samenvatting

De visie die stadsdeel Westerpark heeft ontwikkeld ten aanzien van de herbestemming van het terrein en de gebouwen van de voormalige Westergasfabriek, sluit goed aan bij de beleidskaders die in de verschillende politieke echelons zijn aangegeven. Het driedelige thema park, cultuur en bedrijvigheid illustreert dit.

Expotrade opbouw expositie Foster Parents

Triple X expositie Corridor & Orkater

Het geplande park vormt een essentiële schakel in de Randstadgroenstructuur ten noorden van de Haarlemmervaart. De uitbreiding van dit gebied zorgt voor een belangrijke behoefte aan groen voor recreatie, ontspanning en sport in de omliggende wijken.

voorstelling Jemand Auf Der Treppe &

Diamanda Galas Plague Mass

De monumenten worden volledig geïntegreerd in het groengebied. De gebouwen krijgen een culturele bestemming en worden daardoor opengesteld voor bezoekers. De programmering voorziet in een scala aan onconventionele activiteiten die afgestemd zijn op een breed en intercultureel publiek. Anderzijds geeft de bestemming een stimulans tot het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid.

Monumentendag

De definitieve bestemming van de Westergasfabriek draagt op deze wijze bij aan een opwaardering van de sociaal-economische situatie en een verbetering van de woonomgeving van stadsdeel Westerpark. Het plan voorziet in een verrijking van de groene omgeving, een rijk aanbod in culturele activiteiten en een prikkel voor nieuwe bedrijvigheid.

Ijsbreker concert

St. Inma expositie Desert Art Paintings

Ies producties AMEV - reclamefotografie

Kijk op de Wijk stadsdeeldag

Citroën Nederland bedrijfsfeest

Nederlands Vormgevings Instituut feest

Ideeel Organiseren FNV congres

Art & Craft markt

PTT receptie

Linda Pieken fotografie

Artoteek opslag

Poel opslag

METAALWERKPLAATS

[4] Geschiedenis

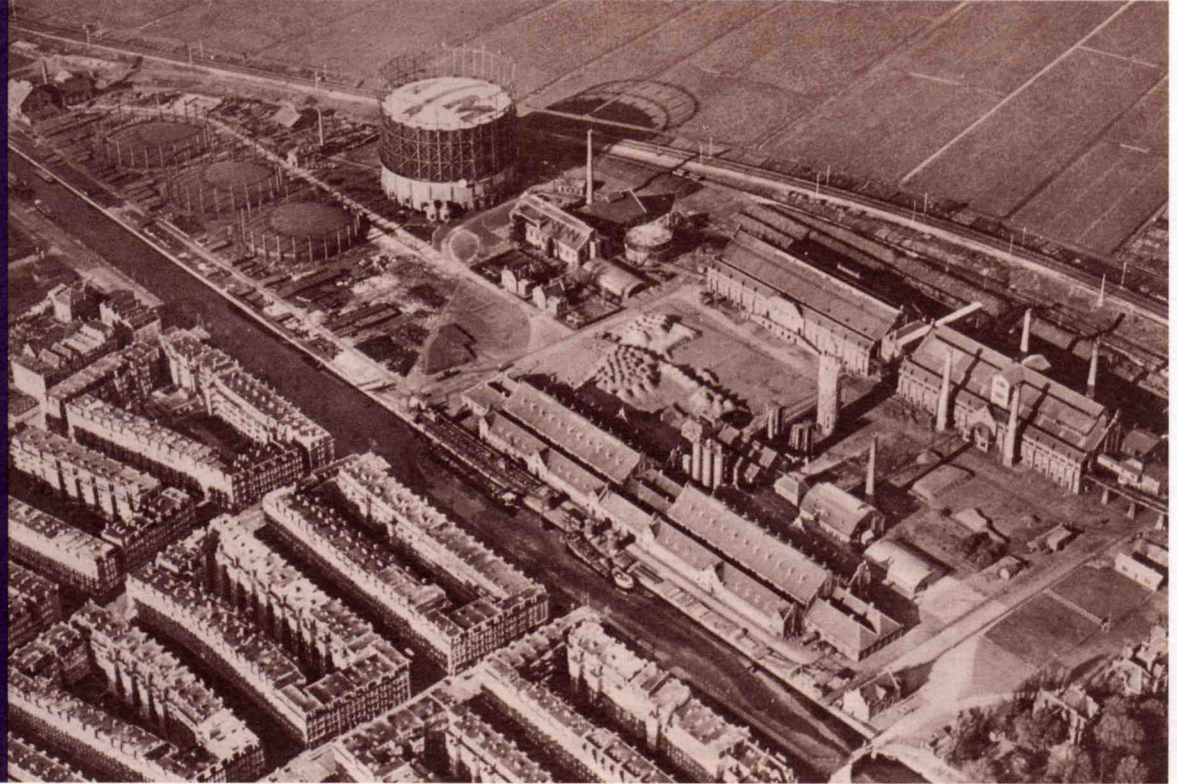
Bouw en functie van de gasfabriek

ZIJBEUK

Cantina Mobile (particuliere)

recepties, P-funk, Dolly Rockers,

Het Gemeentebestuur van Amsterdam wees in 1883 aan de westkant van de stad, net buiten de Haarlemmerpoort, een terrein aan als plaats voor de industriële productie van stadsgas uit cokes. Dit terrein was, gelegen nabij het spoor en nabij water, gunstig gesitueerd voor de aanvoer van grondstoffen. De beschikbare oppervlakte was groot genoeg en het lag geïsoleerd te opzichte van de woonwijken.

bruiloften, foyer, verjaardagen, workshops

tangofeesten en diners

MAGAZIÏN

Wouter Brave voorstelling Tango Palace

Jelier en Schaaf decorbouw

Europride decorbouw

Triple X expositie Corridor

Peter Valcks fotografie Rockwool

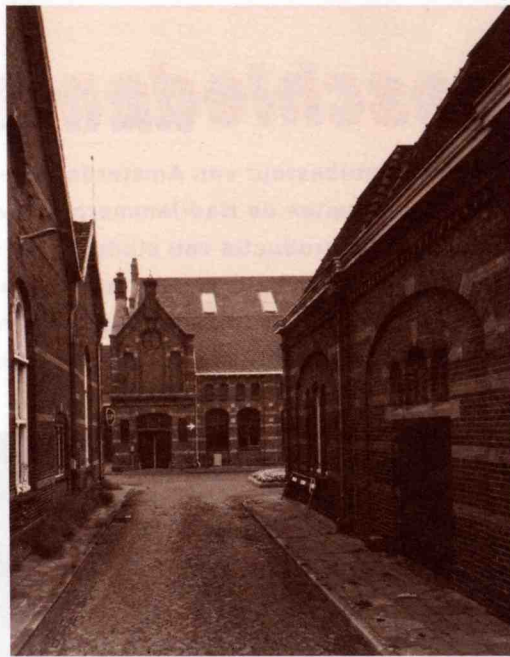
Toneelgroep Amsterdam repeteren

Sara Wong Operatie Aarde fotografie

Nog in datzelfde jaar begon de Britse Imperial Continental Gas Association met de bouw van de nieuwe gasfabriek. Deze nieuwe fabriek - de tweede in Amsterdam - werd de 'Westergasfabriek' genoemd. De architect was Isaac Gosschalk. Alle gebouwen uit de periode 1883-1904 die men nu nog op het terrein aantreft zijn door hem ontworpen. Enkele gebouwen zijn later toegevoegd.

Geheel in de negentiende-eeuwse mode om met 'neo-stijlen' de bouwkunst uit het verleden te imiteren, gebruikte Gosschalk voor zijn gebouwen een eclectische bouwstijl, een variant op de Hollandse Renaissance. De monumenten zijn rijk voorzien van prachtige details uit verschillende stijlperiodes. Naast het creatieve gebruik van elementen uit verschillende bouwstijlen valt op dat de indeling van het complex - en met name de onderlinge situering van de verschillende gebouwen - heel rationeel en goed doordacht is. Ook het materiaalgebruik is functioneel en vooruitstrevend. Gosschalk voorzag de gebouwen van stalen draagconstructies en overkappingen die op veel plaatsen bewust in het zicht zijn gelaten. Als baksteen werd een harde Duitse variant verkozen boven de Nederlandse, omdat van deze ook op langere termijn de kleur bewaard zou blijven.

Gosschalk had zich bij het bouwen van de Westergasfabriek tot doel gesteld '...om aan de strengste eisen van nuttigheid, door de fabricatie gesteld, voor het oog aangename vormen te verbinden.' Dat heeft geleid tot een unieke verzameling gebouwen van grote allure. Ze zijn aantrekkelijk gegroepeerd waardoor het karakteristieke straatje tussen Zuiveringshuis en Machinegebouw ontstond. Naar zowel Nederlandse als internationale maatstaven zijn ze bovendien voorzien van een uitzonderlijk subtiel en verfijnde detaillering. Het complex mag een mijlpaal genoemd worden op het gebied van integratie van utiliteitsbouw en architectonische vormgeving.

Orkater decorwerkplaats

OPENBARE VERLICHTING

Trafo expositie- en atelierruimte

Stadsdeel Westerpark GWL-avond

Dick Verdult muziektheater

Mode Netwerk Workshop

St. Creatieve educatie afstudeerwerk

Artemis afstudeerwerk

Manufactured by ... expositie

Word Steel and Paper expositie Finse

kunstenaars

Els de Gruyter expositie

MACHINEGEBOUW

Orkater decorbouw

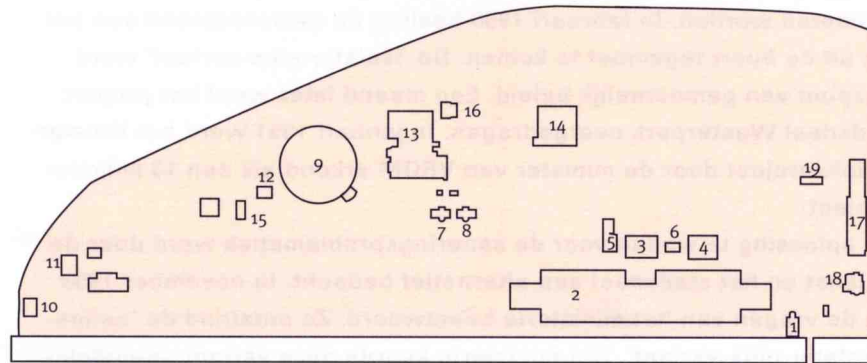
Kees Tabak reclamefotografie (motoren)

Al na enkele jaren, in 1897, besloot het gemeentebestuur van Amsterdam dat de productie van gas als overheidstaak beschouwd diende te worden. Het gasbedrijf, met gebouwen en voorzieningen, werd overgenomen. Toen de productiewijze van het gas begin deze eeuw veranderde, werden nog enkele gebouwen toegevoegd. De Watergasfabriek, nu Transformatorhuis geheten, was daar één van, maar ook werd een extra gashouder gebouwd. In de jaren zestig ging de gemeente Amsterdam een contract aan met de Hoogovens voor de levering van calorie-arm gas. In verband hiermee werd het Laboratoriumgebouw op het Westergasfabrieksterrein gebouwd en werden enkele andere panden (waaronder de watertoren met klok) gesloopt. Door de vondst van aardgas in Slochteren werd het Laboratoriumgebouw echter nooit voor zijn oorspronkelijke functie in gebruik genomen. Vanaf het terrein werd sindsdien alleen nog gas gedistribueerd. Besloten werd het terrein voorlopig te bestemmen als vestiging voor het gemeentelijk Energiebedrijf. De gebouwen en het terrein bleven eigendom van de overheid. Formeel werden ze in 1992 overgedragen aan het stadsdeel toen het Energiebedrijf het emplacement definitief verliet. De stadsdeelraad had toen al twee jaar haar intrek genomen in het gebouwencomplex aan de oostzijde van het terrein.

Recente geschiedenis

De gebouwen

Vanaf het einde van de jaren zeventig werd door het stadsbestuur gediscussieerd over wat de toekomstige bestemming van het terrein zou moeten zijn. In 1989 werd het architectonische belang van het industriële complex ingezien. Dertien gebouwen werden toen definitief van de sloop gered doordat ze een plaats kregen op de monumentenlijst. Op de monumentenlijst staat natuurlijk de basis van wat ooit de 'allergrootste gashouder van Europa' was, een uniek gebouw met een hoogte van vijftien meter en een vloeroppervlak van 3000 m², een kathedraal van het industriële tijdperk. Het Zuiveringshuis, ooit in een Engelstalige architectuurgids 'one of the most surprising buildings from the age of the "neo" styles' genoemd, is daarnaast één van de meest tot de verbeelding sprekende gebouwen op het terrein. Ook het Machinegebouw, het Reguleurshuis, het Ketelhuis, de twee Meterhuisjes, de Ingenieurswoning en de twee Bazenwoningen staan te boek als industrieel monument. Het gebouwencomplex dat sinds 1990 het Stadsdeeltkantoor herbergt en dat vroeger gebruikt werd als Assistent-ingenieurswoning, kantoorgebouw en werkplaats, ontbreekt evenmin op de monumentenlijst. Het Transformatorgebouw is niet als monument aangewezen, maar werd in het rapport van de Rijksdienst voor Monumentenzorg al wel vermeld als 'karakteristiek element'.

Stedelijk Museum/TGA/Holland Festival

TABEL 1

		Nr. op kaart	Grondoppervlak in m ²	Bouwjaar	Monument
voorstelling Sweeney Astray	Regulateurshuis	1	120	1885	337511
	Zuiveringshuis	2	7.000	1885	337504
	Machinegebouw	3	410	1885	337611
Korenfestival	Ketelhuis	4	385	1903	337627
	Westelijk meterhuisje	5	60	1885	337616
Roxy feest	Oostelijk meterhuisje	6	60	1885	337621
	Westelijke bazenwoning	7	120	1885	337633
Triple X voorstellingen Anna Kohler D'Arc	Oostelijke bazenwoning	8	120	1885	337639
	Gashouder	9	3.000	1902	337644
	Regulateurshuis 2	10	150	1905	ja
Ness & Peter Halasz A Diary of A madman	Ketelhuis ammoniak	11	152	1901	ja
	Huisje achter gashouder	12	80	± 1960	nee
	Watergasfabriek	13	1.600	1904	nee
Naranti producties voorstelling	Transformatorwerkplaats			1954	
	Laboratoriumgebouw	14	1.040	1966	nee
	Ketelhuis 9	15	80	1885	nee
Mette van der Sijs	Ladderhuis	16	140	1904	nee
	Werkplaatsengebouw	17	1.000	1885	337594
	Kantoorgebouw				337600
Gala feest	Assistent ingenieurswoning				337606
	Ingenieurswoning	18	230	1885	337585
	Bijgebouwtje	19	80		nee
	Totaal		15.827		

Sarai Wong Operatie aarde presentatie

Monumentendag

Orkater voorstelling Jemand auf der Treppe

Kijk op de Wijk

Orkater decorbouw

Cantina Mobile feest Urban Species

Patchwork decorbouw

De Trust repeteren

Bodemvervuiling

In de jaren tachtig bleek uit onderzoek dat de bodem van het voormalige fabrieksterrein ernstig verontreinigd is. De verontreiniging bestaat uit stoffen die kenmerkend zijn voor processen waarbij steenkool verhit of verbrand wordt. Er is de laatste jaren zeer zorgvuldig en vanuit verschillende invalshoeken gezocht naar een geschikte saneringsmethode. De zogeheten multifunctionele saneringsvariant bleek veel te duur te worden. Het gehele terrein moest hiervoor tot twaalf meter diep afgegraven worden. De gemeente werkte daarom aan een isolatievariant waardoor de verontreinigingen compleet zouden worden geïsoleerd. Een probleem was echter dat het toenmalige beleid van het ministerie van VROM erop gericht was om alleen de kosten voor de sanering te vergoeden als op de gesaneerde grond weer dezelfde activiteiten zouden plaatsvinden. Het voormalige fabrieksterrein werd destijds als parkeer- en opslagterrein gebruikt. De isolatievariant zou alleen mogelijk zijn als het terrein opnieuw deze bestemming zou krijgen. Omwonenden van het Westerpark, verenigd in het Westerparkoverleg, namen een onderzoeksbureau in de arm en toonden aan dat een betaalbare en bevredigende saneringswijze wel degelijk mogelijk was. Deze saneringswijze, de 'isolatie-plus-variant' genoemd, zou bovendien de aanleg

van een park mogelijk maken. Aan deze toekenning werd een aantal vragen verbonden. Voordat verder gegaan kon worden, zouden deze eerst beantwoord moeten worden. In februari 1990 besloot de gemeenteraad aan het verzoek uit de buurt tegemoet te komen. De 'isolatie-plus-variant' werd uitgangspunt van gemeentelijk beleid. Een maand later werd het project aan stadsdeel Westerpark overgedragen. In januari 1991 werd het Westergasfabrieksproject door de minister van VROM erkend als een 10 miljoen-plus-project.

Om een oplossing te vinden voor de saneringsproblematiek werd door de Milieudienst en het stadsdeel een alternatief bedacht. In november 1993 werden de vragen van het ministerie beantwoord. Zo ontstond de 'aangepaste isolatie-plus-variant'. Het ministerie keurde deze variant uiteindelijk in juni 1994 goed. De weg tot het maken van een saneringsplan werd daarvoor geopend.

Terwijl de 'aangepaste-isolatie-plus-variant' verder werd uitgewerkt in een saneringsplan, wilde het ministerie nog ingelicht worden over de mate van soberheid en doelmatigheid van het plan. Het beleid van VROM was namelijk in de tussentijd gewijzigd. Speelden tot voor kort de milieutechnische uitgangspunten de hoofdrol in de discussie, thans heeft vooral de doelmatige inzet van geld de meeste aandacht.

De Milieudienst nodigde, na de goedkeuring van de saneringsvariant door het ministerie, vier ingenieursbureaus uit om een offerte te maken voor een saneringsplan. Hiervoor is in 1994 een Programma van Eisen geschreven. De uitgangspunten daarin zijn het handhaven van de gebouwen en het mogelijk maken van de aanleg van een park.

Voor het project van de Westergasfabriek is de verandering in het beleid van het ministerie van VROM een hele vooruitgang. Invulling van de gebouwen is nu bijvoorbeeld niet meer afhankelijk van de bodemsanering. Wel moet in ieder gebouw een gasdichte vloer komen. Ook mag er in de grond worden gegraven. Zo kon een aantal infrastructurele werkzaamheden worden verricht. Daardoor werd de komst van bijvoorbeeld Toneelgroep Amsterdam mogelijk. Een beperking wordt echter nog gevormd door het feit dat de vervuilde grond volgens wettelijke bepalingen niet op het terrein verplaatst mag worden. Het afvoeren van verontreinigde grond zal honderden guldens per kubieke meter kosten en dient derhalve zoveel mogelijk te worden beperkt.

In november 1995 heeft het ministerie van VROM toestemming gegeven tot het opstellen van een saneringsplan. In december 1995 werd de credietaanvraag hiervoor goedgekeurd door het college van Burgemeester en Wethouders. Het maken van het saneringsplan is thans in volle gang.

Het park Al in 1882 kreeg het terrein op de stadskaart van Amsterdam de bestemming "park".

Voor het toekomstige Westerpark zijn in het verleden reeds een aantal ontwerpen gemaakt. Ten behoeve van het park zouden in het allereerste plan alleen de Gashouder, het Zuiveringshuis, het Regulateursgebouw, het Kantoorgebouw, de Bazenwoningen en de Ingenieurswoning blijven staan, de andere gebouwen op het terrein zouden worden gesloopt. De mogelijkheden om de gebouwen voor andere doeleinden te kunnen gaan gebruiken, waren toen nog nauwelijks bekend of onderzocht. In de huidige plannen zal alleen het Laboratoriumgebouw worden gesloopt.

In het najaar van 1982 en de zomer van 1983 werd binnen de gemeente Amsterdam gewerkt aan een plan voor een 'groengebied Westerpark-Overbrakerpolders'. Hieruit ontstond in juli 1983 het concept-voorontwerp voor het hele gebied van het Westerpark. Met enkele minimale aanpassingen is dit ontwerp - na goedkeuring door Burgemeester en Wethouders - in mei 1984 gebruikt als globale opzet voor de Floriade. Het vrij strakke ontwerp

GASHOUDER

Sandwich modeshow

Joost Mag Het Weten / Stadsdeel

Westerpark Benefiet-avond voor het

Ronald Mc Donald huis

Ijsbreker Clavecimbelseweek

Magnum Meetings mellow parties

Cloud Chamber (Ron Bunzl) voorstelling

Hotel

Charles Montaigne eindexamenmodeshow

Praxino Pictures speelfilm

Theo Lenssen films opname reclamespot

(Lion)

Triple X ambient party Oscillate

Cavia Nosferatu

Stichting Konststation Mission Impossible,

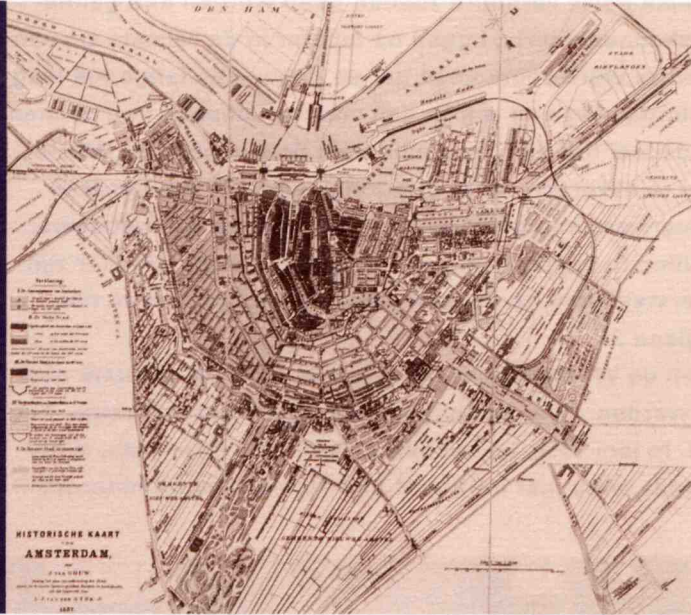
Robert Roy Ascott, Peter Fend, Theo

Jansen, Jeffrey Shaw

Computer 2000 presentatie computers

TRANSFORMATORWERKPLAATS

Toneelgroep Amsterdam

Exteriors Commercial (Fristi)

Mac & Maggie clip

Shusaku Ringa workshops, repetitoren

voorstellingen

Holland Festival opera's Freeze &

De Chinezen

was voornamelijk geënt op de gebouwen, die bij de Floriade van 1992 een belangrijke functie zouden krijgen. De Floriade ging uiteindelijk niet naar Amsterdam, maar naar Zoetermeer. De reden daarvan was, dat het Floriade-bestuur ernstig twijfelde aan de haalbaarheid van tijdige sanering van het terrein.

Vervolgens werd in 1985 door de afdeling Groenvoorzieningen een nieuw voorontwerp gemaakt voor het Westerpark. Dit voorontwerp in Engelse Landschapstijl sloot aan op de 'gardeneske' stijl van het oude Westerpark uit 1891. Het bleef sindsdien lange tijd onmogelijk plannen voor een definitieve invulling van het terrein en de gebouwen verder te ontwikkelen. Enerzijds werd dit veroorzaakt door allerlei vertragende factoren, zoals de overdracht van de verantwoordelijkheid voor het project van de centrale stad aan het stadsdeel. Een andere belangrijke oorzaak lag echter in de problemen rond de bodemsanering. Nu eindelijk een oplossing is bedacht voor het probleem van de vervuiling, kan begonnen worden met een integrale aanleg van het grote Westerpark. Dat zal zich gaan uitstrekken over het gehele Westergasfabrieksterrein.

Geschiedenis van de herbestemming

Toneelgroep Amsterdam Homerus' Ilias

Ideeënoproep Eind 1991

ACHTERZIJDEN/ZOLDER

Arcade clip

Sanders Meubelstad fotografie

Hans de Vries/Melanie Treffers fotografie

Tros opname Tros Aktua in bedrijf

Ijsbreker foyer

Pauline van der Heiden fotografie

besloot de stadsdeelraad een openbare 'ideeënoproep' uit te schrijven voor de invulling van de gebouwen op het Westergasfabrieksterrein. Iedereen kon zijn idee inzenden. In totaal kwamen daar maar liefst 331 reacties op. Ze werden alle door een jury beoordeeld op originaliteit en creativiteit. Vervolgens selecteerde een speciaal ingestelde commissie vier plannen uit de inzendingen.

Hiervan bleven er uiteindelijk twee over. Het eerste was het 'Rhizome'-plan van initiatiefnemer Chris de Vries. Deze zag de toekomst van het Westergasfabrieksterrein als een werkplaats met basisvoorzieningen voor allerlei kunstzinnige groepen en initiatieven. Het tweede plan bood plaats aan de Ijsbrekercoalitie, geleid door Jan Wolff. Tot deze vereniging behoorden onder andere Donemus, Gaudeamus, het ASKO-ensemble en het Holland Festival. In juli 1994 werd besloten dat het Zuiveringshuis speciaal voor deze Ijsbrekercoalitie zou worden omgevormd tot een centrum voor moderne muziek.

Er moest echter nog wel een haalbaarheidsstudie naar dit plan worden uitgevoerd. Voor de andere gebouwen bleef de toekomst vooralsnog onzeker. Er zou plaats ingeruimd moeten worden voor een deel van het Rhizome-plan met een functie die aansluiting vond bij de buurt. Voor de Gashouder werd voor een invulling door diverse gebruikers geopteerd.

Tijdelijke invulling

In 1992 besloot de stadsdeelraad dat de gebouwen voorlopig en op tijdelijke basis verhuurd zouden gaan worden aan geïnteresseerden. De nadruk moest hierbij liggen op cultuur in de ruimste zin van het woord. Op deze wijze werd voorkomen dat de gebouwen lange tijd leeg zouden staan; in Amsterdam was en is juist een enorme behoefte aan ruimten voor dit doel. Het stadsdeel had zich bovendien ten doel gesteld de Westergasfabriek een plaats te bezorgen op de culturele kaart van Amsterdam. Deze tijdelijke invulling werd een groot succes: voor de meeste gebouwen bleek veel belangstelling te bestaan. In een periode van ruim drie jaar zijn ruim driehonderd voorstellingen, tentoonstellingen en concerten op het terrein gehouden (bijlage 3).

Zestien gebouwen van de Westergasfabriek konden voor het grootste deel van de tijd verhuurd worden. Voor sommige gebouwen werd zelfs een wachtlijst aangelegd. In juni 1996, bij het verschijnen van deze nota, is het Transformatorhuis reeds twee jaar verhuurd aan Toneelgroep Amsterdam.

In een drietal gebouwtjes aan de westkant van het terrein bevindt zich een onderdeel van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten DasArts. Eén van de twee zuiveringshallen wordt gebruikt door Studio Wenck. Daarmee bevinden zich een aantal werkplaatsen voor decors en kleding. Op de kop van het Zuiveringshuis bevindt zich café West Pacific, dat met zijn activiteiten vanaf het begin van de tijdelijke verhuur een voortrekkersrol op het terrein vervult. Het Laboratoriumgebouw dient al ruim twee jaar als Europees hoofdkantoor van het uit Canada afkomstige Cirque du Soleil; de kindertheatergroep Lucifer heeft onderdak gevonden in het Westelijk Meterhuisje; de IJsbreker huurde het Machinegebouw als oefenruimte voor voorstellingen van het Schönberg- en het ASKO-ensemble. Beeldend kunstenaars vonden ateliers in de kleinere ruimten en gebouwen en het kunstenaarscollectief Patchwork maakte er zijn bruidsjurken en Buddha-beelden.

Een aantal gebouwen, zoals de Gashouder en een deel van het Zuiveringshuis, werd gebruikt voor kortlopende projecten. Ook hier hebben vanaf oktober 1992 de meest uiteenlopende evenementen plaats gehad. Verschillende theatergroepen die behoren tot de top in Nederland geven met grote regelmaat voorstellingen op het terrein. Niet alleen Toneelgroep Amsterdam, maar ook De Trust en Hollandia maakten gebruik van de Westergasfabriek. De gebroeders Flint waren er met hun show Bingo. In de Gashouder werd de wereldpremière van de opera Antigone georganiseerd.

De Gashouder leent zich bij uitstek voor grootschalige activiteiten. Deze zijn zeer uiteenlopend van aard: popconcerten, grote feesten of manifestaties. De IOPA organiseerde hier de Cavalleria Rusticana en Il Pagliacci. Er vond een 'sterrengala' plaats met Lee Towers, André Hazes en Willeke Alberti. De EDAH-winkelketen presenteerde er indertijd haar nieuwe huisstijl; de KPMG gebruikte de Gashouder twee maal als managementcentrum; autofabrikant BMW presenteerde er in Nederland de nieuwe 500-serie; de foto-expositie Bridge over Europe vond er een fantastische locatie. Recent werd er het NIMA-marketingcongres georganiseerd.

Bijenkorf fotografie (BIJ)

Toonbeeld fotografie (P&C)

Libelle fotografie

Triple X voorstelling Boris Gerrits &

Desiree Delauney

Kreyemborg modedefotografie

Grace fotografie Trouwen (Frits Schroder)

Kreyemborg modedefotografie

Miss Etam modedefotografie

IDTV opnames Ockham's scheermes

Lemon Crush fotografie Hit the Boom

LADDERRUIMTE

clubhuis het ladderhuis

Mariska Kaspers

LABORATORIUM

De Trust repeteren en filmopnames

Pionier producties Brunch repeteren

Lino Hellings repeteren

Transit repeteren

Het Holland Festival, later Triple X en recentelijk het Drum Rhythm Festival ontdekten het terrein van de gasfabriek als festivalterrein. Voor Karlheinz Stockhausen was het een uitkomst voor de wereldpremière van zijn spectaculaire Helikopterstrikkwartet. Het terrein werd eveneens een aantal malen gebruikt voor een kermis. Al dit soort manifestaties en activiteiten zijn op het Westergasfabrieksterrein mogelijk door de grote capaciteit aan beschikbaar oppervlak en beschikbare ruimte. Het complex ligt bovendien voldoende geïsoleerd van de woonwijken, zodat de omliggende buurten weinig overlast ondervinden van de evenementen.

AHK / Mimeschool videoproject Ton Kas

Waardering en uitstraling

Triple X Super Per voorstelling Bak-Truppen

Vladimir Research laser werkplaats

Bart Linders werkplaats

Ernest van Tongeren werkplaats

Masha Haring & Iddig Groenenrijk atelier

Allart Kaai atelier

Hans Bouw atelier

DIVERS

Filmopnames Bosscher Kantoor voozet

Dasarts Blok I Ism Bak-Truppen

KETELHUIS NO 4

Ijsbreker regenlocatie parkconcert

KETELHUIS no 3

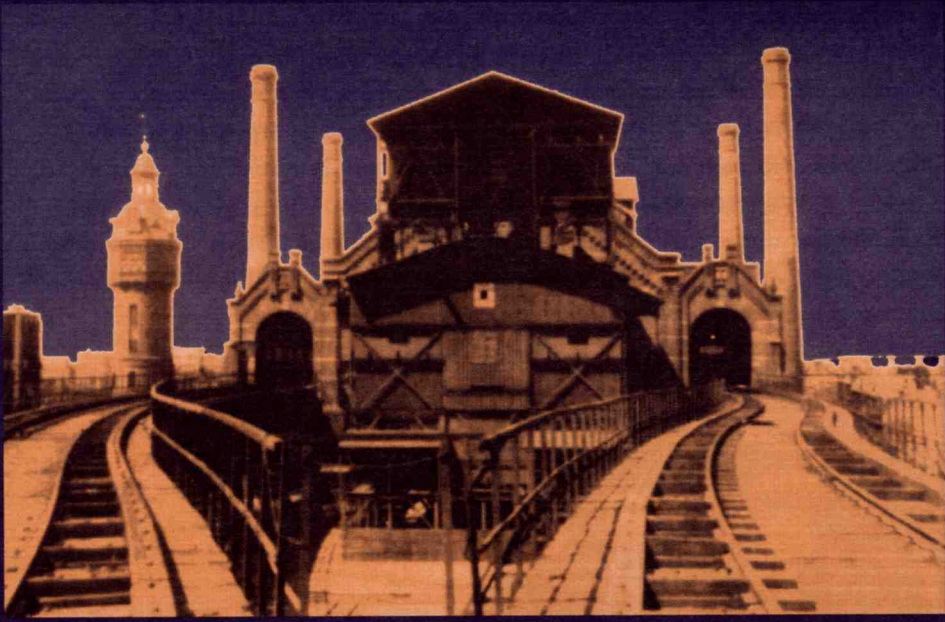
Triple X voorstelling Roy Faudree

Dat de nieuwe bestemming van de Westergasfabriek ook in de buurt aanslaat blijkt uit een onderzoek dat in januari 1996 uitgevoerd werd. Studenten van de Hogeschool Holland hielden onder buurtbewoners een enquête (bijlage 2). Hieruit blijkt dat meer dan 90% van de 191 ondervraagde personen ooit van de Westergasfabriek gehoord heeft; 73% is op de hoogte van wat er gebeurt en bijna 40% is er in 1995 geweest. Uit antwoorden op vragen naar het imago van het terrein van de Westergasfabriek valt op te maken dat stadsdeelbewoners het terrein over het algemeen vertrouwd en boeiend vinden. Men ervaart de activiteiten als modern en ook is men van mening dat de Westergasfabriek een goede sfeer uitdraagt. Van de ondervraagde buurtbewoners is bijna driekwart van mening dat de Westergasfabriek de buurt aantrekkelijker maakt. De activiteiten die de laatste drie jaar op het Westergasfabrieksterrein hebben plaatsgevonden tonen aan dat cultuur, ontspanning en entertainment een economische impuls geven en daarmee werkgelegenheid opleveren. In 1995 bezochten meer dan 250.000 bezoekers een of meerdere activiteiten op het Westergasfabrieksterrein. Het publiek dat door het aanbod aan cultuur wordt aangetrokken, maakt gebruik van de dienstverlenende bedrijven en organisaties op het terrein en in de omliggende buurten. Ook werknemers maken gebruik van de daar aangeboden voorzieningen. Met name de detailhandel en dienstverlenende bedrijven plukken hier de vruchten van.

Overigens wordt niet alleen de economie in de omliggende buurten versterkt. Indien men bedenkt dat de activiteiten vele bezoekers van elders trekken, is het nieuwe cultuurcentrum een stimulans voor de werkgelegenheid in de gehele stad Amsterdam.

De Westergasfabriek heeft daarnaast een grote betekenis voor de identificatie met de buurt. Van een bevolking die trots is op wat er in haar omgeving tot stand wordt gebracht gaat een belangrijke stimulans uit. De binding met de buurt neemt toe. Er wordt meer door de bewoners zelf in de woning geïnvesteerd, de mutatie neemt af en de sociale controle op de woonomgeving wordt vergroot. Het imago van de buurt wordt beter. Dat uit zich bijvoorbeeld in de omvang van wachtlijsten voor de nieuwbouwwoningen die in de directe omgeving gebouwd worden en in een waardevermeerdering van het onroerend goed.

De uitstraling van de Westergasfabriek ligt echter hoofdzakelijk in de culturele activiteiten die vrijwel continu en op meerdere plekken tegelijk plaatsvinden. Cultuur met een grote en een kleine c, kunst met een kleine en een grote k. Horeca is hierbij een even eigennuttig, maar niet overheersend of bindend element. Naar een patatzaak of een shoarmatent zal men hier tevergeefs zoeken. Door dit concept hebben mensen met de meest uiteenlopende interesses hun weg naar het terrein reeds gevonden.

[5] Planvorming

5.1 Inleiding

Hoogste Tijd Frans Weisz

Nu de visie van stadsdeel Westerpark is goedgekeurd door de stadsdeelraad en is onderschreven door de centrale stad, wordt overgegaan tot de uitvoering van de plannen voor de Westergasfabriek. Deze worden hier omschreven. Tevens worden de concrete voorwaarden geformuleerd waaraan de plannen bij uitwerking en realisatie moeten voldoen. Bij de verschillende paragrafen in dit hoofdstuk wordt een financiële onderbouwing gegeven ter bepaling van de haalbaarheid. Bij de gehanteerde cijfers is als uitgangspunt prijspeil 1 januari 1996 aangehouden.

1000 Rozen T. Boermans

Getverderrie B. Meyers

Kreatief met Kurk P. Kramer

All men are mortel

Eric of 't Klein Insektenboek P. Meyers

Triple X voorstelling Mehmet Sander

Liefde op latere leeftijd Meteorfilm

Chopsticks G. Verhagen

Requiem P. Salmela

Nationaal Toneel repeteren

diverse reclamefilmpjes

TERREIN

Yun Teng decorwerk

Luc Denijs fotografie

Kermis

Toonbeeld reclameclip

Gebroeders Flint repeteren

Nike fotografie

VPRO opnames Gebroeders Flint

Achtereenvolgens zal aandacht worden besteed aan de openbare ruimte (het park), de invulling van de gebouwen, de invulling van de Gashouder en de mogelijkheden voor nieuwbouw op het terrein. Dit zijn de onderdelen die specifiek te maken hebben met de uitwerking van de eerder beschreven visie.

Hierna worden de randvoorwaarden en omgevingsfactoren besproken: de bodemsanering en de aanpassingen van de infrastructuur.

Vervolgens wordt ingegaan op de wijze waarop stadsdeel Westerpark de ontwikkeling en het beheer van het gebied en de gebouwen uitgevoerd wil zien. Deze paragraaf gaat in op de inhoudelijke en bestuurlijke samenwerking tussen het stadsdeel en een toekomstige marktpartij. De vorm van het samenwerkingsverband wordt daardoor optimaal afgestemd op de functie die het terrein en de gebouwen volgens de visie van het stadsdeel moeten krijgen.

Tot slot wordt kort ingegaan op de ontwikkelingen in de andere delen van het Westerpark.

Om een goede invulling van het terrein en een daadwerkelijke realisering van de plannen mogelijk te maken, is het voor het stadsdeel duidelijk dat een intensieve samenwerking met de centrale stad onontbeerlijk is. Tijdens het tot stand komen van deze nota is aan deze samenwerking opnieuw gestalte gegeven. Het stadsdeel hecht eraan deze samenwerking bij de uitvoering van de plannen nog verder te versterken.

Daarnaast heeft nog een ander aspect van samenwerking de aandacht. Het stedelijke bestemmingsplan 'Overbrakerpolders' kent thans drie bestuurlijke beheerders: stadsdeel Westerpark, stadsdeel Bos en Lommer en de centrale stad. Dit bestemmingsplan zal op twee punten gewijzigd moeten worden. In de bestaande gebouwen zijn alleen sociaal-culturele, recreatieve, medische, maatschappelijke en educatieve functies toegestaan. Om de invulling, zoals in deze nota is verwoord, door te kunnen voeren zal deze voorwaarde herzien moeten worden. Ook de bepaling dat nieuwbouw slechts beperkt is toegestaan, dient te worden gewijzigd. Over de herzieningen van delen van het bestemmingsplan zal overleg plaatsvinden, zodat een zorgvuldige afstemming ten aanzien van het overblijvende bestemmingsplangebied gewaarborgd is.

5.2 Oriëntatie

Het terrein van de voormalige Westergasfabriek bevindt zich in de Overbrakerpolders. Dit gebied ligt midden tussen de Spaarndammerbuurt, Staatsliedenbuurt, het bedrijfengebied rond de Transformatorweg en het noordelijke deel van stadsdeel Bos en Lommer. Het spoor naar Zaandam en de Haarlemmervaart vormen de begrenzing van het gebied. Het plangebied is circa 13,5 ha groot. Het maakt deel uit van het veel grotere Westerpark dat in totaal circa 50 ha beslaat.

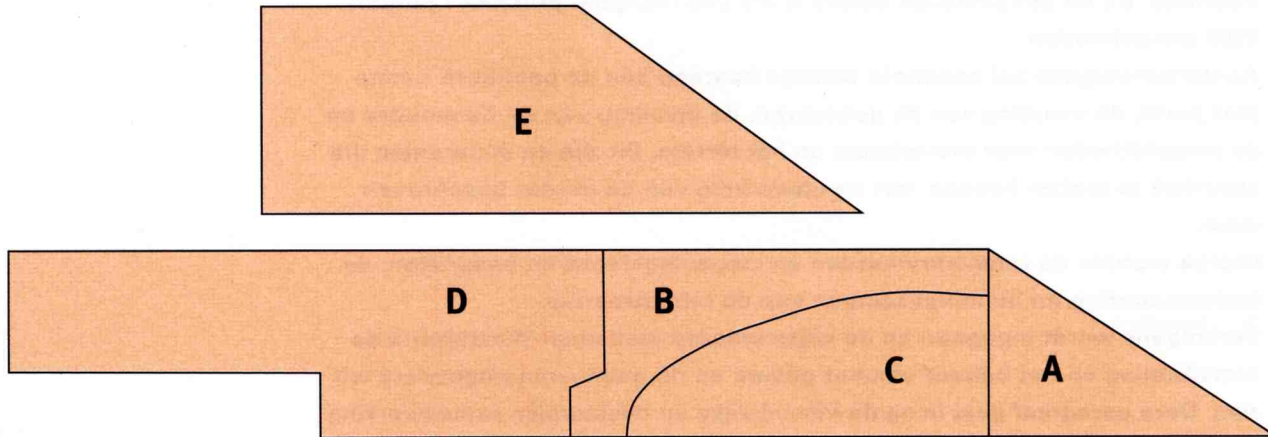
Het toekomstige grote Westerpark wordt opgedeeld in vijf onderdelen:

Deel A Het oude park dat al in 1891 werd aangelegd.

Deel B Een nieuw stuk park noordelijk van het Westergasfabrieksterrein, gelegen tussen de oude en de nieuwe spoordijk naar Haarlem.

- Deel C** Het terrein van de voormalige Westergasfabriek.
- Deel D** De volkstuinenzone westelijk van het Westergasfabrieksterrein, deze is gelegen in het stadsdeel Bos en Lommer en is onderdeel van de Brettenroute.
- Deel E** Het landelijk gebied inclusief de begraafplaats St. Barbara ten noorden van de spoorlijn en ten zuiden van de Transformatorweg.

De planvorming in deze nota richt zich met name op deel C, het voormalige Westergasfabrieksterrein.

5.3 Het park Het Westerpark bestaat uit verschillende onderdelen die uiteindelijk gezamenlijk een groot park moeten vormen. Het park ligt aan het einde van een groene lob die op deze plaats tot bijna bij het centrum de stad in steekt, de Brettenzone. Het grenst aan het ruim honderd jaar oude Westerpark, recent gerenoveerd en gekarakteriseerd door een gardeneske Engelse landschapstijl.

Tussen de vroegere en de huidige spoordijk ligt al enkele jaren een recreatief landschappelijke uitbreiding van het park: een laaggelegen veenweidegebied met wandelpaden eromheen. In het westen bevinden zich schoolwerktuinen. Vlak daarbij wordt een kinderboerderij gebouwd. Het gehele gebied kenmerkt zich als een stadsrandgebied. Via het parkgebied heeft men een directe fysieke relatie met het achterliggende landschap. Aan de overzijde van het spoor waant men zich zelfs ver buiten de stad. Hier ligt de begraafplaats St. Barbara. De dijk, die dateert van voor de periode dat Amsterdam werd gesticht, is een van de laatste zichtbare restanten van vroege menselijke activiteit in deze omgeving. In de omgeving van de dijk en de begraafplaats wordt het oorspronkelijke landschap zo

(TV or not TV)
Margriet fotografie
Stichting Boeddhistisch Meditatie Centrum

ceremonie
Hoofdstad Aanspanning
IDTV opnames 12 steden 13 ongelukken
Czar videoclip
Kerstbomen verkoop
CAFE WEST PACIFIC
Michiel Vogler
foyer Machinegebouw

veel mogelijk in stand gehouden of teruggebracht.

Het park biedt de bezoeker gedurende de verschillende seizoenen een scala aan afwisseling in landschappen, ruimten, sferen, ervaringen en functies. Het nieuw aan te leggen deel van het Westerpark geeft de mogelijkheid om van het totaalgebied een harmonieus geheel te maken. De voltooiing van dit laatste element maakt dat het Westerpark meer is dan een optelsom van de delen.

Planvorming

Door tal van betrokkenen is de afgelopen jaren veel en intensief over het toekomstige park gesproken. In 1991 werd door het stadsdeel een supervisor aangetrokken, de onlangs overleden 'eminence gris' in de landschapsarchitectuur, Hans Warnau. Deze gedreven vakman is door zijn docentschap aan de Landbouwniversiteit te Wageningen van grote betekenis geweest voor de moderne stroming in dit vakgebied. Hij heeft de huidige generatie Nederlandse landschapsarchitecten voor een belangrijk deel gevormd.

De gesprekken over een groter park in het stadsdeel spitsten zich in het algemeen toe rond twee vragen:

- ▷ wat is een park en wanneer heeft het kwaliteit?
- ▷ wat zijn de voorwaarden voor een goed park ?

Meer specifiek gericht op het Westerpark kwamen de volgende vragen aan de orde:

- ▷ waarom op deze plaats een park?
- ▷ heeft dit park betekenis voor de buurt?

In de beantwoording van deze vragen wordt teruggegrepen op de notities van Hans Warnau. De beantwoording resulteerde in kwaliteitscriteria waaraan het nog te maken plan kan worden getoetst.

Op de vraag "Wat is een park ?" geeft Lodewijk Baljon in zijn boek *Designing Parks* (1992) de volgende definitie: 'Een park is een beplant gebied waar vegetatie, aarde, water en constructies op zodanige wijze zijn samengebracht dat ze een meerwaarde krijgen ten opzichte van de individuele waarde.'

Een park is een plek waar mens en natuur met elkaar worden verenigd. Parken zijn de meest kunstzinnige producten op het vakgebied van tuin-

en landschapsarchitectuur. Er is echter eerder sprake van cultuur dan van natuur. In essentie wordt de noodzaak van een park bepaald door twee paar contrasterende behoeften:

- ▷ de behoefte aan vrijheid en nieuwe informatie versus orde en duidelijkheid
- ▷ de behoefte aan rust en privacy versus actie, contact en communicatie

Een park heeft kwaliteit als het de neerslag is van veranderingen in de maatschappij op het gebied van cultuur en van natuurbeleving.

Veel conventionele parken bieden de bebouwde omgeving een functie die in sommige hedendaagse parken verloren dreigt te gaan, namelijk een plaats voor contemplatie en reflectie. Van een goed park is sprake indien er veel en gevarieerd gebruik van wordt gemaakt. Een park moet een smeltkroes zijn van bezoekers, waarin voorzieningen niet op specifieke groepen afgestemd zijn en waar eenieder zich min of meer op zijn plaats voelt. Het park dient aan een ruim programma te voldoen, maar is zodanig ingericht dat voorkomen wordt dat specifieke geïsoleerde plekken voor slechts een bepaalde gebruikersgroep bestemd zijn. De omgeving van de kinderspeelplaats moet bijvoorbeeld zo zijn ingericht dat ook ouderen daar kunnen vertoeven.

Een goed park wordt daarnaast gekenmerkt door een doorlopende bruikbaarheid in alle seizoenen. In een goed park is er in de loop van de dag en over het gehele jaar een gestage stroom van komende en gaande bezoekers, waardoor er voldoende sociale veiligheid heerst. Een park moet bovendien meer zijn dan een programma of een optelling van voorzieningen.

Aan het park dient een dragende gedachte ten grondslag te liggen. Hieraan is het programma ondergeschikt.

Samenvattend zouden als voorwaarden voor een goed park genoemd kunnen worden:

- ▷ het heeft een hoofdstructuur, een drager, een groen framework, dat zodanig sterk is, dat het diverse programmatische eisen, veranderingen en wensen in de loop der tijd kan doorstaan
- ▷ in de hoofdstructuur dient een duidelijke hiërarchie in ruimten te zijn; deze hiërarchie wordt geaccentueerd door middel van materiaalgebruik, zoals bestrating, verlichting en meubilair
- ▷ het heeft een optimale bereikbaarheid
- ▷ de sociale veiligheid wordt er gewaarborgd, dit gebeurt in de eerste plaats door intensief gebruik gedurende alle dagdelen, daarnaast door centrale en doorgaande fiets- en wandelroutes
- ▷ het heeft een grote mate van flexibiliteit ten behoeve van het vele gevarieerde gebruik
- ▷ aanwezige historische elementen zijn ingepast; ze zijn zichtbaar en herkenbaar
- ▷ het biedt de beleving van seizoenen en natuurelementen, een prikkeling van de zintuigen, ontdekkingen en verrassingen
- ▷ het geeft op een aantal plaatsen beschutting en herbergzaamheid
- ▷ het geeft de mogelijkheid van privacy ten behoeve van reflectie en contemplatie

Hollandia/TGA/HF De val van Mussolini

(Raaijmakers, Paul Koek)

Triple X expositie

Kijk op de Wijk Stadsdeeldag

Primo modeshow

Arcade opname clip

Gilde Investments bedrijfsfeest

Moda Mas jubileum modeshow

Het plan Het stadsdeel heeft ervoor gekozen om de uitgangspunten voor het Westergasfabrieksterrein zo beknopt mogelijk te houden. De wisselwerking tussen cultuur en natuur dient ruime mogelijkheden te krijgen. Op deze wijze blijft het karakter van het project dynamisch en wordt een statisch eindproduct voorkomen.

Door deelraadsleden, buurtbewoners en andere deelnemers aan het Westerparkoverleg zijn diverse parken in Nederland en Duitsland bezocht. Dit heeft veel discussiestof opgeleverd. Zowel de buurtbewoners en het Westerparkoverleg en de stadsdeelraad hebben uitgangspunten voor het park opgesteld. Deze uitgangspunten komen in grote lijnen met elkaar overeen. Ze kunnen worden onderverdeeld in harde uitgangspunten en uitgangspunten die beter aandachtspunten genoemd zouden kunnen worden. Een vertaling van de uitgangspunten in normen wordt gegeven in tabel 2.

Nanette Currie Kerstshow

De Trust repeteren

VPRO opname leader

Parool/UIP openluchtbioscoop

Art & Craftmarkt

TABEL 2

Terrein fase C	minimaal in ha	maximaal in ha	streefcijfer in ha
Manifestatieterrein	1,1		1,2
Sportvoorzieningen	0,7		0,7
Bloemen en tuinen	1,0		1,0
Siervijver - water	0,3		0,5
Trapveld	0,4		0,5
Speelweide	0,4		0,5
Nader in te richten als park			4,1
Subtotaal	3,9		8,5
Infrastructuur (paden/wegen)*		3,0	2,7
Parkeergarage ed.		0,5	0,5
Bebouwing (incl. nieuwbouw)	1,8	1,8	1,8
Totaal			13,5

Hanneke van Gendt e.a. expositie

Alistair MacDonald expo verkoop kleden

ZIJBEEK NOORDZIJDE

Cantina Mobile AUB nieuwjaarsreceptie,

feesten, bruiloften, Boom Booms,

vrouwendag

* Een deel van de infrastructuur is noodzakelijk omdat de gebouwen op het terrein ontsloten moeten worden. Een ander deel van de infrastructuur bestaat uit wandelpaden die een onlosmakelijk onderdeel van het park vormen.

Stichting GA expositie

Koninklijke Akademie (2^e fase) foto expositie

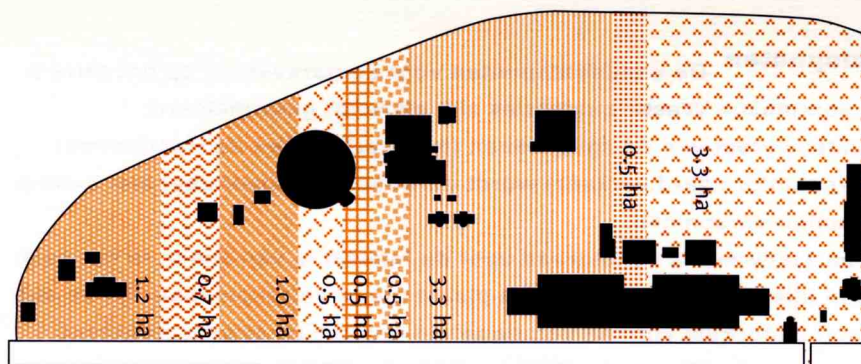
Club Roulette bruiloften,

diners,

Braziliaanse avonden, CD

presentaties, Boom Booms,

Ritmundo's, Sonja Paal

Manifestatieterrein	Siervijver	Infrastructuur, (wandelpaden, verkeer)
Sportvoorzieningen	Trapveld	Parkeergarage e.d.
Bloemen en tuinen	Speelweide	Nader in te richten
		Bebouwing (tot. 2.0 ha)

(benefiet), Nanette Curie **Harde uitgangspunten**

De harde uitgangspunten voor de parkaanleg op het terrein van de voormalige Westergasfabriek zijn als volgt geformuleerd:

don't have the blues

MAGAZIJN

Frascati/Koos Terpstra repeteren

NVTL symposium

Jonker Hofstee reclamefilm Bavaria

Haags Conservatorium kantoor/

montageruimte

VPRO montage

Hannes Wallrafen foto-opnames

Lucifer repeteren

Management Media snowboard reclame

fotografie

OPENBARE VERLICHTING

Cirque du Soleil werkplaats

Moda Mas expositie

- ▷ Het terrein krijgt een groene recreatieve parkfunctie. De historische gebouwen en hun culturele invulling zijn op een logische wijze opgenomen in het park. Het nieuwe park heeft een duidelijk herkenbaar karakter.
- ▷ Het nieuwe park is voor veel mensen aantrekkelijk. Een actief gebruik gedurende alle delen van de dag is nagestreefd. Aan sociale veiligheid is grote aandacht besteed.
- ▷ Het park wordt in de eerste plaats gebruikt door de bewoners van de aangrenzende buurten en door de huurders van de gebouwen, maar het heeft een uitstraling op regionaal niveau.
- ▷ Het ontwerp heeft een heldere hoofdstructuur. Deze sluit ook aan op de aangrenzende, al gerealiseerde delen van het grote Westerpark.
- ▷ Het uitbreiden van het aantal bruggen over de Haarlemmervaart voor fiets- en voetgangersverbindingen verbetert de toegankelijkheid en de bereikbaarheid.
- ▷ In het plan is een aantal doorgaande fiets- en wandelroutes opgenomen.
- ▷ De gebouwen zijn bereikbaar voor dienstverlenend autoverkeer en mindervaliden. Er is geen doorgaande route voor auto's in het ontwerp opgenomen. De aanwezigheid van auto's in het park is zoveel mogelijk beperkt. Op de fundering van een van de verdwenen gashouders wordt ruimte gereserveerd voor een parkeergarage.
- ▷ In het plan is een manifestatieterrein opgenomen (ten behoeve van een kermis, informatiemarkt, concerten etc.) van ruim één hectare. Het manifestatieterrein heeft als onderdeel van het park een dagelijkse gebruikswaarde.
- ▷ Er zijn sportvoorzieningen voor openbaar gebruik: verharde speelvelden voor tennis, basketbal en een balveldje. Er is ruimte gereserveerd voor twee wedstrijdelden, een kantine en kleedruimten voor korfbalvereniging Sporting West.
- ▷ Het element water is in samenhang met zijn functie en beheersbaarheid toegepast in het ontwerp. Er is een waterspeelplaats voor peuters en kleuters in het plan opgenomen.
- ▷ In het park is plaats ingeruimd voor tuinen, of in ieder geval voor een voldoende hoeveelheid bloemen. De bestaande boombeplanting is zoveel mogelijk ingepast.
- ▷ Met bestaande kabel- en leidingentracés is rekening gehouden. Deze kunnen niet of nauwelijks worden verlegd.
- ▷ In de verdere uitwerking van dit plan wordt een ecologische paragraaf opgenomen. Deze heeft als uitgangspunten: behoud en verhoging van de al aanwezige natuurwaarden (versterking ecologische verbindingzone, vergroting belevingswaarden en ecologische diversiteit). Bij de uitvoering daarvan dient rekening gehouden te worden met de andere functies van het park.

Aandachtspunten

De aandachtspunten voor de parkaanleg op het terrein van de voormalige Westergasfabriek zijn als volgt geformuleerd:

- ▷ Geluidsoverlast van de spoorbanen (treinverkeer) en de Haarlemmerweg (gemotoriseerd verkeer) wordt gereduceerd, eventueel met behulp van hoogteverschillen.
- ▷ Het parkontwerp is de leidraad voor de inpassing van kunst. In het park vinden alleen kunsttoepassingen plaats als ze van topniveau zijn en een logisch onderdeel vormen van de totale ruimtelijke structuurcontext.
- ▷ Het ontwerp heeft een dusdanig ambitieniveau dat dit beheersbaar is in kosten en onderhoud voor het stadsdeel.

Verschillende van de voorgaande punten zijn onderling strijdig. De essentie van een goed ontwerp voor het terrein van de Westergasfabriek ligt hierin dat deze strijdigheden op deze betrekkelijk kleine oppervlakte worden verwerkt en opgelost. Door middel van de architectkeuze wordt de uiteindelijke stijl en het karakter van het park bepaald.

Keuze van de architect en procedure

De visie die stadsdeel Westerpark heeft ontwikkeld voor het terrein van de Westergasfabriek vormt de basis voor het parkontwerp. Verder zijn vanzelfsprekend de ruimtelijke randvoorwaarden van belang. Een belangrijk bijkomend probleem is dat het hier gaat om een verontreinigd en in de toekomst gedeeltelijk gesaneerd terrein. Het toekomstige parkplan zal in de eerste plaats worden getoetst op de harde uitgangspunten zoals hierboven zijn omschreven. Daarnaast vormt het budget voor aanlegkosten en beheerskosten het financiële kader. Bij het ontbreken van voldoende middelen op korte termijn behoort het nadrukkelijk mogelijk te zijn het parkplan gefaseerd uit te voeren. De stadsdeelraad is verantwoordelijk voor het besluit over het uit te voeren plan voor het parkontwerp. De raad heeft een procedure voor de keuze van de landschapsarchitect bepaald die:

- ▷ ruimte laat aan de deelnemende tuin- en landschapsarchitecten om een park te ontwerpen
- ▷ garant staat voor voldoende draagvlak bij alle betrokkenen voor de keuze van de architect

Door de projectmanager van het Westergasfabrieksproject wordt een 'werkgroep park' samengesteld. Een drietal buurtbewoners wordt uitgenodigd hierin zitting te nemen. Deze werkgroep park stelt een groslijst samen van twaalf ontwerp bureaus. Hiervan zijn buitenlandse bureaus niet uitgesloten. Deze lijst wordt door de portefeuillehouder Westerpark, als lid van het Dagelijks Bestuur, bekrachtigd. Vervolgens wordt een bijeenkomst georganiseerd waarin de twaalf bureaus in de gelegenheid worden gesteld zichzelf te presenteren en te solliciteren naar de ontwerp opdracht. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat zij op deze bijeenkomst een ontwerp voor het park presenteren, of diepgaand op de ontwerp opdracht ingaan. De werkgroep park zal naar aanleiding van deze bijeenkomst een voorstel formuleren waarin vijf bureaus, dan wel landschapsarchitecten worden voorgedragen aan het Dagelijks Bestuur. Uit praktische overwegingen gaat

Rough & Ruined filmfestival

West Pacific Holland Festival/foyer

Jeroen den Boer expositie Afrikaanse kunst

Nederlandse Illustratoren Vereniging

expositie

Kunsttraject expositie

Solar expositie

Tramlijn

Props '95 kunstveiling

Club de Ville feest

STUDIO WENCK

Nationaal Ballet repeteren Jan Fabre

Noord Nederlands Toneel repeteren

Waar wolven hullen filmopname Argus

Equi film operaregistratie voor TV

André van Tuffelen eindexamenfilm

Koos Tak

NOT Muziek, muziek

Een dag op de naaldvlakte

M + B producties Ikon TV serie

Commercial / Sponsoring

Dierenambulance

AA Media pilot Hollandia oktober

De Trust De drie zusters

MACHINEGEBOUW

De Trust Oblomov

Cantina Mobile huwelijk

de voorkeur uit naar bureaus die in Nederland gevestigd zijn. Voor deze vijf bureaus wordt een besloten prijsvraag onder motto georganiseerd. Voor de in te dienen plannen gelden strikte voorschriften met betrekking tot het aantal tekeningen, de schaal en de maximale omvang van de toelichting.

Ook het budget voor het park is taakstellend vastgesteld.

De werkgroep park doet tevens een voorstel voor de samenstelling van een adviescommissie ter beoordeling van de vijf ontwerpen. De buurtbewoners die vertegenwoordigd zijn in de werkgroep park kunnen één te goeder naam en faam bekendstaande landschapsarchitect voordragen als lid voor de adviescommissie. De stadsdeelraad stelt de keuze van de adviescommissie vast. Deze brengt later in een rapport advies uit aan de stadsdeelraad over het te kiezen ontwerp.

Halverwege de ontwerperperiode in de fase van de meervoudige opdracht wordt een besloten bijeenkomst georganiseerd. Aan deze bijeenkomst nemen de ontwerpers van de vijf bureaus, de adviescommissie en de werkgroep park deel. Tijdens deze bijeenkomst presenteren de verschillende bureaus hun plan aan de adviescommissie. De adviescommissie mag kritiek uitoefenen en vragen stellen naar aanleiding van het ontwerp.

Alle bureaus raken op deze manier bekend met elkaars ontwerpvisie, maar ook met de wijze waarop ingewikkelde onderdelen in het plan worden opgelost. De ingediende plannen zullen hiermee aan diepte en aan haalbaarheid winnen. Het is nadrukkelijk de bedoeling dat het winnende ontwerp uiteindelijk uitgevoerd wordt.

Er wordt een tentoonstelling van de vijf ontwerpen georganiseerd.

Het rapport van de adviescommissie, een peiling uit de buurt en een advies van de ambtelijke projectgroep worden aan de deelraad aangeboden. De deelraad bepaalt de uiteindelijke keuzevolgorde. Het uitgangspunt is dat één architect het uiteindelijke plan ontwerpt.

Sportvoorzieningen

In het parkplan zijn sportvoorzieningen opgenomen.

De Trust repeteren Es Steigt

De korfbalvelden die onderdeel zullen zijn van het ontwerp, zijn bestemd voor Sporting West. Deze korfbalvereniging zal haar locatie elders in het stadsdeel verlaten. Er komen ook een kantine en kleedkamers ten behoeve van de vereniging.

Moda Mas modeshow

De twee korfbalvelden, elk 40 bij 60 meter groot, kunnen op dagen dat zij niet door de korfbalclub gebruikt worden ook door andere sporters en voor andere sporten worden gebruikt. Daarom zal voor de sportvoorzieningen naar een specifieke constructie voor beheer moeten worden gezocht.

Rough & Ruined filmfestival

Karina Holla voorstelling Blauwbaard

Kosten

Stadsdeel Westerpark heeft aan Ingenieursbureau Amsterdam, Bureau voor Tuin- en Landschapsarchitectuur, gevraagd een budgetraming te maken voor het aan te leggen park. Een taakstellend budget wordt vastgesteld voordat het parkplan gemaakt wordt. Deze budgetraming valt in verschillende onderdelen uiteen:

Cahier du Soir

▷ De budgetraming van het park. Hierbij is uitgegaan van de door het stadsdeel geformuleerde uitgangspunten en de te realiseren oppervlakte. Het uitgangspunt is een 'traditioneel' parkconcept van een hoogwaardige kwaliteit.

IKON productie Jesus

▷ Een budgetraming ten aanzien van de infrastructuur. Deze wordt in een aparte paragraaf behandeld. De infrastructuur zal vanzelfsprekend aan het parkontwerp moeten worden aangepast.

Ijsbreker muziektheaterproductie

▷ Een aantal richtbeelden dat een belangrijke rol kan spelen in een toekomstig parkontwerp. Deze richtbeelden geven slechts een indicatieve voorstelling van mogelijkheden en die kunnen in het uiteindelijk te kiezen plan een absoluut andere vertaling hebben. De richtbeelden zijn geformuleerd op basis van globaal geldende inzichten, die doorgaans gehanteerd worden bij de ontwikkeling van parken van internationale allure.

GASHOUDER

Marco Klein & partners bedrijfsfeest

▷ Een raming voor de ontwerp- en engineeringkosten. Deze kosten zijn geschat op basis van de geraamde kosten voor het park en de infrastructuur.

Brian fotografie

Budgetraming park

De kosten voor het maken van een park op basis van de vastgestelde uitgangspunten zijn geraamd. In deze raming zijn de kosten voor grondverbeteringen opgenomen, evenals werkzaamheden zoals het verwijderen van het bestaande hekwerk. Er is uitgegaan van een manifestatierrein met 'gewapend gazon' waarover ook zware verplaatsingen kunnen plaatsvinden zonder dat er vervormingen optreden. De heesters die aangeplant worden zijn in deze raming alle groenblijvend. Er wordt een flink aantal bomen van formaat aangeplant, tussen de 35 en 40 cm dik. Bij de terreinverharding is rekening gehouden met het gebruik van natuursteenplaat. Bestaande materialen, met name de rode klinkerverharding, zal in de directe omgeving van de gebouwen hergebruikt kunnen worden. Er is in de raming uitgegaan van een spijlenhekwerk om het terrein. Hierin zijn poorten opgenomen.

Bijzondere voorzieningen worden vooral gebruikt voor de geplande bloementuinen en ten behoeve van een samenhangend stelsel van waterpartijen. Voor de waterspeelplaats is in deze raming uitgegaan van waterdicht beton met aansluitende tegelverharding. Ook een pompgebouwtje met regel- en schakelapparatuur is opgenomen.

Er komen vanzelfsprekend zitbanken in het park, maar in de raming zijn ook vlaggemasten, billboards, annonceborden, een beperkte hoeveelheid trimapparatuur, speelplaatsjes, funderingswerk voor kunstwerken en boomkransen opgenomen.

Een te realiseren basketbalveld, de korfbalvelden en de tennisvelden zullen moeten worden uitgevoerd volgens de normen van de Nederlandse Sportfederatie (NSF).

Er wordt rekening gehouden met de realisatie van een aantal markante plaatsen en met loofgangen en pergola-achtige constructies.

Uitgaande van het bovenstaande komen de geraamde kosten voor het aanleggen van het park uit op tien miljoen gulden (inclusief btw is dat f 11,75 miljoen). Dit richtbedrag is gehanteerd bij de behandeling van deze nota.

In een later stadium zal op basis van de te realiseren inkomsten een nieuw richtbedrag vastgesteld worden. Dat betekent dat zowel bezuinigingen als faseringen nog mogelijk zijn.

Extra voorzieningen

Er is een inventarisatie gemaakt van mogelijke extra voorzieningen. Hiervoor is op basis van de huidige uitgangspunten geen geld beschikbaar. Om een inschatting te kunnen maken van het soort voorzieningen en de bijbehorende kosten worden hieronder opgesomd:

- ▷ Realisatie van een voet- en fietsbrugverbinding over het spoor, van het trafogebouw van de NS naar het Spaarndammerplantsoen. Deze brug in hout en staal zal circa 150 meter lang worden en een hoogte hebben van ± 8,00 m met borstwering, vangschermen etc. Stijg- en daalpunt worden uitgevoerd als open spilconstructie met roostertrappen en -hellingen. De kosten worden geraamd op f 1.500.000,-.
- ▷ Het introduceren van waterarchitectuur in het park, uitgevoerd in bijvoorbeeld betonnen bassins en betonnen watergangen. De kosten hiervoor zullen, uitgaande van een wateras van 600 m over de lengte van het park en van enige bassins, naar verwachting f 1.500.000,- bedragen.
- ▷ Indien het spijlenhekwerk op een gemetselde voet, tweesteens breed, uitgevoerd zou worden, dan zullen de kosten f 475.000,- bedragen.
- ▷ Indien extra hoogteverschillen in het terrein worden geïntroduceerd om hiermee adequater lichte en privacy te kunnen realiseren, zou dat circa f 200.000,- kosten. Hiervoor kan gedacht worden aan circa 1.500 m grondwal, met een hoogte van 1,00 m, rond verlaagde tuindelen. Ten behoeve van de toegankelijkheid worden trappen en hellingbanen opgenomen.
- ▷ Indien bijzondere aandacht voor 'groenarchitectuur' zou worden gerealiseerd, door middel van lei- of dakbomen en groenblijvende

ornamentele solitairheesters, zal een kostenpost van f 200.000,- opgenomen moeten worden.

- ▷ Als in plaats van de berekende wintergroene hagen op bijzondere plaatsen muren in metselwerk uitgevoerd zouden worden, dan zal dat een meerprijs opleveren van f 350.000,-, uitgaande van 400 m muurpartij van 1,50 m hoog en 1½ steen breed.

Als de behoefte zou bestaan een eigen identiteit 'Westerpark' te creëren, bijvoorbeeld door toepassing van integraal samenhangend en zelfontworpen terreinmeubilair, zoals banken, papierbakken, verlichtingsarmaturen, verkeerspaaltjes, dan zullen de kosten daarvoor f 500.000,- bedragen.

Het totaal van de extra opties komt daarmee op f 4.725.000,-. Afgerond zou dat inclusief btw uitkomen op 5,5 miljoen gulden.

Hamburg

Vorbereidings- en engineeringkosten

Uitgaande van een totaal-

budget (exclusief btw) van twintig miljoen gulden voor park en infrastructuur kan een berekening gemaakt worden voor ontwerp-, advies- en engineeringkosten. Hierbij zijn de extra's nadrukkelijk niet opgenomen.

Het totaal aan ontwerp- advies- en engineeringkosten komt exclusief btw op f 2.215.000,-. Verdeeld naar park en infrastructuur zijn de bedragen:

park	f 1.000.000,- (inclusief btw f 1.175.000,-)
infrastructuur	f 1.215.000,- (inclusief btw f 1.425.625,-)

Ten behoeve van het park zullen door het stadsdeel nog wat voorbereidingskosten gemaakt moeten worden. Tevens brengt de meervoudige opdracht kosten met zich mee. Dit komt in totaal uit op f 240.000,-.

Een overzicht van de kosten wordt gegeven in tabel 3.

TRANSFORMATORZOLDER

TABEL 3

Kosten aanleg park	Totaal	Stadsdeel	Stad	Rijk	Exploitatie
Vorbereiding	240.000	215.000	25.000		
Plan en besteksfase (incl. btw)	1.175.000	250.000	925.000		
Uitvoeringsfase (incl. btw)	11.750.000	1.500.000	9.250.000		1.000.000
Totaal	13.165.000	1.965.000	10.200.000		1.000.000

5.4 De Gebouwen

Het plan

De gebouwen van de Westergasfabriek worden ingevuld met activiteiten die als gezamenlijk thema cultuur en bedrijvigheid hebben, zoals vastgelegd in de visie. De tijdelijke invulling heeft de mogelijkheden voor het gebruik van de gebouwen binnen dit thema afdoende aangetoond.

Op basis van deze visie is een aantal criteria opgesteld die bij de verhuur gehanteerd moeten worden:

- Een deel van de gebruikers heeft een publieksgerichte functie waarbij niet iedereen een eigen podium heeft.
- Er zijn in ieder geval publieksgerichte functies op het gebied van theater, film en beeldende kunst.
- De activiteiten op het terrein zijn goed gespreid over de dag en de avond.
- De werkgelegenheid neemt direct of indirect toe.
- Het belang voor de buurt is voor een aantal van de toekomstige invullingen zonder meer aantoonbaar, een aantal ruimten kan worden gebruikt door buurtgroeperingen.
- De auto-aantrekkende werking is laag en past in een goede spreiding over de dag en de avond.
- Horeca is wel essentieel, maar speelt geen hoofdrol.
- Alle huurders leveren een toegevoegde waarde voor het totaalproject.

- i. De publieksgerichte functies zijn voor een belangrijk deel vernieuwend en het totaalaanbod is divers.
- j. Er is aandacht voor het interculturele karakter van de activiteiten.

Deze criteria komen tot uitdrukking in tabel 4.

TABEL 4

Gebouwen (exclusief gashouder)	Minimaal	Maximaal
<i>Publieksactiviteiten</i>	20 %	45 %
Thema theater	4 %	
Thema muziek	0 %	
Thema film	0 %	
Thema beeldende kunst	2 %	
<i>Culturele bedrijvigheid</i>	30 %	45 %
Film	5 %	
Theater	5 %	
Beeldende kunst	4 %	
Muziek	4 %	
<i>Ondersteuning</i>	25 %	45 %
Distributie	0 %	10 %
Scholing	5 %	15 %
Horeca/Kantine/Foyer	10 %	20 %
Commercieel (winkels, galleries ed)	5 %	20 %
Kantoorfunctie	5 %	20 %
Artist in residence	0 %	4 %
Opslag	0 %	4 %

Toelichting op de criteria

Bij het opstellen van tabel 4 is bij de verdeling van de functies de volgende basisvoorwaarde gehanteerd: publiekstrekend 25%, culturele bedrijvigheid 35% en ondersteunend 30%. Hierbij mogen geen der functies onder de 20% of boven de 45% uitkomen. Alle oppervlaktes en percentages zijn gerelateerd aan het totaal aantal gerealiseerde vierkante meters vloeroppervlak. In de tabel zijn de cijfers met betrekking tot het Stadsdeelkantoor, de Gashouder, de Ingenieurswoning en de nieuwbouw niet opgenomen.

Onder publiekstrekende activiteiten worden activiteiten verstaan die meer dan één maal per week plaatsvinden en waar meer dan 20 betalende bezoekers per activiteit gebruik van maken.

Onder culturele bedrijvigheid worden activiteiten verstaan die te maken hebben met het tot stand komen van kunstproducties zoals decorateliers, special effects, licht en geluid, kostuumateliers, studio's, etc.

Onder ondersteunende activiteiten worden werkzaamheden verstaan die als ondersteunend voor de culturele activiteiten kunnen worden gezien, zoals commerciële activiteiten, horeca, distributie, kantoor, etc.

Het gebruik door buurtgroeperingen komt tot uitdrukking in bijvoorbeeld het servicepunt voor de kunsten en zo mogelijk een bureau dat vooral jeugdtheater programmeert. Deze zullen onder de gebruikelijke voorwaarden een plek in de gebouwen krijgen. Bovendien zal in de contracten met de diverse huurders worden opgenomen dat zaalhuur voor buurtactiviteiten tegen betaalbare huren mogelijk moet zijn.

Voor de Gashouder gelden specifieke criteria. Daarop wordt verder ingegaan in dit hoofdstuk onder 5.5. De Gashouder wordt gezien als een plek die zowel voor ondersteunende, bedrijfsmatige als voor publiekstrekende functies van belang is.

Werkgelegenheid

Een belangrijk onderdeel van de visie van het stadsdeel ten aanzien van het terrein van de Westergasfabriek is het aantal te creëren arbeidsplaatsen. Hierover zijn tussen stadsdeel en centrale

Adam soch/Reza Abdoh

Mike Pearson

Wouter van loon

Sjoerd Wagenaar

Ros Volten

Stuart Sherman

Sebastiaan Jansen

Germaine Kruij Ola mafaalani

Natasja d'Armagnac

Peter Schumann

Annick Nevejan

DNA

Joe Chaikin

KETELHUIS NO 2

Theo Jansen strandbeesten

Annet Palstra presentatie

WEST PACIFIC

IDTV onname, bruiloft, H&M modeshow

TIJDELIJKE HUURDERS (op 1 maart 1996)

ZUIVERINGSHUIS

Kantine

Cafe West Pacific

stad afspraken gemaakt.

Bij de geplande invulling wordt voor het minimaal te realiseren aantal arbeidsplaatsen uitgegaan van de volgende streefcijfers:

Studio Wenck

- ▷ publiekstreckende activiteiten: 1 per 100 m²
- ▷ culturele bedrijvigheid: 1 per 50 m²
- ▷ ondersteunend: 1 per 35 m²

Wasplaats

Het minimum aantal te realiseren arbeidsplaatsen bedraagt 250. De ontwikkeling van het terrein zal ook werkgelegenheid met zich mee brengen. Het stadsdeel zal zich er sterk voor maken dat (een deel van) deze arbeidsplaatsen ingevuld worden met arbeidskrachten uit de omliggende buurten.

Patchwork

The Decorators

Financiële onderbouwing

Uit een inventarisatie van potentiële

gebruikers is gebleken dat in ieder geval voldoende serieuze en concrete belangstelling bestaat om de hier beschreven invulling van de gebouwen tot stand te brengen. In de eerste plaats bestaat er belangstelling bij de huidige vaste huurders, maar ook bij tal van andere gegadigden. Vanzelfsprekend kunnen pas op basis van een concrete huurstelling bindende afspraken worden gemaakt.

Kantoor OV

Vis in de regen

Het is aannemelijk dat, zodra tot de casco-opknapping van de gebouwen wordt overgegaan en met de voorbereidende werkzaamheden voor de aanleg van het park wordt begonnen, de belangstelling voor de gebouwen verder zal toenemen. Voor veel potentiële huurders is de voortgang in het project van essentieel belang voor hun uiteindelijke keuze voor een locatie op het terrein.

Metaalwerkplaats

Yun Teng

In de eerste plaats is daarom onderzocht of de hier voorgestelde aanpak van cascoverhuur van de gebouwen financieel haalbaar is. De huidige boekwaarden zijn het beginpunt van de berekening. Deze geven echter niet weer wat de gebouwen op dit moment waard zijn. Het zijn slechts de bedragen die in de boeken staan en waarvan uitgegaan moet worden bij het maken van de begroting: over de boekwaarde moet rente en aflossing worden betaald.

KETELHUIS NO 4

Ijsbreker

De totale huidige boekwaarde zoals deze op dit moment in de begroting van het stadsdeel is opgenomen, bestaat uit:

OOSTELIJK METERHUISJE Kas & de Wolf

boekwaarde grond	392.338
boekwaarde gebouwen	1.255.462
boekwaarde infrastructuur	149.360
totaal	1.797.160

Patchwork

WESTELIJK METERHUISJE

Voor de grond en de gebouwen is dit de boekwaarde zoals die is overgedragen door het gemeentelijk Energiebedrijf. Later is daar een deel infrastructuur, namelijk een stuk nieuw aangelegde riolering, bijgekomen. Om een berekening op te kunnen zetten moet een verdeling van de boekwaarden gemaakt worden. Dit is op basis van de gegevens van het Energiebedrijf onmogelijk. Daaruit blijkt bijvoorbeeld dat in het verleden alle investeringen op het terrein opgeteld werden bij de boekwaarde van het Zuiveringshuis.

Om toch tot een berekening te kunnen komen is de huidige boekwaarde van de gebouwen bepaald naar percentages van de oppervlakte. Er is voor gekozen alleen boekwaarden toe te rekenen aan de monumenten omdat de renovatie van deze gebouwen totstandkomt met een aanzienlijke bijdrage aan monumentensubsidie.

De gebouwen op het terrein worden opgedeeld in vier groepen:

1. Gebouwen die in beheer zijn bij de afdeling Grondzaken, zoals de Ingenieurswoning, het Stadsdeelkantoor, het Bijgebouwtje (ook wel fractiegebouwtje genoemd). Op deze gebouwen zal hier niet verder worden ingegaan, ze vallen buiten het bestek van deze nota.
2. Gebouwen op het Westergasfabrieksterrein die monumenten zijn en zeker blijven staan, de Gashouder uitgesloten.
3. De Gashouder.
4. Gebouwen op het Westergasfabrieksterrein die geen monumenten zijn.

De verdeling van de boekwaarden van de monumenten is gegeven in tabel 5. Het totaal bedraagt f 1.382.962,-. De toegerekende boekwaarde van de Gashouder bedraagt op basis van deze tabel f 414.198,-. De andere gebouwen hebben zoals vermeld geen boekwaarden toegerekend gekregen. Ze zullen in het laatste deel van deze paragraaf worden behandeld. Op basis van de huidige boekwaarden en de te maken cascoherstelkosten wordt een berekening gemaakt van de te verwachten huur per gebouw. Daarbij wordt voor de monumenten rekening gehouden met monumentensubsidie.

Bovenop de kale huur zal een bedrag aan servicekosten in rekening gebracht moeten worden.

Deze huren per gebouw worden vergeleken met een uitgevoerde huurtaxatie. Dit is gedaan om de haalbaarheid van de hier gepresenteerde plannen te toetsen. Het betreft niet meer dan een eerste toets, omdat de huidige huurtaxatie iets anders is dan de te verwachten huuropbrengst.

TABEL 5

	Verhuurbaar oppervlak in m ²	%	Verdeelde boekwaarde
Reguleurshuis	356	3,04	54.613
Zuiveringshuis	7.000	59,75	1.073.847
Machinegebouw	400	3,41	61.363
Ketelhuis	375	3,20	7.528
Westelijk meterhuisje	120	1,02	18.409
Oostelijk meterhuisje	60	0,51	9.204
Westelijke bazenwoning	60	1,37	24.545
Oostelijke bazenwoning	160	1,37	24.545
Reguleurshuis 2	232	1,98	35.590
Ketelhuis ammoniak	152	1,30	23.318
<i>Subtotaal</i>	<i>9.015</i>		<i>1.382.962</i>
Gashouder	2.700	23,05	414.198
<i>Subtotaal</i>	<i>2.700</i>		<i>414.198</i>
Totaal	11.715	100,00	1.797.160

Stichting Lucifer & Cees Brandt

LABORATORIUM GASNET

Cirque du Soleil

Reichmann Interior Design

TRANSFORMATORHUIS Toneelgroep

Amsterdam

KANTOOR GASNET & MAGAZIJN GASNET

Das Arts

LADDERHUIS

Anke van der Pluym

PROJECTEN 1996 WESTERGASFABRIEK

(TOT 1 JULI)

BUITEN

Kermis

Verkeerspolitie verkeersexamen

Appel performance

Cirque stalling vrachtwagens

Drum Rhythm

Art Amsterdam

Orkater (Paradetent) Perpetuum Mobile

ZUIVERINGSHAL

Madame Currie Kerstshow **Kosten voor cascoherstel**

In 1993 is een opname gemaakt van de kosten

die gemaakt moeten worden voor cascoherstel van een groot aantal gebouwen op het Westergasfabrieksterrein. Omdat van een aantal nog niet bekend was of ze wel zou blijven staan, is toen niet voor alle gebouwen een berekening gemaakt.

De kosten zijn recent gecorrigeerd door twee bouwkundig adviesbureaus.

Een bureau heeft alle gebouwen op basis van het oorspronkelijke basisbestek opnieuw bekeken. Een ander bureau heeft een controle uitgevoerd op twee gebouwen, zonder van de andere gegevens op de hoogte te zijn.

Deze getallen geven gezamenlijk een vrij betrouwbaar beeld van wat er aan herstelkosten te verwachten zal zijn.

In de eerste kolom van tabel 6 zijn de kosten voor cascoherstel vermeld.

Dit zijn de kosten voor restauratie, maar ook voor het aanleggen van een gasdichte vloer en alle ander zaken die zonder meer noodzakelijk zijn om cascoverhuur mogelijk te maken. In de tweede kolom zijn hierbij de bijkomende kosten opgeteld, zoals bouwplaatskosten en winst risico voor de aannemer.

Er is in deze kostenopstelling geen rekening gehouden met kosten voor het herstellen van monumentale elementen die in de loop der jaren verdwenen zijn, zoals dakkapellen, deuren, daklijsten en versieringen. Later in het traject wordt bekeken of het mogelijk is deze elementen alsnog te herstellen.

TABEL 6

	Herstelkosten Monumenten	Restauratie- kosten	Incl. bijkomende kosten	Bijdrage Monumentenzorg	Restant kosten
Regulateurshuis		234.448	304.782	60.949	143.833
Zuiveringshuis		4.403.521	5.724.577	2.967.311	2.757.266
Machinegebouw		383.043	497.956	324.987	172.969
Ketelhuis		438.292	569.780	224.468	345.312
Westelijk meterhuisje		145.747	189.471	115.833	73.638
Oostelijk meterhuisje		89.918	116.893	60.144	56.749
Westelijke bazenwoning		151.463	196.902	84.131	112.771
Oostelijke bazenwoning		151.793	197.331	101.401	95.930
Regulateurshuis 2		222.544	289.307	142.156	147.151
Ketelhuis ammoniak		181.185	235.541	119.865	115.675
Totaal		6.401.954	8.322.540	4.301.245	4.021.295

Alle bedragen in deze tabel zijn exclusief btw.

Rietveld afstudent (Bart v **Kale huur voor de Monumenten**

Met de informatie over de boekwaarde,

de kosten voor cascoherstel en de hoogte van monumentensubsidie kan een kale huur berekend worden. Deze komt, uitgaande van een rente van 7,9% en een afschrijvingstermijn van 25 jaar, in de eerste jaren neer op 100 gulden per m². Na de verstrekking van monumentensubsidie daalt de huur tot 56 gulden per m².

Over de totale periode van 25 jaar zou de gemiddelde huur per vierkante meter, uitgaande van het verstrekken van monumentensubsidie in 2002, uitkomen op 65 gulden per m² per jaar. Dit is in vergelijking met andere huren voor dergelijk onroerend goed niet erg hoog te noemen.

Een voorlopige conclusie is dat cascoverhuur van de gebouwen (na cascoherstel en -restauratie) haalbaar moet zijn. Bovendien is er dan nog ruimte om de noodzakelijke huurdifferentiatie toe te passen.

Ritmundo, Frank Evans dir **Bijkomende kosten**

De bijkomende kosten komen voort uit het technisch

beheer en de exploitatie van de gebouwen. Het technisch beheer omvat de uitvoering van het klachtenonderhoud en het planmatig onderhoud.

Daarnaast is rekening gehouden met de jaarlijks te betalen onroerend-goed-belasting, de opstalverzekeringen en een reservering voor leegstand. Tot de exploitatie wordt het verhuurwerk in ruime zin gerekend (het afsluiten van contracten, het innen van huurpenningen, coördinatie voor het totaalproject etc.).

Deze kosten vormen een onderdeel van de begroting van het bureau van de beheersorganisatie die de invulling gaat regelen. De bijkomende kosten worden geraamd op f 40,- per m². De hoogte van dit bedrag is getoetst, zowel bij het gemeentelijk Grondbedrijf als bij een geïnteresseerde marktpartij.

In totaal zou de gemiddelde vierkante meterprijs hiermee f 105,- bedragen; inclusief btw bedraagt deze f 123,-.

Huurprijzen op taxatiebasis

Door makelaarskantoor Keij & Stefels is een taxatie gemaakt betreffende de verhuurprijzen. Deze prijzen zijn uitgedrukt per vierkante meter en gaan uit van cascoverhuur in de *huidige* situatie. Geadviseerd wordt niet alle vierkante meters tegen deze huren aan te bieden in de vorm van langlopende contracten. Verwacht wordt dat, wanneer meer dan de helft van de vierkante meters opgeknapt en verhuurd is, de andere meters veel interessanter worden en derhalve beter verhuurd kunnen worden.

Uit tabel 7 is op te maken dat volgens de huidige huurtaxatie nu al een aantal panden goed te verhuren is. Dat geldt eigenlijk voor alle panden, met uitzondering van het Zuiveringshuis. Daarop zou, vergeleken met de huurtaxatie, in de huidige situatie f 400.000,- verlies worden geleden.

Over de exploitatiemogelijkheden van het Zuiveringshuis kunnen wat optimistischer opmerkingen gemaakt worden dan alleen op basis van de huurtaxatie verantwoord zou zijn. De huidige huuropbrengst van het Zuiveringshuis (terwijl nu slechts een relatief gering aantal vierkante meters verhuurd kan worden) bedraagt in de tijdelijke verhuur al f 240.000,- per jaar.

In de taxatie is de hal beoordeeld als bedrijfshal. Er is voorlopig een uitstekende gegadigde om een hal van het Zuiveringshuis in de huidige vorm voor de eerstkomende vier jaar te huren.

De samenvattende conclusie is dat alle hier beschouwde panden te verhuren zijn op cascobasis, na restauratie en andere noodzakelijke werkzaamheden.

TABEL 7

	Verhuurbaar oppervlak in m ²	Nieuwe kale huur	Nieuwe huur inclusief	Potentiële huur taxatie
Reguleurshuis	356	22.977	37.217	37.080
Zuiveringshuis	7.000	451.794	731.794	393.600
Machinegebouw	400	25.817	41.817	32.000
Ketelhuis	375	24.203	39.203	33.750
Westelijk meterhuisje	120	7.745	12.545	16.800
Oostelijk meterhuisje	60	3.873	6.273	12.000
Westelijke bazenwoning	160	10.327	16.727	28.500
Oostelijke bazenwoning	160	10.327	16.727	28.500
Reguleurshuis 2	232	14.974	24.254	21.800
Ketelhuis ammoniak	152	9.810	15.890	19.760
Totaal	9.015	581.847	942.447	623.790

Het Laboratoriumgebouw

Het Laboratoriumgebouw neemt een vrij dominante plaats in op het Westergasfabrieksterrein. Er is een onderzoek ingesteld naar de wenselijkheid van het laten staan of slopen van het Laboratoriumgebouw. Uit dit onderzoek is gebleken dat bodemsanering en de toekomstige mogelijkheden voor exploitatie beide geen aanleiding geven om het gebouw te slopen.

MACHINEGEBOUW

Zizo voorstelling

Lucifer filmopnames

Maarleveld & Co presentatie Paco

Rabanne

Monumental feest

Elle Wonen meubelfotografie

Ruud Wacker Akademie projecten

decorontwerp

Orkater repeteren

Alex d'Electrique repeteren

Drum Rhythm

Gebroeders Flint met Krapuul

MAGAZIJN

Ger Lataster (Rijksgebouw)

De andere gebouwen op het terrein

Naast de hierboven beschreven

gebouwen bevinden zich op het terrein nog vijf andere waarvan de exploitatiemogelijkheden onderzocht zijn. Het betreft:

Mimegezelschap Space voorstellingen

- ▷ Huisje achter de Gashouder
- ▷ Transformatorwerkplaats
- ▷ Trafo-Noord
- ▷ Ketelhuis 9
- ▷ Ladderhuis

Schnitzel

OPENBARE VERLICHTING

In tabel 8 wordt een overzicht gegeven van de geraamde kosten voor cascoherstel op basis van een rapportage van bureau Vleeskens uit Castricum. De cijfers zijn te vergelijken met die in tabel 6.

Staatsliedengreep fototentoonstelling,

kindercircus, (buiten) & bands

TABEL 8

Herstellkosten Andere gebouwen	Restauratie kosten	Inclusief bijkomende kosten
Huisje achter gashouder	82.967	107.857
Transformatorwerkplaats zuid	754.792	981.230
Trafo noord	615.696	800.405
Ketelhuis 9	134.463	174.802
Ladderhuis	172.753	224.579
Totaal	1.760.671	2.288.872

boekpresentatie, jazz, lezing bibliotheek,

jonge dichters

Drum Rhythm

Radmila Rajic · Kloostra e

Kale huur voor de andere gebouwen

Met de informatie over de boekwaarde en de kosten voor cascoherstel kan een kale huur berekend worden. Deze komt, uitgaande van een rente van 7,9% en een afschrijvingstermijn van 25 jaar, uit op 92 gulden per m². Als daarnaast wordt uitgegaan van bijkomende kosten van 40 gulden per m² zal de huur daarmee uitkomen op f 132,- per m² per jaar, exclusief btw.

keramiek en schilderijen

Het Kabinet voorstellingen en workshops

Huurtaxatie

In tabel 9 worden de huren gegeven voor de andere gebouwen. Deze worden tevens vergeleken met de cijfers in de eerdergenoemde taxatie van het bureau Keij & Stefels. Het volgende dient opgemerkt te worden:

Vreemde figuren

GASHOUDER

- ▷ De huurtaxatie gaat uit van de huidige stand van zaken.
- ▷ In de kosten voor het opknappen van de gebouwen zijn alle posten verwerkt die nodig zijn om de panden te kunnen omschrijven als 'goed onderhouden'.

Monumental Productions

Voor de drie kleinere gebouwtjes komt de te vragen huur dicht in de buurt van de huurtaxatie. Deze lijken dus goed exploitabel te zijn. De huur van

Cirque du Soleil reparatie vloer

het zuidelijke gedeelte van de Transformatorwerkplaats kan verhoogd worden als de voorgestelde maatregelen voor dit gebouw uitgevoerd zijn. Het gaat daarbij met name om de isolatie van het dak. De mogelijkheden voor de exploitatie van Trafo-Noord zullen sterk afhangen van de gewenste invulling en de financiële draagkracht van de toekomstige gebruikers.

TABEL 9

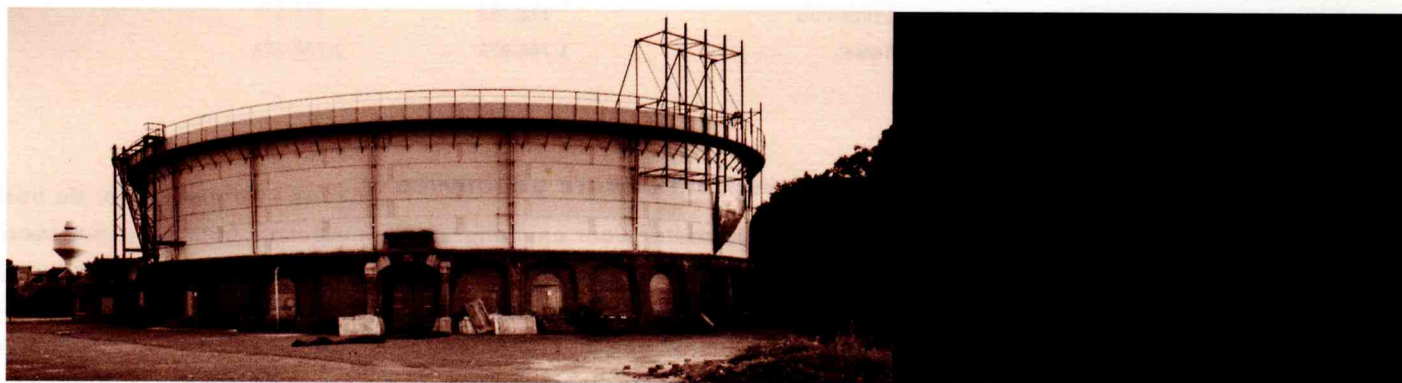
	Verhuurbaar oppervlak in m ²	Nieuwe kale huur	Nieuwe huur inclusief	Potentiële huur taxatie
Huisje achter gashouder	80	7.388	10.588	11.200
Transformatorwerkplaats zuid	1.000	92.350	132.350	111.245
Trafo noord	1.024	94.567	135.527	
Ketelhuis 9	78	7.203	10.323	9.360
Ladderhuis	120	11.082	15.882	16.100
Totaal	2.302	212.590	304.670	147.905

Kosten tijdens de realisatiefase

Voor de bijdrage in de exploitatie is voor drie jaar een bedrag van f 440.000,- per jaar gevraagd. Dit bedrag is niet toegekend, maar voor de volledigheid nog wel in tabel 10 opgenomen. Aan herstelkosten is 8,3 miljoen gulden opgenomen voor de monumenten en 2,3 miljoen gulden voor de andere gebouwen (de stichtingskosten), tezamen een bedrag van 10,6 miljoen gulden. De monumentensubsidie is voorlopig geraamd op 4,3 miljoen gulden. Tevens wordt ervan uitgegaan dat in de planfase nog wat onderzoekskosten gemaakt zullen moeten worden.

TABEL 10

Kosten gebouwen (exclusief gashouder)	Totaal	Stadsdeel	Stad	Rijk (monumenten)	Partner
Ontwikkelfase	1.320.000		1.320.000		
Planfase	250.000	100.000			150.000
Uitvoeringsfase	10.611.413			4.301.245	6.310.168
Totaal	12.181.413	100.000	1.320.000	4.301.245	6.460.168

5.5 De Gashouder

De Gashouder is een gebouw dat op het Westergas-fabrieksterrein een bijzondere positie inneemt. Doordat het een hoogte heeft van vijftien meter en een oppervlakte van 3.000 m² neemt het niet alleen onder de Nederlandse monumenten een unieke plaats in, maar ook onder die van de omliggende landen.

Al doet de naam anders vermoeden, in de Gashouder werd nooit gas opgeslagen. Het bouwwerk, zoals het er nu nog staat, is een boven de grond gebouwd fundament van een gashouder. De werkelijke gashouder die erop stond werd afgebroken toen deze in de jaren zestig haar functie verloor.

De Gashouder is de afgelopen jaren geschikt gebleken voor de meest

Avro Jeugd clip

uiteenlopende activiteiten: opera's, houseparties, dansvoorstellingen, exposities, presentaties van nieuwe auto's of huisstijlen, marketing- en managementcongressen, bedrijfsfeesten en popconcerten. Ook werden er opnames gemaakt voor films, commercials en videoclip.

Toneelgroep Amsterdam voorstelling *Guust*

Bij de tijdelijke invulling is gebleken dat de Gashouder een veelgevraagd object is. Het gebouw leent zich uitstekend om te worden ingezet in combinatie met festivals. Evenzeer is gebleken dat voor iedere gelegenheid dat de Gashouder wordt verhuurd een groot aantal maatregelen noodzakelijk is. De kosten voor deze extra maatregelen overtreffen de huurprijs vaak vele malen.

Een groep van 8 fototentoonstellingen

Ondertussen

Het plan

In de visie op de ontwikkeling van het Westergasfabrieksterrein is aangegeven dat de Gashouder wordt ontwikkeld als een multifunctionele ruimte, waarin de meest uiteenlopende activiteiten kunnen plaatsvinden.

ZUIVERINGSHUIS

Daarbij wordt uitgegaan van de ervaringen die tijdens de tijdelijke invulling met het gebruik van de Gashouder zijn opgedaan.

Saskia Griepink, Presentatie schilderij

Dit betekent dat de Gashouder niet specifiek geschikt gemaakt wordt voor één activiteit. Door een aantal ruimtelijke ingrepen te verrichten, de benodigde voorzieningen te realiseren en door de Gashouder uit te rusten met

autopsienummer 619/91

faciliteiten zal het gebouw gereedgemaakt worden voor zijn toekomstige multifunctionele bestemming. Het is daarbij van belang onderscheid te

Bergen, Peter Delpeut (dans)filmpopname

maken tussen de casco-renovatie en de maatregelen die getroffen moeten worden om het gebouw geschikt te maken voor zijn toekomstige functie.

Art international, verkoopexpositie

Zowel in- als extern zal het aanzien van de Gashouder zoveel mogelijk in de huidige vorm gespaard blijven.

Radio de Vrije Keizer i.s.m.

Naast de aandacht die uitgaat naar de werkzaamheden om de Gashouder multifunctioneel te maken, moet ook aandacht worden besteed aan het voorkomen van overlast voor de omgeving als het gebouw wordt gebruikt. Deze overlast kan bestaan uit geluidsoverlast en overlast door verkeer.

Staatliedengreep 4 bands & Shusaku

Hiervoor moeten in het contract met de marktpartij afspraken worden opgenomen.

Lady Komedia, repeteren

Uitwerking

Om de Gashouder voor toekomstig gebruik geschikt te maken, worden zowel in- als extern een aantal maatregelen getroffen. Deze omvatten onder andere:

Hannes Wallrafen, locatie-fotografie (Avenue)

- ▷ schoonmaken metselwerk
- ▷ reinigen en conserveren van de binnenzijde
- ▷ schoonmaken en verven van de buitenzijde
- ▷ beschermen en isoleren van het dak
- ▷ aanbrengen van voldoende toegangsdeuren, tevens nooduitgangen
- ▷ een vlakke vloer

SAN, Korendag

Stichting Lustrumcommissie, diner

En verder:

Outcast Pictures, filmopnamen

- ▷ aansluitpunten voor voorzieningen zoals water, elektriciteit, telecommunicatie, bier en afvoer in de vloer
- ▷ een voorziening voor krachtstroom
- ▷ akoestische voorzieningen
- ▷ verwarming en luchtverversing
- ▷ toiletten
- ▷ garderobes en andere publieksvoorzieningen
- ▷ tribunes
- ▷ realiseren van opslag voor de voorzieningen

Miek d'Herripon dansvideo

Puck & Hans Modeshow

Grace meubelfotografie

De eerste groep maatregelen valt onder de casco-renovatie en is subsidiabel door Monumentenzorg. Er wordt geen subsidie verstrekt voor het aanbrengen van een vlakke vloer, maar deze ingreep moet wel tot de casco-werkzaamheden worden gerekend. De andere maatregelen dienen om de Gashouder geschikt te maken voor multifunctioneel gebruik.

Kijk op de Wijk

Compaq diner

Cascoherstel De kosten die deel uitmaken van het cascoherstel zijn in het verleden al eens begroot en komen samengevat uit op:

sloopwerk, oude deuren en borstweringen	14.400
metselwerk	146.100
metaalconstructies binnen en buiten	409.700
kozijnen, ramen, deuren	224.900
dakbedekkingen	436.200
nieuwe vloer	769.231

totaal kosten 2.000.531

inclusief kosten CO, WR, OV, AB 30% 2.600.690
monumentensubsidie -/- 1.014.541

kosten na aftrek Monumentensubsidie 1.586.149
boekwaarde Gashouder 414.198
nieuwe boekwaarde 2.000.347

Berekening van annuïteit op basis van 7,9 % rente en een afschrijvingstermijn van 25 jaar, levert na restauratie op basis van cascoherstel, een 'kale' jaarlast op van f 178.430,-. Dat is f 66,- per m² per jaar. Inclusief de bijkomende kosten van f 40,- per m² komt de gemiddelde huur op f 104,- per m² per jaar, exclusief btw. De kale jaaropbrengst moet dan f 280.800,- bedragen. Hierbij wordt aangetekend dat de jaaropbrengst van de Gashouder in 1995 f 240.000,- bedroeg.

Voor iedere 1 miljoen die in de Gashouder wordt geïnvesteerd, moet de 'kale' jaaropbrengst met ongeveer f 100.000,- toenemen.

DE LA HAYE DESIGN

Westergastabriek/gashouder mrt. 90

Extra aanpassingen Met een groot aantal betrokkenen die in de afgelopen drie jaar regelmatig van de Gashouder hebben gebruikgemaakt, is de mogelijkheid besproken om de ruimte multifunctioneel in te richten zonder de monumentale waarde aan te tasten. Op deze bijeenkomst, die op 16 december 1995 in de Gashouder plaatsvond, kregen de plannen brede instemming.

Frans de la Haye, industrieel ontwerper, is door het stadsdeel gevraagd een plan voor een multifunctionele Gashouder te ontwerpen. Allereerst is de mogelijkheid onderzocht om een groot aantal voorzieningen (toiletten, opslag, garderobes, foyers) onder de bestaande vloer aan te brengen. Uit de bouwtekeningen bleek echter dat voor de fundering een bijzonder groot aantal palen gebruikt is. Ook is de grond onder de Gashouder verontreinigd. Deze twee hindernissen zijn dermate groot dat werd besloten om de faciliteiten op een andere plaats onder te brengen.

Dit betekent dat elders, maar in de directe nabijheid van de Gashouder een opslagruimte moet worden gevonden. De nog te realiseren nieuwbouw op

Image Factory diner

Krisna Lee Hanks workshop

Klankkracht Staatsliedengreep

Antagon Get Natural

Tony Newitt fotolocatie

Elsbeth Rood / Marie Claire fotolocatie

Marco Klein & Partners mode film

Levis fotosessie

Oilly (BV Feest/Cantina Mobile)

Willem Hol Onderhoud manegent

Cantina Mobile winterstalling, Parade

fooiënfeest, bedrijfslunch Faktor, huwelijk,

tangofeest, P-funk, feest Movies, feest

VPRO, feest Gered Gereedschap

MAGAZIJN

Rinus Rossewij koorddanser

Lady Komedie repeteren Survival

Gebroeders Flint repeteren Casa	de fundamente van een van de gesloopte gashouders (de afstand bedraagt slechts veertig meter) lijkt hiervoor een goed alternatief. In een min of meer tijdelijke situatie kan ook aan opslag in containers gedacht worden.																														
Amsterdams Bos opslag	Om de Gashouder vervolgens geschikt te maken voor multifunctioneel gebruik zijn in ieder geval de volgende essentiële maatregelen noodzakelijk:																														
Cecile van der Heiden atelier	▷ Akoestische voorzieningen, onder andere door middel van een aan het dak opgehangen schild. De binnenzijde van het staal wordt bekleed met een soort dunne pannenspons van staaldraad die zeer geluid-dempend werkt. ▷ Verwarming, luchtcirculatie en ventilatie worden aangebracht in een combinatie met vloerverwarming, mechanische verwarming en ventilatie, en stralingswarmte van bovenaf. Door gedeeltelijk stralingswarmte toe te passen kan vooral in een ruimte met een dergelijk volume op energie worden bespaard.																														
Wolfsmond repeteren & voorstellingen	▷ Toiletten; deze zijn ondergebracht in de nissen tussen de verschillende toegangen die uitbroken worden.																														
Trilogie Hamletmachine / Dodendans	▷ Verplaatsbare podia en tribunes. Alle denkbare opstellingen zijn mogelijk om de Gashouder leeg te gebruiken. Tribunes en podia zijn van zodanige afmetingen dat ze naar buiten kunnen en elders kunnen worden opgeslagen.																														
Finale OV WERKPLAATS	▷ Een grid aan het plafond voor verlichting en andere voorzieningen, bereikbaar met twee looppaden.																														
La Plovra expositie- en atelierruimte	▷ Krachtstroom, een warmtekrachtkoppelinginstallatie voor gecombineerde elektriciteits- en warmtevoorziening.																														
Vertoning S8 en 16 mm films	▷ Een groot aantal aansluitpunten in de vloer voor voorzieningen zoals water, elektriciteit, telecommunicatie, bier en afvoer.																														
Zomernacht of Het Zigeunermelodrama	▷ Garderobes en andere publieksvoorzieningen. Deze zijn mobiel aan te brengen in een ring op een afstand van vier meter vanaf de buitenwand. Hierdoor ontstaat een vrije loopruimte van vier meter breedte rondom.																														
Karel Doing performance gevolgd door																															
Vitaal Filmen																															
Jur Londt Schulz performance	De kosten die gemaakt moeten worden voor het aanbrengen van deze voorzieningen zijn als volgt begroot:																														
If I only could ...	<table border="0"> <tr> <td>▷ extra voorzieningen in de vloer zoals vloerpotten en leidingen</td> <td style="text-align: right;">374.600</td> </tr> <tr> <td>▷ akoestische maatregelen</td> <td style="text-align: right;">372.000</td> </tr> <tr> <td>▷ cat-walks</td> <td style="text-align: right;">235.200</td> </tr> <tr> <td>▷ verwarming en ventilatie</td> <td style="text-align: right;">615.000</td> </tr> <tr> <td>▷ plafond, schild</td> <td style="text-align: right;">76.000</td> </tr> <tr> <td>▷ entree, luifel</td> <td style="text-align: right;">86.400</td> </tr> <tr> <td>▷ buitenverlichting</td> <td style="text-align: right;">152.000</td> </tr> <tr> <td>▷ binnenverlichting</td> <td style="text-align: right;">66.000</td> </tr> <tr> <td>▷ ramen en deuren</td> <td style="text-align: right;">470.000</td> </tr> <tr> <td>▷ utiliteitsruimten, toiletgroepen</td> <td style="text-align: right;">650.000</td> </tr> <tr> <td>▷ sprinkler installatie</td> <td style="text-align: right;">50.000</td> </tr> <tr> <td>▷ bewegwijzering</td> <td style="text-align: right;">70.000</td> </tr> <tr> <td>▷ tribune</td> <td style="text-align: right;">1.435.000</td> </tr> <tr> <td>▷ ontwerp en engineering</td> <td style="text-align: right;">500.000</td> </tr> <tr> <td>totaal</td> <td style="text-align: right;">5.152.200</td> </tr> </table>	▷ extra voorzieningen in de vloer zoals vloerpotten en leidingen	374.600	▷ akoestische maatregelen	372.000	▷ cat-walks	235.200	▷ verwarming en ventilatie	615.000	▷ plafond, schild	76.000	▷ entree, luifel	86.400	▷ buitenverlichting	152.000	▷ binnenverlichting	66.000	▷ ramen en deuren	470.000	▷ utiliteitsruimten, toiletgroepen	650.000	▷ sprinkler installatie	50.000	▷ bewegwijzering	70.000	▷ tribune	1.435.000	▷ ontwerp en engineering	500.000	totaal	5.152.200
▷ extra voorzieningen in de vloer zoals vloerpotten en leidingen	374.600																														
▷ akoestische maatregelen	372.000																														
▷ cat-walks	235.200																														
▷ verwarming en ventilatie	615.000																														
▷ plafond, schild	76.000																														
▷ entree, luifel	86.400																														
▷ buitenverlichting	152.000																														
▷ binnenverlichting	66.000																														
▷ ramen en deuren	470.000																														
▷ utiliteitsruimten, toiletgroepen	650.000																														
▷ sprinkler installatie	50.000																														
▷ bewegwijzering	70.000																														
▷ tribune	1.435.000																														
▷ ontwerp en engineering	500.000																														
totaal	5.152.200																														
2000 kindertekeningen uit Tjernobyli																															
expositie en veiling																															
Metamkien																															
AV/landschappen																															
Djana Mileta Het groene veld De Grize																															

Het uitgangspunt bij dit alles is dat bij een willekeurige activiteit alle voorzieningen die benodigd zijn, in de Gashouder zelf worden aangebracht. Het bouwen van tijdelijke voorzieningen als foyers in tenten buiten de Gashouder moet zo veel mogelijk worden voorkomen.

KANTOOR OV

Door te investeren in deze voorzieningen neemt de jaarlast toe met een bedrag van f 480.000,- tot f 760.800,-.

Boem en Paukenslag werkplaats

Een indicatie van de huurprijzen:

▷ per dag	10.000
▷ opbouwdag, afbreekdag (niet meer dan drie dagen)	5.000
▷ per week	30.000
▷ per maand	80.000

KANTOREN

Studio Wenck All Arts Productions

Voor werkzaamheden als het plaatsen van de tribune en dergelijke zijn alle prijzen berekend zonder kosten voor arbeidsloon.

(producent)

Op basis van deze uitgangspunten zal worden nagegaan bij de direct betrokkenen in hoeverre de aanpak van de Gashouder op de hier beschreven wijze haalbaar is. Een kostenoverzicht voor de aanpak van de Gashouder wordt hieronder gegeven.

Argus Filmproductie (producent)

Reinier van Brummelen (lichtontwerp/

TABEL 11.

Kosten exploitatie (gashouder)	Totaal	Stadsdeel	Stad	Rijk (monumenten)	Partner
Uitvoeringsfase	2.600.690			1.014.541	1.586.149
Multifunctionele variant	5.152.500				5.152.500
Totaal	7.753.190			1.014.541	6.738.649

cameraman)

Nico Komen (special effects)

Outcast Pictures (montage/productie)

5.6 Nieuwbouw

Om de werkgelegenheid op het terrein van de Westergasfabriek te bevorderen heeft de wethouder Economische Zaken van de centrale stad Edgar Peer het stadsdeel verzocht te onderzoeken in hoeverre nieuwbouw op het terrein te realiseren is. Hij acht het daarbij wenselijk te streven naar een vloeroppervlak van tenminste 3.500 m². Het stadsdeel heeft bij het onderzoek de volgende randvoorwaarden aan de nieuwbouw gesteld:

Set Builders International (decorbouw)

Jan Boelfs/Ben van Os (art directors)

- ▷ De nieuwbouw heeft een invulling die past binnen de visie en heeft bovendien een versterkende functie voor het gehele terrein.
- ▷ De extra werkgelegenheid is meetbaar.
- ▷ De architectuur en de locatie van de nieuwbouw versterken het monumentale karakter van het terrein. In dit kader vindt een monument-effectrapportage (MER) plaats.
- ▷ De functie moet bij voorkeur weinig verkeer aantrekken.
- ▷ Nieuwbouw vindt pas plaats als een passende functie bekend is.

Zebra Kinderdesign (meubels/

decor)Cynthia Roosberg (kleding/kostuum)

Benito Strangio (licht)

De globale mogelijkheden voor nieuwbouw op het Westergasfabrieksterrein zijn vervolgens onderzocht. Indien aan de eerder genoemde randvoorwaarden wordt voldaan, kan nieuwbouw zowel ruimtelijk als inhoudelijk een versterking betekenen voor de kwaliteit van het terrein. Wat betreft de ruimtelijke mogelijkheden is een eerste inventarisatie uitgevoerd. Hierbij is rekening gehouden met het gestelde in de hoofdstukken bodemsanering, gebouwen en park.

Nestor B. Sanz (cameraman)

Pieter Kramer (regisseur)

GARAGE

Oppervlakteverhouding terrein

De totale oppervlakte van het Westergasfabrieksterrein bedraagt 13,5 hectare. Daarvan is 1,6 hectare bebouwd. Circa 2,7 hectare is nodig om de gebouwen te ontsluiten. Voor het maaiveldprogramma is een oppervlak nodig van 4,4 hectare. Dit programma bestaat uit: manifestatieterrein (1,2 hectare), sportvoorzieningen (0,7 hectare), trapveld (0,5 hectare), speelweide (0,5 hectare), siervijver of waterspeelplaats (0,5 hectare), bloementerrassen en horecavoorziening (1 hectare). Na aftrek van de bestaande bebouwing, de benodigde verkeersruimte en het maaiveldprogramma resteert een oppervlakte van 4,3 hectare.

Bryan Meyers De Meneertjes

Alejandro Agresti Act in Question

Leon de Winter Hofmann's Hunger

Peter Greenaway Baby of Macon

Indien daarvan circa 0,2 hectare gereserveerd wordt voor nieuwbouw, resteert 4,1 hectare. Deze oppervlakte kan, naast de hierboven al genoemde parkelementen, worden ingericht als park.

Burny Bos Ko de Boswachtershow

Janine Luxembourg Blueprint

Locaties en modellen

Voorafgaand aan de ontwikkeling van de plannen voor nieuwbouw op het fabrieksterrein zijn allereerst de aanwezige monumenten, nutsgebouwen, belangrijke ondergrondse infrastructuur, bodemsanering, etc. in kaart gebracht. Hierdoor zijn de potentiële nieuwbouwlocaties zichtbaar geworden. Aan de hand van een parkontwerp kan vervolgens een goede keuze voor een definitieve locatie gemaakt worden. De ontwikkeling van het project is echter nog niet in het stadium van een parkontwerp. Daarom is een aantal mogelijke locaties nader onderzocht. Dat heeft geleid tot drie verschillende modellen. Deze gaan uit van de invalshoeken historie (A), landschappelijke en stedelijke omgeving (B) en bestaande bebouwing (C). De drie modellen worden vervolgens beschreven aan de hand van de volgende criteria:

1. Programmatisch
 - ▷ ruimtegebruik
 - ▷ wisselwerking tussen de activiteiten in de nieuwbouw en activiteiten op het maaiveld
 - ▷ spreiding van activiteiten of juist concentratie
2. Ruimtelijk
 - ▷ gevolgen voor het park
 - ▷ samenhang met de gebouwen
 - ▷ samenhang tussen terrein en omgeving
3. Logistiek
 - ▷ bereikbaarheid auto, openbaar vervoer
 - ▷ parkeren
4. Technisch - Financieel
 - ▷ technische aspecten die te maken hebben met de gekozen locatie of het model (bijvoorbeeld fasering) en die tot kostenverhoging c.q. verlaging leiden

MODEL A. Historie

Een aantal gebouwen van de gasfabriek is in het verleden gesloopt. In dit model is de nieuwbouw gelokaliseerd op de plek van de voormalige westelijke gashouder. Het is mogelijk om in de fundamenten van de gashouder onder het maaiveld bebouwing in twee lagen te realiseren. Een referentiebeeld voor een dergelijk gebouw is bijvoorbeeld het Forum des Halles in Parijs.

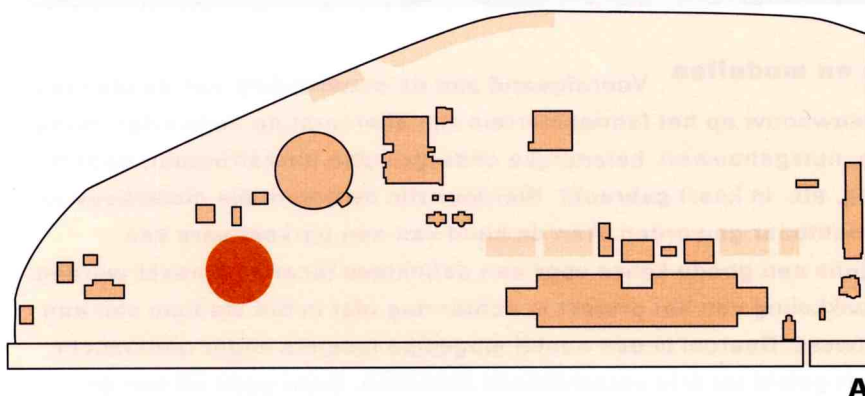
PROGRAMMATISCH. De bestaande infrastructuur moet enigszins worden uitgebreid. Dubbelgebruik is mogelijk omdat het dak van het gebouw onderdeel kan zijn van het park. Vanwege het introverte karakter is er weinig wisselwerking tussen de activiteiten in het gebouw en de activiteiten op het maaiveld. Door de keuze van de locatie wordt het gebied voor activiteiten uitgebreid.

RUIMTELIJK. Het gebouw vormt een ruimte op zichzelf en heeft door de gekozen uitwerking (het creëren van ondergrondse verdiepingen) ruimtelijk nauwelijks consequenties voor het park. De belevingswaarde van het

terrein wordt niet aangetast. De nieuwbouw vormt een losstaand element ten opzichte van de andere gebouwen. Relaties tussen terrein en omgeving worden niet aangetast.

LOGISTIEK. Het gebouw kan direct vanaf de Haarlemmerweg ontsloten worden, mits er een brug wordt aangelegd. De bereikbaarheid voor voetgangers, fietsers en auto's is dan goed. Bovendien liggen de haltes van lijn 10 en bus 18 binnen bereik. De parkeerplaatsen die overdag nodig zijn voor de nieuwbouw kunnen 's avonds gebruikt worden voor de activiteiten in de bestaande Gashouder.

TECHNISCH - FINANCIËEL. Bij de bouw zal rekening gehouden moeten worden met de bestaande fundamenteën en het grondwaterpeil. De bouw is moeilijk te faseren.

MODEL B. Landschappelijke en/of stedelijke omgeving

Elementen uit de omgeving van het Westergasfabrieksterrein kunnen uitgangspunt zijn voor het ontwerp en de locatie van de nieuwbouw. In dit model wordt het niveauverschil tussen Overbrakerpolders en gasfabrieksterrein versterkt door een 'dijkgebouw' te introduceren. Dit wordt voorzien van een grasdak, heeft een groen talud in de richting van de polder en een vliesgevel aan de zijde van het gasfabrieksterrein.

PROGRAMMATISCH. Dit model ligt gedeeltelijk buiten de plangrenzen van het terrein. Ook hier vindt dubbelgebruik plaats: het landschap loopt over de rug en het dak van het gebouw door. Het gebouw maakt gedeeltelijk gebruik van de bestaande infrastructuur. Aan de zijde van het gasfabrieksterrein ontstaat over een bepaalde lengte nieuwe verkeersruimte. Door de positie van het gebouw in een rustige hoek van het terrein zullen hier nieuwe activiteiten worden gegenereerd, waardoor de bezoekers over het gehele terrein verspreid worden. Wisselwerking tussen de activiteiten in het gebouw en de activiteiten op het maaiveld zijn goed mogelijk door de lange voorgevel van de nieuwbouw.

RUIMTELIJK. Door deze nieuwbouw wordt een nieuwe rand geïntroduceerd in het toekomstige park. De beeldrelaties met het omringende landschap zullen veranderen. Het dijklichaam wordt onderbroken zodat er zichtlijnen richting polders ontstaan. Het is een opvallende toevoeging aan de bestaande bebouwing en een karakteristiek element in het nieuwe park.

LOGISTIEK. Een gevolg van de locatie voor de nieuwbouw brengt met zich mee dat noodzakelijk autoverkeer verder het park in wordt geleid. Dit kan gedeeltelijk worden ondervangen door het gebouw te combineren met een (half)verdiepte parkeerkelder die vanaf de meest westelijke, kopse kant van het gebouw ontsloten wordt. Ook de bereikbaarheid voor voetgangers en fietsers is minder goed. De loopafstanden naar haltes van bus en tram zijn groot.

TECHNISCH - FINANCIËEL: aan deze zijde van het terrein moet een damwand worden aangelegd in verband met het isoleren van de bodemverontreiniging. Het gebouw kan met deze damwand geïntegreerd worden. Andere specifieke technische kenmerken van dit gebouw zijn het groene dak en het talud.

Theo Joling Mozart met Motor

Sphinx De Kruik

Van Wolferen Kerstdiners

Roxy Besloten Kerstfeest

KETELHUIS NO 4

Dirty Design studiedag Ned.

Vereniging Tuin- en

Landschapsarchitecten

St. Pense Bête

De jonge Törless

Rietveld Akademie Expositie 'Veroudering'

Afdelingen Industrieel Ontwerp en

Beeldhouwen

Rietveld Akademie expositie

Afd. Autonomen

Mazzo slotfeest

Groen Links feest

Van Wolferen bruiloft

Moskito films filmopname

Essay locatie tbv foto's meubels

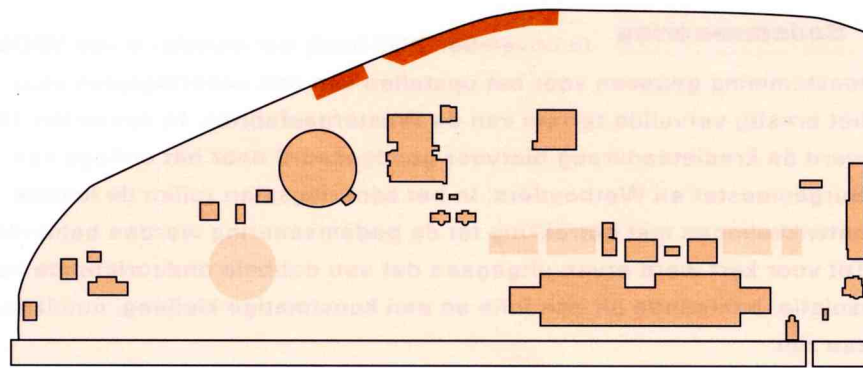
Ijsbreker repetitieruimte

GASHOUDER

Filmacademie eindexamenfilm

Red Bullit/Sleez Beez

opname clip

B

Trajekt Theater beeldend **MODEL C. Bestaande bebouwing**

Tussen de langwerpige bebouwing (het Zuiveringshuis) aan de Haarlemmervaart en de losse bouwvolumes (Ketelhuis, Machinegebouw en Meterhuisjes) bevindt zich een straat. In dit model wordt voorgesteld deze straat te verlengen door de nieuwe gebouwen op deze losse bouwvolumes aan te laten sluiten.

Chippendales promotieclip opname

Holland Festival Antigone van

PROGRAMMATISCH. Dit model gaat efficiënt om met de ruimte omdat de bebouwing aansluit op de bestaande infrastructuur. Er vindt een verdergaande concentratie van activiteiten plaats. Een wisselwerking met activiteiten op maaiveldniveau is goed mogelijk.

Ton de Leeuw

RUIMTELIJK. De aanwezige ruimtelijke structuur van het straatje wordt doorgezet. Met een zorgvuldige architectonische invulling kan de bestaande belevingswaarde van het straatje worden versterkt. In ruimtelijk opzicht heeft dit model bijna geen consequenties voor het park. Het bouwvolume is een onopvallende toevoeging aan de bestaande bebouwing.

Sandwich modeshow

Dance of The Whale mellow party

LOGISTIEK. De bereikbaarheid voor voetgangers, fietsers en auto's is goed. De loopafstanden naar de haltes van het openbaar vervoer zijn acceptabel. De benodigde parkeerruimte kan gecombineerd worden met de parkeerruimte die bestemd is voor andere activiteiten op het terrein.

Lawine Muziektheater

TECHNISCH - FINANCIËEL. De nieuwbouw zal bijzondere architectonische aandacht behoeven opdat deze harmonieert met de bouwkundige kwaliteit van de monumenten. Fasering is heel goed mogelijk.

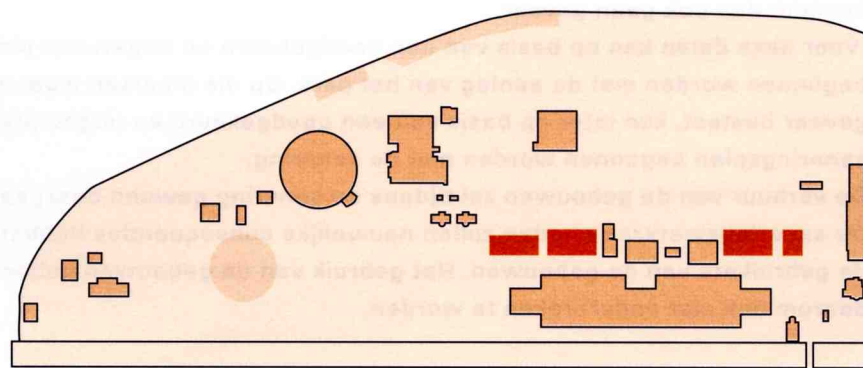
Paul Gofferje expositie Bridge Over

Europe

Shusaku Workshop

Czar opname video aerobic

Monumental

C

TRANSFORMATORWERKPL **Conclusie**

De modellen tonen aan dat nieuwbouw met 3.500 m² vloeroppervlak op het Westergasfabrieksterrein te realiseren is. Er zijn daarbij diverse modellen en diverse locaties denkbaar die alle hun eigen specifieke kenmerken en randvoorwaarden hebben. Na bestudering van de diverse mogelijkheden gaat de voorkeur van het stadsdeel uit naar een mogelijke nieuwbouwlocatie in de buurt van de fundamenten van de voormalige gashouders. Daarmee wordt zo min mogelijk ingegrepen in de plannen voor het park. Bovendien heeft deze locatie een optimale bereikbaarheid vanaf de Haarlemmerweg.

Holland Festival repetitieruimte / kleedkamer

1000 Rozen Theu Boermans Sigma

Jan Langendijk Echo

Michael Dogger project Ottavio Paz

5.7 Bodemsanering

In november 1995 heeft het ministerie van VROM toestemming gegeven voor het opstellen van een saneringsplan voor het ernstig vervuilde terrein van de Westergasfabriek. In december 1995 werd de kredietaanvraag hiervoor goedgekeurd door het college van Burgemeester en Wethouders. In het saneringsplan zullen de laatste ontwikkelingen met betrekking tot de bodemsanering worden behandeld. Tot voor kort werd ervan uitgegaan dat een dubbele ondoorlatende bovenisolatie, bestaande uit een folie en een kunstmatige kleilaag, noodzakelijk zou zijn.

Uitgezocht wordt of met de huidige stand van kennis een dure, gesloten bovenisolatie nog wel noodzakelijk is, of dat volstaan kan worden met een 'open bovenisolatie'. Op de stukken vervuilde grond waar toekomstige gebruikers mogelijk risico lopen, wordt een 'leeflaag' aangebracht. Deze laag grond bestaat uit zand en teelaarde, zodat de aanleg van het park mogelijk is. Tussen de vervuilde en de schone grond wordt dan een waterdoorlatende 'signaleringsfolie' aangebracht: een folie dat dient als waarschuwing dat de bodem eronder verontreinigd is.

De sanering is bij een open bovenisolatie goedkoper, minder gecompliceerd en veel minder tijdrovend. Bij een dichte bovenisolatie zou het park aangelegd moeten worden op een volledig kaal terrein. Bij een open bovenisolatie kan het bestaande groen worden gehandhaafd.

Het plan

De Heidemij werkt momenteel in opdracht van de Milieudienst aan het saneringsplan. Vervolgens zal in 1997 het bestek worden geschreven, zodat de uiteindelijke sanering in 1998 kan plaatsvinden. Het stadsdeel is hierbij nauw betrokken. Nu de problematiek rondom de sanering vrijwel is opgelost, kan het stadsdeel beginnen met het uitwerken van de parkplannen.

Door de aangepaste uitgangspunten van het saneringsplan is het mogelijk om de parkplannen in fasen uit te voeren. Dit betekent dat met de uitvoering eerder gestart kan worden. Een aantal stukken grond is in het verleden al met een laag schone grond bedekt, terwijl op andere stukken de vervuiling van de bovenste laag niet zo ernstig is dat er risico voor de mens te verwachten is. Voor grote delen van het terrein ziet de Milieudienst op dit moment dan ook geen gevaar.

Voor deze delen kan op basis van een goedgekeurd en uitgewerkt plan al begonnen worden met de aanleg van het park. Op die plaatsen waar wel gevaar bestaat, kan later op basis van een goedgekeurd en uitgewerkt saneringsplan begonnen worden met de sanering.

De verhuur van de gebouwen zal tijdens de sanering gewoon doorgaan. De saneringswerkzaamheden zullen nauwelijks consequenties hebben voor de gebruikers van de gebouwen. Het gebruik van de gebouwen behoeft daarom ook niet onderbroken te worden.

Kosten

De veranderingen in het beleid van het ministerie van VROM van begin 1995 zorgden voor een versnelling in het oplossen van de saneringsproblematiek van het terrein van de Westergasfabriek. Met ingang van 1 januari 1995 is de nieuwe 'Wet bodembescherming' (Stb. 1994, 331 t/m 333) van kracht. Niet langer geldt het huidige gebruik als criterium voor de sanering, maar het toekomstige gebruik zoals dat is vastgelegd in een goedgekeurd bestemmingsplan.

De hoogte van de vergoeding is gelijk gebleven, namelijk 90% van de te maken kosten. De gemeente Amsterdam zal de rest van de kosten voor haar rekening nemen.

Voor het Westergasfabrieksterrein is het in het bestemmingsplan vastgelegde gebruik dat van een park met handhaving van de monumentale gebouwen. Naar alle waarschijnlijkheid zal een deel van de kosten van de bovenlaag toegerekend kunnen worden aan de sanering. In deze nota is

Shusaku workshop

Faktor symposium

Munganga repeteren

Vuurland (st. Maat) repeteren

Negen Hollandse Nieuwe en één

Portugees Beeldhouwen Gerrit Rietveld

Akademie tentoonstelling

Erwin Olaf fotografie Man

Manassa Kaspar Hauser Diederik Mieden

(fotograaf)

NCRV clip

Rik Burger localiefotografie

Nationaal Fonds Kolenclub

Elle (via Grace) fotografie

Toonbeeld foto's Levis

KRO TV. De Reporter

Wijk/theaterschool voorstellingen HUIS

ACHTER DE GASHOUDER Bernadette van

Vugt (Stichting Vis in de regen)

Holland Festival productiekantoor

LABORATORIUM

ervan uitgegaan dat de bovenlaag wordt gerekend tot de kosten van het park.

Momenteel worden de kosten voor bodemsanering nog geschat op 60 miljoen gulden. Een verdeling van de kosten wordt gegeven in tabel 12.

Hierbij kan aangetekend worden dat voor deze kosten al een voorziening in de gemeentebegroting is opgenomen.

TABEL 12

Kosten bodemsanering	Totaal	Stadsdeel	Stad	Rijk	Partner
Saneringsplan	330.000		33.000	297.000	
Bestekfase	370.000		370.000	333.000	
Uitvoeringsfase	60.000.000		60.000.000	54.000.000	
totaal	60.700.000		6.070.000	54.630.000	

5.8 Infrastructuur

Het Westergasfabrieksterrein is altijd een afgesloten gebied geweest. De geïsoleerde ligging tussen de spoorlijn naar Zaandam en de Haarlemmervaart maakt dat het gebied een enclave is in de stad. Dat brengt een probleem met zich mee met betrekking tot de infrastructuur: het terrein moet zijn plek in het stedelijk netwerk nog gaan innemen. Het is een belangrijk punt dat men vaker aantreft bij industriële complexen waar een nieuwe bestemming voor gezocht wordt.

Door de ligging van de Westergasfabriek tussen twee dichtbevolkte wijken en de nabijheid (tien minuten fietsen) van zowel het Centraal Station als station Sloterdijk, is het terrein in potentie goed bereikbaar. Trams en bussen in de omgeving voorzien echter niet in een directe verbinding tussen de Westergasfabriek en de stations. Daardoor wordt het publiek niet aangemoedigd om van het openbaar vervoer gebruik te maken. Dit staat haaks op het gemeentelijk beleid ten aanzien van de autoluwe stad.

De bereikbaarheid van de Westergasfabriek met het openbaar vervoer behoeft om deze reden verbetering. In de nabije toekomst zal verder overlegd worden met het gemeentelijk Vervoerbedrijf om het traject en de halteplaatsen van trams en bussen zodanig aan te passen dat het terrein zowel 's avonds als overdag goed bereikbaar is. Stadsdeel Westerpark beoogt met dit overleg een directe tram- en/of busverbinding met het Centraal Station en station Sloterdijk te verkrijgen.

Met de aanleg van het fietspad in Westerpark deel D (Volkstuinenzone) is een belangrijk onderdeel van de oost-west fietsroute tot stand gekomen. Het is van het grootste belang dat deze groene route, de zogenaamde Brettenroute, integraal tot stand komt en in stand wordt gehouden. Ter verbetering van de aansluiting van het fabrieksterrein met de Staatsliedenbuurt voor fietsers en voetgangers zullen over de Haarlemmervaart extra bruggen worden aangelegd.

Het plangebied ligt dichtbij de uitvalswegen van en naar de randweg (A10) zodat het Westergasfabrieksterrein eventueel ook met privévervoer goed bereikbaar is.

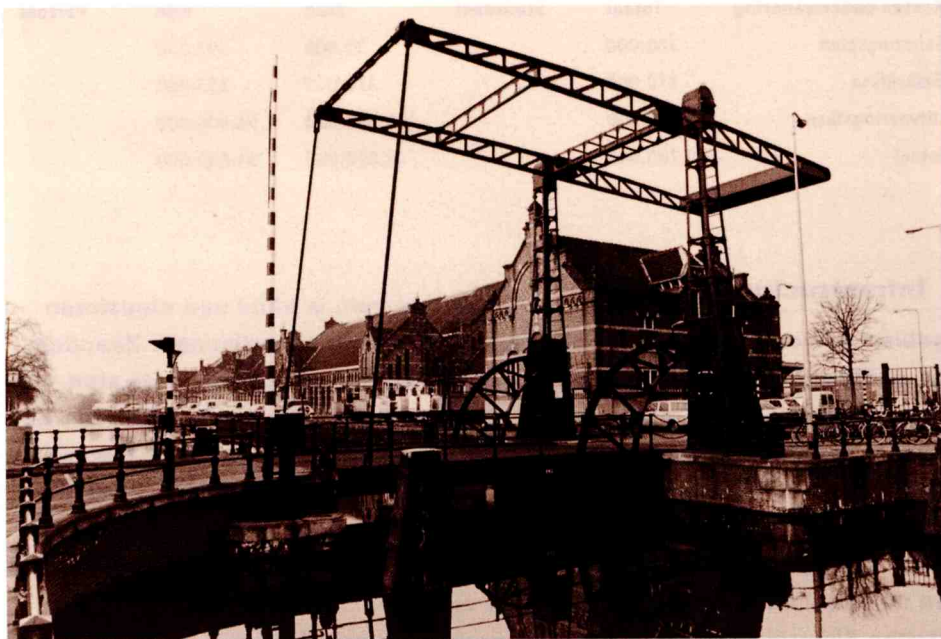
Om het terrein van de voormalige Westergasfabriek verder te kunnen ontwikkelen, is dus een aantal aanpassingen op het gebied van de infrastructuur noodzakelijk. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen bovengrondse en ondergrondse infrastructuur. Ook staat nog een aantal bouwsels op het terrein dat verwijderd moet worden.

Herprofilering Haarlemmerweg

Om de verbinding tussen buurt en park te verbeteren is een toename van het aantal parkontsluitingen noodzakelijk. Over de Haarlemmervaart zijn één of meer bruggen nodig. Het stadsdeel begint dit jaar al met de aanleg van een fiets- en voetgangersbrug ter hoogte van de Van Hallstraat. In de onderstaande budgetraming is deze brug niet opgenomen.

Enkele kruispunten op de Haarlemmerweg moeten worden aangepast, of

opnieuw worden aangelegd. Speciale aandacht hierbij verdienen de verkeerslichtinstallaties. De bestaande Haarlemmerweg moet worden geherprofileerd. Daarbij wordt in ieder geval uitgegaan van een vrijliggend fietspad aan de zuidzijde. Dit fietspad vervult niet alleen een rol in de bereikbaarheid van het park, maar vormt tevens een verbetering van de belangrijke stedelijke fietsroute tussen het Haarlemmerplein, stadsdeel Bos en Lommer en Slotermeer.

Openbaar vervoer Tramlijn 10 geeft rechtstreeks aansluiting op de binnenring van het stadscentrum. Hierdoor zijn er voor reizigers tal van overstapmogelijkheden. Vanuit diverse richtingen is de bereikbaarheid dus in potentie goed. De eindlus van de tramlijn voldoet echter niet meer aan de tegenwoordige eisen. Deze zal worden aangepast binnen haar huidige ligging op de Van Hallstraat. De bereikbaarheid per tram zou aanzienlijk verbeterd worden indien de route van lijn 10 verlengd wordt naar station Sloterdijk. Het gemeentelijk Vervoerbedrijf verricht onderzoek naar de haalbaarheid van dit voorstel.

Buslijn 18 verbindt het park op buitengewoon gebrekkige wijze met de tuinsteden en het Centraal Station. Helaas is aan deze situatie weinig te doen. Buslijn 22 verbindt de Spaarndammerbuurt met het Centraal Station en heeft een halte bij de parkingang op het Nassaplein. De waarde voor het voormalig fabrieksterrein is helaas gering.

Het gemeentelijk Vervoerbedrijf streeft in principe naar een directe tramverbinding met het Centraal Station voor iedere buurt in Amsterdam. Alleen de Staatsliedenbuurt heeft deze verbinding straks niet; voor de Spaarndammerbuurt komt er de oost-westverbinding van de sneltram. Een tramverbinding over de Haarlemmer Houttuinen tussen Centraal Station en Staatsliedenbuurt ligt daarom zeer voor de hand. Deze tram kan in de Staatsliedenbuurt dezelfde route volgen als lijn 10. De kosten voor aanpassing van de infrastructuur ten behoeve van het openbaar vervoer zijn in onderstaande budgetraming niet opgenomen. Met de Nederlandse Spoorwegen wordt een gesprek gevoerd over de mogelijkheden voor een halte Westergasfabriek aan de spoorlijn Amsterdam Centraal Station-Sloterdijk.

Autobrug Ten behoeve van de bereikbaarheid voor auto- en bedieningsverkeer is een verbeterde autobrug van het fabrieksterrein naar de Haarlemmerweg noodzakelijk. De bestaande bruggen zijn slechts geschikt voor beperkt bedieningsverkeer. Deze autobrug wordt bij voorkeur gerealiseerd aan de meest westelijke punt van het Westergasfabrieksterrein, tegenover de Van Slingelandtstraat.

centrale stad ontvangst

CAFE WEST PACIFIC

PROJEKTEN 1994

ZUIVERINGSHAL

Miek d'Herripon dansfilm

Marco Klein & Partners reclamefotografie

Gapstar modeshow

Els de Gruyter/Josien Goosens expositie

Rietveld expositie 31 nationaliteiten

Hannes Wallrafen filmopnames

Joep Konigs schildermanifestatie

Stichting Octant Werkgroep Allochtoon

Vakmanschap

Marathon door de hal

St. Gel Rock 'n Rollfeest

Toonbeeld reclamefotogra **Fietsen en bewaakte fietsenstalling** De fiets is in Amsterdam een veelvuldig gebruikt vervoermiddel. Eén van de doelstellingen van het stadsdeel is om fietsverbindingen veiliger te maken. Dit gebeurt door het aanleggen van vrijliggende fietspaden. Een andere manier om het vervoer per fiets te stimuleren, is door voorzieningen te treffen in de vorm van bewaakte fietsenstallingen bij publiekstreckende functies. Op het terrein zal dan ook een bewaakte fietsenstalling gerealiseerd worden.

Visie op de Westergasfab **Auto's en parkeren** Door de vestiging van culturele bedrijvigheid en publiekstreckende functies op het Westergasfabrieksterrein zal ook het autoverkeer toenemen. Omdat het stadsdeel meer accent wil leggen op het openbaar vervoer, wordt uitgegaan van een beperkte parkeerbehoefte. De auto's van bezoekers zullen voornamelijk 's avonds tussen 19.00 en 23.00 uur aanwezig zijn. Bij de invulling van de gebouwen zal een van de uitgangspunten moeten zijn dat ook een aantal functies op het terrein overdag publiek trekken.

tentoonstelling
Europride expositie
Sjerk Productions fotografie
Expotrade opbouw expositie
Foster Parents
Triple X expositie Corridor & Theater
Ook voor het voormalig terrein van de gemeentelijke Waterleidingen en het bedrijventerrein in de Van Slingelandtstraat zijn parkeervoorzieningen nodig. Omdat aan de Van Slingelandtstraat ruimte is voor een parkeergarage, wordt in eerste instantie een parkeergarage op deze locatie nagestreefd. Het parkeerterrein bij het kantorencomplex van de Postbank aan de Haarlemmerweg zou als overloop kunnen dienen. Snelbusverbindingen met station Sloterdijk kunnen bij grotere manifestaties de verkeersdruk te ontlasten; treinreizigers en automobilisten worden dan vanaf dit station in korte tijd naar de Westergasfabriek vervoerd. Om toch in te kunnen spelen op de te verwachten parkeerbehoefte, zal in het parkontwerp rekening worden gehouden met ruimte voor een parkeergarage.

voorstelling Jemand Auf Der Treppe &
Diamanda Galas Plague Mass
Monumentendag
Voor het situeren van een parkeergarage in het park is vooral de fundering van één van de voormalige gashouders geschikt. Hier kan een parkeergarage gerealiseerd worden in de vorm van een gashouder voor drie- tot vijfhonderd auto's. De locatie van deze garage is vrij gunstig ten opzichte van de culturele voorzieningen. De loopafstand tot de Gashouder, de grootste publiekstreckende gelegenheid op het terrein, bedraagt vanaf deze garage slechts veertig meter. Als parkeergarage voor het nabijgelegen bedrijventerrein, is deze locatie wat minder gunstig. Voor het Machinepompgebouw op het Waterleidingsterrein is ze weer wel geschikt.

Ijsbreker concert
St. Inma expositie Desert Art Paintings
Het stadsdeel heeft als voorwaarde voor de realisatie van de parkeergarage gesteld dat er sprake moet zijn van een kostendekkende exploitatie. De aanleg van de parkeergarage zal overigens pas plaatsvinden als de behoefte in de praktijk is aangetoond. (In de onderstaande raming van de totale infrastructuur is de bouw van de parkeergarage daarom niet opgenomen.)

Jes producties AMEV - reclamefotografie
Kijk op de Wijk stadsdeeldag
Citroën Nederland bedrijfsfeest
Ondergrondse infrastructuur De ondergrondse infrastructuur op het Westergasfabrieksterrein is in de loop der jaren sterk verwaarloosd. Nadat het terrein werd overgedragen van het gemeentelijk Energiebedrijf aan het stadsdeel, heeft het ruim een jaar geduurd voor de grootste onvolkomenheden konden worden verholpen. Zo zijn warmwaterbuizen, die de ketelhuizen met verwarmingsinstallaties elders op het terrein verbonden, zoveel mogelijk verwijderd. In plaats daarvan zijn per gebouw aparte verwarmingsketels aangebracht.

Nederlands Vormgevings **Elektriciteit en gas** De situatie van de elektriciteits- en gasvoorziening laat nog veel te wensen over. De loop van de leidingen is bijvoorbeeld niet exact bekend. Dit kan nu alleen via "trial and error" worden uitgevonden. Het Energiebedrijf hanteert voor de Westergasfabriek nu nog het principe van één aansluiting. In de nabije toekomst zal het terrein openbaar worden gemaakt. De aansluitingen zullen dan op kosten van het Energiebedrijf worden uitgevoerd.

Art & Craft market

Telefoon Hetzelfde probleem doet zich voor bij de infrastructuur van het telefoonnet op het terrein. Deze loopt nu nog vrijwel volledig via de centrale van het Energiebedrijf. Er moet een keuze gemaakt worden of voor het gehele terrein een centrale wordt geïnstalleerd, of dat elke huurder voor zichzelf telefoonaansluitingen regelt. Dit moet met PTT-Telecom worden overlegd.

Waterleiding Vooral de situatie van de wateraanvoer is ronduit slecht te noemen. De hoofdwaterleiding is op vele plaatsen geperforeerd. Volgens jaarschattingen van het Waterleidingbedrijf zou op het terrein per jaar 3.000 m³ verbruikt kunnen worden. Er wordt echter een jaarlijks verbruik gemeten van 17.000 m³. Het is derhalve van het grootste belang dat de complete waterinfrastructuur spoedig wordt vernieuwd. Als het terrein openbaar gemaakt wordt zullen de kosten daarvan voor rekening van het Waterleidingbedrijf komen.

Riolering Op het terrein is geen rioleringsstelsel aanwezig. Alle gebouwen lozen op de Haarlemmervaart. Toen Toneelgroep Amsterdam het Transformatorhuis in gebruiknam is een start gemaakt met de aanleg van de riolering. Het is vanzelfsprekend de bedoeling dat alle gebouwen en alle andere lozingspunten aangesloten worden op het riool. Het regenwater zou rechtstreeks op de Haarlemmervaart geloosd kunnen worden. Met Riolering en Waterhuishouding Amsterdam moet worden overlegd wie aansprakelijk is voor de kosten als het terrein openbaar wordt gemaakt.

Ontruimingen Op het terrein bevinden zich nog een politiepост en een opslag voor goederen van Stadsdeelwerken Westerpark. Beide zullen nog in 1996 van het terrein moeten verdwijnen om de werkzaamheden voor de nieuwe bestemmingen mogelijk te maken.

Voor Stadsdeelwerken Westerpark wordt momenteel een nieuwe werf gebouwd op het Van Slingelandterrein, aan de Van Hogendorpstraat. Als deze werf later dit jaar wordt opgeleverd, zullen de goederen daarnaartoe overgebracht worden.

De politie heeft al vanaf 1963 een ingebruiknemingscontract voor de opslag op het fabrieksterrein voor gestolen fietsen en gestolen en weggesleepte auto's. Dit contract is door het stadsdeel in 1995 opgezegd. Inmiddels heeft de politie een nieuwe locatie voor deze activiteiten gevonden in een pand aan de Johan Huizingalaan. Verder bevindt zich op het terrein een aantal oude opstallen, met name betonnen garageboxen, die afgevoerd zullen worden.

Kosten aanleg infrastructuur Aan Ingenieursbureau Amsterdam is gevraagd een budgetraming te maken voor de kosten die gemoeid zijn met het verbeteren van de infrastructuur op het terrein van de Westergasfabriek. Deze cijfers vormen nadrukkelijk een raming. Een definitieve begroting kan vanzelfsprekend pas gemaakt worden aan de hand van een plan. De budgetraming valt in verschillende onderdelen uiteen. Hier wordt alleen de budgetraming voor infrastructuur behandeld. Op basis van de kostenraming voor het park en de kostenraming voor de infrastructuur is een raming gemaakt voor de voorbereidings- en engineeringkosten. Het aan de aanleg infrastructuur toe te rekenen deel zal hier worden opgevoerd.

Budgetraming infrastructuur De kosten voor het aanbrengen van de infrastructuur zijn op basis van de vastgestelde uitgangspunten geraamd. Er is hierbij van uitgegaan dat betontegels, betonklinkers en opsluitbanden

PTT receptie

Linda Pieken fotografie

Artoteek opslag

Poel opslag

METAALWERKPLAATS

Colin Lewis

ZIJBEUK

Carolina Mobile (particuliere) feesten,

recepties, P-funk, Dolly Rockers,

bruiloften, foyer, verjaardagen, workshops,

tangofeesten en diners

MAGAZIJN

Wouter Brave voorstelling Tango Palace

Jelier en Schaaf decorbouw

Europride decorbouw

Triple X expositie Corridor

Peter Valcks fotografie Rockwool

Toneelgroep Amsterdam repeteren

Sara Wong Operatie Aarde fotografie

Orkater decorwerkplaats

OPENBARE VERLICHTING

niet kunnen worden hergebruikt en dat stelconplaten kunnen worden verkocht. Het gebakken materiaal is nog van een redelijke kwaliteit. Hergebruikt materiaal in een parkomgeving mag door de tand des tijds zijn aangetast.

Verder is als uitgangspunt gehanteerd dat ter plaatse van zware verkeersroutes fundaties worden aangelegd.

In totaal zouden er 5.250 m² rijverhardingen rond de gebouwen herstraat moeten worden; 18.000 m² verhardingen in openbaar gebied, terwijl ook rekening is gehouden met een promenade van ruim 10.000 m².

Er zal een extra fiets- en voetgangersbrug en een geheel nieuwe autobrug moeten komen. Het kruispunt zal moeten worden aangepast en er zal een nieuwe verkeerslichteninstallatie geplaatst moeten worden. Ter plaatse van de maalkom zal een extra damwandconstructie gemaakt moeten worden.

Er wordt van uitgegaan dat de terreinverlichting wordt aangebracht met inbegrip van armaturen, verkeers- en markeringspalen, hondenroosters, fietsenstallingen, fietsenrekken, bewegwijzering en verkeersborden.

Een volledig nieuwe riolering wordt aangelegd, de drinkwaterleiding wordt compleet vernieuwd.

Ten behoeve van manifestaties wordt een vijftal afsluitbare putten gerealiseerd met aansluitingen voor elektra (ook krachtstroom), water en riool. Daarnaast worden vervallen gasleidingen volgeschuimd om problemen door inzakking over enkele jaren te voorkomen.

Kosten voor de aanleg van elektra, gas en telefoon zijn niet opgenomen.

Deze zijn voor rekening van het Energiebedrijf en de PTT. In deze raming zijn de kosten voor een parkeergarage evenmin opgenomen. Er wordt van uitgegaan dat de garage zich zelf moet kunnen terugverdienen.

De kosten voor het aanbrengen van de infrastructuur zijn begroot op f 11.769.200,-. Dat is inclusief btw f 13.828.810,-. De voorbereidings- en engineeringkosten die aan de infrastructuur zou worden toegerekend bedraagt f 1.215.000,-. Dat is inclusief btw f 1.427.625,-.

Het stadsdeel zal daarnaast nog kosten in de voorbereidende sfeer moeten maken. Daarbij is uitgegaan van een bedrag van f 155.000,-. Voor de kosten van het verplaatsen van de politiepost is f 50.000,- opgenomen. Een overzicht van de totale kosten wordt gegeven in tabel 13.

TABEL 13

Kosten infrastructuur	Totaal	Stadsdeel	Stad	Rijk	Partner
Vorbereiding	155.000	155.000			
Planfase (incl btw)	1.427.625	427.625	1.000.000		
Uitvoeringsfase (incl btw)	13.828.810		13.828.810		
Verplaatsen politiepost	50.000	50.000			
Totaal	15.461.435	632.625	14.828.810		

5.9 Ontwikkeling en Beheer

Het is van het grootste belang een uitspraak te doen over de toekomstige beheerssituatie van het Westergasfabrieksterrein, opdat deze kan dienen als basis voor verdere ontwikkeling.

Er wordt een onderscheid gemaakt in het beheer van de gebouwen en het beheer van het omliggende terrein. Eveneens wordt een onderscheid gemaakt in het beheer tijdens de initiatieffase, de ontwikkelingsfase, de uitvoeringsfase en de beheersfase.

Huidige situatie en juridische randvoorwaarden

Het terrein en de

gebouwen van de voormalige Westergasfabriek zijn in eigendom van stadsdeel Westerpark. Het terrein is momenteel voor het grootste gedeelte geen openbaar gebied. Een gedeelte voor het Stadsdeelkantoor is omgezet in openbare weg. Daardoor gelden hier de normale verkeersregels en is het de taak van de politie er de orde te handhaven. Het terrein is verder

grotendeels leeg. Het wordt gedeeltelijk door de politie gebruikt voor het opslaan van weggesleepte auto's. Daarnaast worden er manifestaties en evenementen op het terrein gehouden en eens per jaar een kermis.

Bij de overdracht in 1992 zijn het terrein en de gebouwen eigendom van de overheid gebleven. Ze werden formeel overgedragen van het Energiebedrijf aan het stadsdeel. Het te investeren bedrag aan restauratiekosten wordt geschat op 15 miljoen gulden. Monumentenzorg levert hiervoor een bijdrage van maximaal 8 miljoen gulden. De hier genoemde restauratiekosten en bijdrage Monumentenzorg zijn hoger dan elders in de nota, omdat rekening is gehouden met het terugbrengen van monumentale elementen. Het verschil moet risicodragend in de gebouwen geïnvesteerd worden. Deze investering kan in de vorm van huuropbrengsten terugverdiend worden. Voor het doen van deze investering en voor het toekomstige beheer van de gebouwen is het stadsdeel op zoek naar een marktpartij.

Voor de ontwikkeling en beheer van de gebouwen zijn in theorie een aantal variaties mogelijk, waarbij de uitersten kunnen worden weergegeven als:

- ▷ volledig eigendom en beheer door het stadsdeel
- ▷ volledig eigendom en beheer van een particulier

In het eerste geval kan de overheid volledig haar eigen wil doen of opleggen, voor zover deze niet strijdig is met wetten en gemeentelijke of door haarzelf vastgestelde regelgeving. Zij draagt in dit geval ook alle risico's.

In het tweede geval draagt de particulier het risico, maar is de overheidsinvloed beperkt tot algemene regelgeving. De mogelijkheid bestaat via erfpachtcontracten het één en ander vast te leggen. In een conflictsituatie zullen de vastgelegde afspraken door een rechter op redelijkheid worden getoetst. Onredelijke afspraken zullen niet rechtsgeldig zijn. In het algemeen geeft de eigendomssituatie de meeste zekerheid.

Allerlei constructies binnen de bovengenoemde uitersten zijn mogelijk. Het stadsdeel is van mening dat het ontwikkelen en beheren van de gebouwen geen kerntaak is van de stadsdeelorganisatie.

De vraag doet zich voor of de gebouwen wel verkocht of in erfpacht kunnen worden gegeven. Volgens de gemeente-advocaat, daarin geadviseerd door de Milieudienst, kan dit niet, omdat er anders sprake zou zijn van 'ongerechtvaardigde verrijking'. De gebouwen hebben momenteel geen marktwaarde, omdat de eigenaar (de overheid) verplicht is de bodem te saneren. Nadat de sanering, die voor een groot gedeelte door de Rijksoverheid zal worden betaald, heeft plaatsgevonden, zullen de gebouwen wél een marktwaarde hebben. Als een lagere overheid de gebouwen vervolgens verkoopt, zou het verschil in marktwaarde toekomen aan de overheid die de sanering heeft betaald.

Theoretisch bestaat de mogelijkheid dat op verzoek van het stadsdeel de minister toch akkoord zou kunnen gaan met uitgifte in erfpacht. Daarvoor zal dan waarschijnlijk wel aan een groot aantal randvoorwaarden voldaan moeten worden. Hier zal dan een speciale procedure voor gevolgd moeten worden die eigenlijk nog niet bestaat. De uitkomst van een dergelijk gang is derhalve uiterst ongewis.

Het is de vraag of, om het gestelde doel te bereiken, dit nodig dan wel wenselijk is. Er zijn ook andere mogelijkheden voor het stadsdeel om het door haar gewenste doel te bereiken, bijvoorbeeld door verhuur van de gebouwen op basis van een langdurig huurcontract (vijftig jaar).

Initiatieffase De belangrijkste voorwaarden (vrijwel allemaal overheidstaken) voor het realiseren van het project zijn in de initiatieffase:

- ▷ financiering
- ▷ bestemmingsbepaling
- ▷ inrichting van de openbare ruimte
- ▷ bodemsanering
- ▷ aanpassen van de infrastructuur
- ▷ monumentenzorg

Miss & Peter Halasz A Diary of A madman

Naranti producties voorstelling

Mette van der Sijs

Gala feest

Sarah Wong Operatie aarde presentatie

Monumentendag

Orkater voorstelling Jemand auf der Treppe

Kijk op de Wijk

Orkater decorbouw

Cantina Mobile feest Urban Species

Patchwork decorbouw

De Trust repeteren

GASHOUDER

Sandwich modeshow

Ipost Mag Het Weten / Stadsdeel

Westerpark Benefiet-avond voor het

Ronald Mc Donald huis

Ijsbreker Clavecimbelweek

Monumental Meetings mellow parties

Cloud Chamber (Ron Bunzl) voorstelling

Hotel

De toekomstige inrichting van het totaalgebied speelt een uitermate belangrijke rol in de opwaardering van de aangrenzende woonbuurten. Een zorgvuldige balans in de elementen werk, ecologie, recreatie en groen is hierbij essentieel. Ook de gedetailleerde invulling van deze elementen moet met de grootste zorgvuldigheid gedaan worden om de kansen die het project voor de buurt en de stad biedt, zoveel mogelijk te kunnen benutten. De initiatieffase is al geruime tijd aan de gang. Gedurende deze periode heeft de verantwoordelijkheid tot nu toe volledig bij het stadsdeel gelegen. In de fase van tijdelijke verhuur heeft het stadsdeel het terrein en de gebouwen aantoonbaar kunnen benutten.

Ontwikkelingsfase

De ontwikkelingsfase is met het vertrek van de IJsbrekercoalitie opnieuw begonnen. Het was voor het stadsdeel noodzakelijk om zich op het project te heroriënteren. In nauwe samenwerking met de centrale stad is naar een toekomstige bestemming van terrein en gebouwen gezocht die voldoende draagvlak bij de betrokkenen heeft. Om te toetsen of deze bestemming ook realiseerbaar is, zijn gesprekken gevoerd met potentiële gegadigden.

De afspraken over verdere ontwikkeling van het project en de verantwoordelijkheden tussen marktpartij en stadsdeel moeten in een zo vroeg mogelijk stadium gemaakt worden. Dat is voor een evenwichtige uitvoering van de plannen van belang. De expertise van de marktpartij kan bij het maken van verdere keuzen een belangrijke rol spelen.

Het overdragen van het beheer van het terrein van de voormalige gasfabriek ligt gecompliceerd. Het fabrieksterrein is door de gasfabricage sterk verontreinigd. De landelijke overheid heeft spelregels opgesteld hoe er met dergelijke verontreinigde gebieden omgegaan dient te worden. De sanering van het terrein van de Westergasfabriek komt in aanmerking voor een overheidsbijdrage. Naar verwachting zal negentig procent van de kosten gedragen worden door de Rijksoverheid, de rest door de gemeente Amsterdam. De sanering en daarna het beheer van het gesaneerde terrein is derhalve volledig een overheidstaak en kan niet worden overgedragen aan de marktpartij.

Dat geldt ook voor de aanleg en het beheer van het toekomstige park. De inrichting van de openbare ruimte is in Nederland traditiegetrouw een overheidsaangelegenheid. Het park voorziet in een belangrijke behoefte aan groen in de aangrenzende woongebieden en moet zodanig worden aangelegd dat een aantal ecologische kwaliteiten gewaarborgd blijft. Het is daarnaast van belang dat in het parkontwerp rekening wordt gehouden met goede aansluitingen met de omgeving, vooral met de daar aanwezige voorzieningen. Voorafgaand aan de aanleg van het park moet daarom de infrastructuur op het terrein worden aangepakt. Hieraan is in de afgelopen honderd jaar niets noemenswaardigs gebeurd. Zoals hierboven is becijferd, bedraagt het aanleggen van riolering, waterleiding, verhardingen en bruggen meer dan 10 miljoen gulden.

Uitvoeringsfase

De uitvoering van de plannen wordt in samenwerking tussen stadsdeel en marktpartij vastgesteld. Voorafgaand aan de keuze van de marktpartij moet een keuze gemaakt worden voor de taakverdeling en de wijze van samenwerken. De betrokkenheid van het stadsdeel ligt op het gebied van:

- ▷ monumentenzorg
- ▷ handhaven van de visie
- ▷ relatie met het park
- ▷ mogelijkheid van huurdifferentiatie
- ▷ festivalterrein
- ▷ vergunningenbeleid
- ▷ beheersbaar houden van het financieel risico voor het stadsdeel

De marktpartij, of een door haar hiervoor speciaal in het leven geroepen

organisatie, neemt de verantwoordelijkheid op zich voor de verdere ontwikkeling en de exploitatie van de gebouwen. Om de uitwerking van de visie in de praktijk uitvoerbaar te kunnen maken, zou het wenselijk kunnen zijn de exploitatie van het manifestatieterrein in deze organisatie onder te brengen.

De organisatie huurt de gebouwen en het terrein van het stadsdeel, op basis van een langdurig contract (bijvoorbeeld vijftig of honderd jaar).

De marktpartij brengt haar expertise en het te investeren bedrag om de gebouwen geschikt te maken voor cascoverhuur in.

Het stadsdeel draagt via de projectmanager de potentiële huurders voor die passen binnen de visie. Deze dienen op hun beurt bereid te zijn aan de visie bij te dragen en deze verder te helpen ontwikkelen. De definitieve keuze ligt bij de beheersorganisatie.

Beheersfase en randvoorwaarden

Het stadsdeel heeft in haar visie aangegeven dat het Westergasfabrieksterrein van cruciaal belang is voor de omliggende buurten. Daarnaast is het van grote betekenis voor de stad Amsterdam. Het stadsdeel heeft een taak op het gebied van monumentenzorg. Niet alleen het aanzicht van de gebouwen moet behouden blijven, het is ook van belang dat binnen de gebouwen de karakteristieke industriële vormgeving zo veel mogelijk behouden blijft. Daarnaast is het zaak dat een groot deel van de gebouwen toegankelijk is en blijft voor publiek. Het is daarom van belang dat het stadsdeel instrumenten heeft om deze aspecten te bewaken in de toekomstige beheerssituatie.

In principe is een park openbaar gebied. Zoals bekend is het beheer hiervan een overheidstaak. Het park op het voormalig fabrieksterrein heeft echter een dubbelfunctie. Het is bedoeld als recreatiegebied, maar daarnaast heeft het een uitlooptaak voor de gebruikers van de gebouwen en is het voor de functies in de gebouwen het verbindende element. Het park heeft hierdoor een meerwaarde voor de gebouwen. De open ruimte in het hart van het park is zelfs expliciet bedoeld als manifestatieterrein en wordt ook als zodanig verhuurd.

Voor manifestaties en festivals is het van essentieel belang dat gebouwen en openbare ruimte in samenhang gebruikt kunnen worden. Hiervoor dient een heldere regeling te worden opgesteld. Er moet echter wel een evenwicht zijn in het gebruik van het manifestatieterrein ten behoeve van manifestaties en andere activiteiten en de functie die het terrein heeft als onderdeel van het park. Er zullen om deze reden duidelijke voorwaarden opgesteld worden voor de duur en het karakter van het gebruik van het terrein ten behoeve van manifestaties en andere activiteiten.

Huurdersvereniging

Vanuit het oogpunt van het stadsdeel gezien lijkt het wenselijk een huurdersvereniging op te richten. Alle toekomstige huurders van één van de ruimten of van een gedeelte van het terrein zouden verplicht lid moeten worden van deze vereniging. De vereniging van huurders beschikt ook over een werkapparaat dat een aantal taken zal uitvoeren, of zal dat onder haar verantwoordelijkheid uitbesteden. Een definitieve verdeling van de diverse taken tussen de beheersorganisatie en de huurders-

Sanders Meubelstad fotografie

Hans de Vries/Melanie Treffers fotografie

Tros opname Tros Aktua in bedrijf

Ijsbreker foyer

Pauline van der Heiden fotografie

GHK / Mimeopleiding projekt Ton Kas

Bijenkorf fotografie (BIJ)

Toonbeeld fotografie (P&C)

Libelle fotografie

Triple X voorstelling Boris Gerrits &

Desiree Delauney

Kreyemborg modiefotografie

Grace fotografie Trouwen (Frits Schroder)

Kreyemborg modiefotografie

Miss Etam modiefotografie

IDTV opnames Ockham's scheermes

Lemon Crush fotografie Hit the Boom

LADDERRUIMTE

vereniging valt op dit moment vanzelfsprekend nog niet te geven.

De reden voor het oprichten van een huurdersvereniging is vooral om de huurders de visie over het terrein te laten onderschrijven en hen zelf verantwoordelijk te maken voor de uitstraling van het terrein. De situatie is te vergelijken met het beleid in veel winkelcentra: iedere huurder is in eerste instantie wel geneigd de promotie van de eigen organisatie ter hand te nemen, maar de verantwoordelijkheid voor de beeldvorming van het terrein en het instandhouden van de visie wordt overgelaten aan anderen. Een overzicht van de te verdelen taken ziet er als volgt uit:

- ▷ bewaken identiteit totaalproject
- ▷ zoeken van huurders
- ▷ besluit over toelating
- ▷ afsluiten contracten
- ▷ sleutelbeheer
- ▷ verhuur tijdelijke ruimten (inclusief manifestatieterrein)
- ▷ technisch onderhoud gebouwen
- ▷ doorberekenen en afrekenen servicekosten
- ▷ afstemming activiteiten van huurders
- ▷ overkoepelende activiteiten voor public relations
- ▷ onderhoud groen
- ▷ onderhoud bestrating
- ▷ onderhoud straatmeubilair
- ▷ toezicht
- ▷ bewaking fietsenstalling
- ▷ parkeerbeheer

Keuze van de marktpartij

Het stadsdeel zal haar visie op de ontwikkeling van het terrein voorleggen aan elke marktpartij die serieus interesse heeft om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en het beheer van het terrein en de gebouwen.

Er wordt een selectie van een aantal marktpartijen gemaakt. Deze marktpartijen doen het stadsdeel vervolgens een voorstel, verwoord in een offerte. In deze offerte worden de voorwaarden opgenomen die de potentiële marktpartij aan het stadsdeel en aan het project stelt. Het voorstel dient na besluitvorming als basis voor een contract. Ook stelt de marktpartij, indien deze dat wenst, in haar schriftelijke aanbieding gegadigden voor als huurder voor één of meerdere ruimten.

Projectorganisatie

Het is van het grootste belang dat tijdens de ontwikkelingsfase en de uitvoeringsfase een adequaat toegerichte projectorganisatie in stand wordt gehouden. De verantwoordelijkheid voor het project ligt momenteel bij het stadsdeel. Dit zal ook in de toekomst zo blijven, al zal er intensief samengewerkt gaan worden met de marktpartij.

Het stadsdeel heeft tot nu toe het overgrote deel van de voorbereidingskosten voor haar rekening genomen, in totaal ongeveer f 1,5 miljoen. Vanuit de centrale stad zijn weliswaar ook budgetten voor de voorbereiding en uitvoering ingezet, maar dit waren in hoofdzaak bedragen die al vóór het oprichten van het stadsdeel, dus vóór 1990, op de begroting waren opgevoerd. Het stadsdeel heeft dus, gemeten naar haar mogelijkheden, reeds een forse investering gedaan.

Met een goede projectorganisatie zijn kosten gemoeid. Voorlopig zijn deze begroot voor een periode van nog eens drie jaar. Na verloop van tijd zal een deel van deze kosten in de exploitatie worden opgenomen. Per jaar zullen de projectkosten naar verwachting minstens f 530.000,- bedragen. Samengevat levert dat de gegevens op die in tabel 14 zijn weergegeven.

TABEL 14

Projectkosten en randvoorwaarden	Totaal	Stadsdeel	Stad	Rijk	Partner
Projectkosten (drie jaar)	1.590.000	1.590.000			
Bestemmingsplan	150.000	150.000			
Milieu Effect Rapportage	150.000		150.000		
Totaal	1.890.000	1.740.000	150.000		

111

5.10 De andere delen van het park

Nu een oplossing is gevonden voor de saneringsproblematiek, kan er begonnen worden met de uitwerking van de parkplannen op het terrein van de Westergasfabriek. Omdat het bedoeling is dat het nieuwe park onderdeel zal gaan uitmaken van het totale Westerpark (bijna vijftig hectare groot), is het zinnig om de werkzaamheden integraal aan te pakken. Ook voor de andere delen (zie pag. 32) is een aantal plannen gemaakt. In het onderstaande worden de uitgangspunten voor het beleid en de maatregelen die in het kader van deze nota relevant zijn, beschreven.

DEEL A. Het Oude Westerpark

Deel A van het Westerpark is 6,6 hectare groot en is het oudste deel van het park. Het is in 1891 aangelegd in Engelse landschapsstijl. Begin jaren negentig werd hier een gedeelte van het achterstallig onderhoud uitgevoerd. In 1990 is een fietspad aangelegd van het Nassauplein langs de noordzijde van het kantoorgebouw. Dit fietspad vormt het begin van de Brettenroute, die een verbinding legt tussen Amsterdam en Spaarnwoude. Ook werd een kinderspeelplaats aangelegd tegenover de vijver.

Door de aanleg van twee extra sporen op het traject Centraal Station - Zaanstraat moesten ook werkzaamheden in het Westerpark uitgevoerd worden. Daardoor verdween een groot aantal bomen. In de herfst van 1992 worden meer dan honderd nieuwe bomen geplant in de noordstrook aan de zijde van het spoor.

Begin 1993 werd een aanplant- en beheersplan gemaakt voor de komende decennia. Het zal, gezien de condities waaronder het groen in dit park moet groeien, noodzakelijk blijven regelmatig nieuwe bomen aan te planten. Enkele oude en vaak karakteristieke bomen zijn onder de huidige groeiomstandigheden helaas geen al te lang leven beschoren.

Het oude gedeelte van het Westerpark voorziet in de behoefte aan groen in de omliggende buurten. Met name 's zomers biedt het park ruimte aan grote aantallen recreanten. Het beleid van het stadsdeel om overlast van honden tegen te gaan speelt hier daarom een grote rol. Zo is er een ruimte voor hondengedragbegeleiding en is tegen de spoordijk een strook ingeruimd als hondengedoozone. De rest van het park is voor honden verboden gebied. Daartoe zijn bij de ingangen hondwerende maatregelen aangebracht in de vorm van wildroosters. In dit deel van het park bevindt zich ook een tennisbaan. Deze zal voorlopig op deze plaats gehandhaafd blijven. Door Riolering en Waterhuishouding Amsterdam is in het najaar van 1995 een onderzoek uitgevoerd naar wateroverlast en de waterkwaliteit in dit gedeelte van het park. Er zijn maatregelen getroffen in de hondengedoozone die het probleem van de slechte afwatering hebben opgelost. De vijver was sterk verontreinigd en werd uitgebaggerd. Op termijn zullen hier helder water en waterplanten te zien zijn.

In de eerste helft van 1996 werd gewerkt aan een beheersplan voor dit gedeelte van het park.

Triple X voorstelling Roy Faudree

STUDIO WENCK

Hoogste Tijd Frans Weisz

1000 Rozen T. Boermans

Getverderrie B. Meyers

Kreatief met Kurk P. Kramer

All men are mortal

Een of 1 Klein Insektenboek B. Meyers

Triple X voorstelling Mehmet Sander

Liefde op latere leeftijd Meteorfilm

Chopsticks G. Verhagen

Requiem P. Salmela

Nationaal Toneel repeteren

diverse reclamefilmpjes

TERREIN

Yun Teng decorwerk

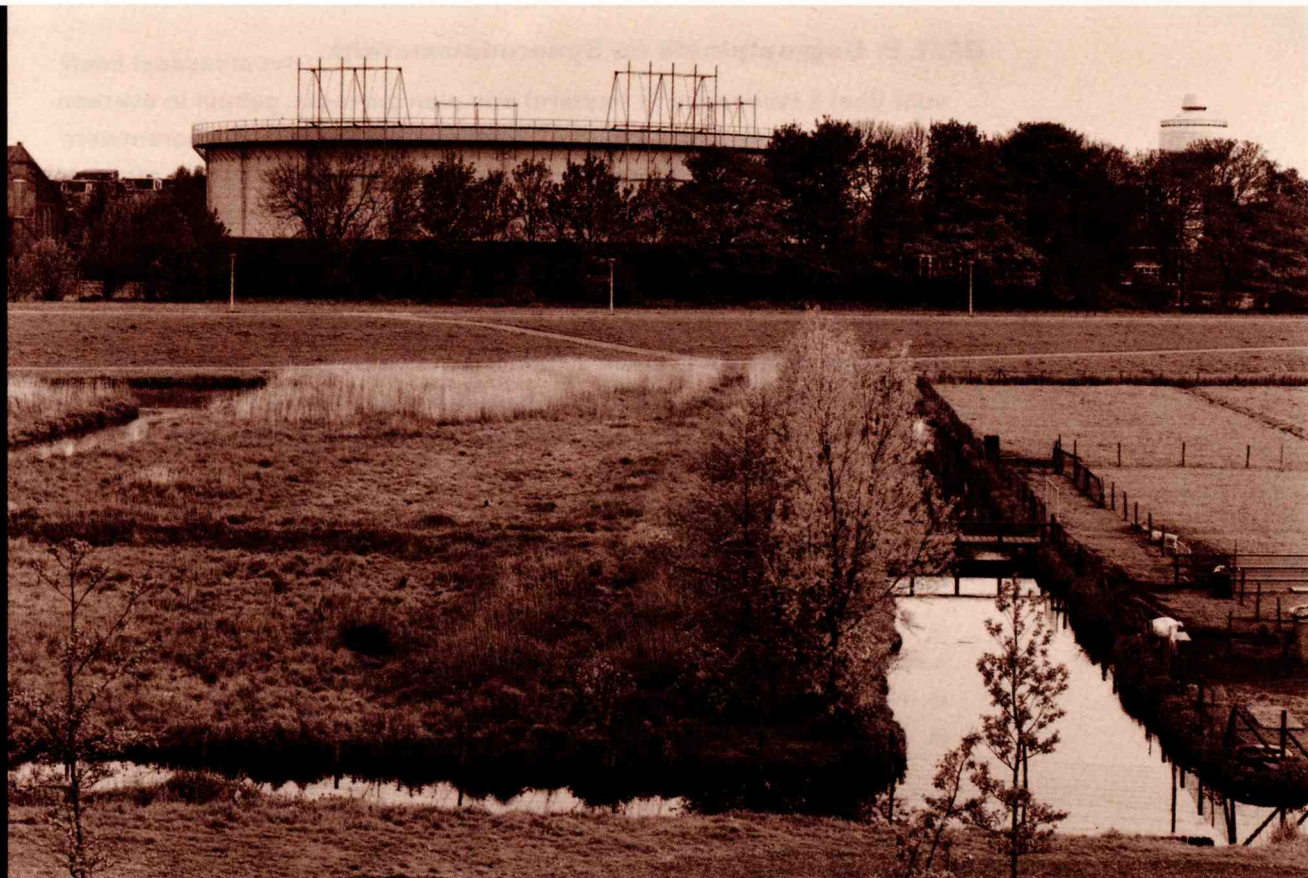
Luc Denijs fotografie

Kermis

Toonbeeld reclameclip

Gebroeders Flint repeteren

Nike fotografie

VPRO opnames Gebroeders Flint

(TV or not TV)

Margriet fotografie

Stichting Boeddhistisch Meditatie Centrum

ceremonie

Hoofdstad Aanspanning

IDTV opnames 12 steden 13 ongelukken

Czar videoclip

Kerstbomen verkoop

CAFE WEST PACIFIC

Michiel Vogler

foyer Machinegebouw

The Sandals

PROJEKTEN 1995

DEEL B. Polderlandschap, kinderboerderij en schoolwerktuinen

In het deel ten noorden van het fabrieksterrein (11 hectare) werd mede naar aanleiding van de rapporten van de GG&GD 'Gezondheid in de stadsdelen' en 'Opgroeien in Westerpark' veel aandacht besteed aan buitenrecreatie van kinderen. De nadruk ligt op educatieve recreatie en natuureducatie.

Schoolwerktuinen

De schoolwerktuinen maken deel uit van de stadsdeelorganisatie. Het klaslokaal op de huidige tuin is erg slecht en wordt vervangen.

Kinderboerderij

Het stadsdeel heeft gekozen om een kinderboerderij te bouwen op het grasveld, direct tegenover de schoolwerktuinen.

Verwilderingsplan

Voor het lager gelegen poldergedeelte werd gekozen voor een zogeheten verwilderingsplan. De bruggetjes werden weggehaald om de natuur hier haar gang te laten gaan. Er is een ecologische inventarisatie uitgevoerd op basis waarvan een beheersplan gemaakt wordt. Gepoogd zal worden hier het oorspronkelijke landschap te herstellen in de vorm van spontaan groeiend bos.

DEEL D. Fietspad als onderdeel van de Brettenroute

Deel D (41,7 hectare) van het grote Westerpark is onderdeel van stadsdeel Bos en Lommer. Zowel in de noordstrook als in de zuidstrook is een fietspad gepland. Het fietspad op de voormalige spoordijk maakt deel uit van de eerdergenoemde Brettenroute en is in 1994 aangelegd. Andere onderdelen van het 'Voorontwerp' uit 1985, namelijk het voor wandelaars toegankelijk maken van de volkstuincomplexen en de aanleg van een halfverhard fietspad in de noordstrook zijn nog niet tot uitvoering gekomen. Dit valt echter buiten de competentie van stadsdeel Westerpark, maar verdient wel aandacht. Het stadsdeel zal hierover in overleg treden met stadsdeel Bos en Lommer.

DEEL E. Begraafplaats en Spaarndammerdijk

Het stadsdeel heeft voor deel E (eveneens 11 hectare) een plan gemaakt, geheel in overeenstemming met de uitgangspunten zoals vastgesteld in het 'Voorontwerp Westerpark' uit 1985. Naar aanleiding van de eerdergenoemde rapporten van de GG&GD is ook hier aandacht besteed aan speelmogelijkheden van opgroeiende kinderen. De nadruk is gelegd op de leeftijdsgroep van 10 tot 15 jaar.

Voor dit plan was door het Ministerie van Landbouw en Visserij een subsidie beschikbaar gesteld van 25% van de te verwachten uitvoeringskosten, in totaal f 600.000. Om voor deze bijdrage in aanmerking te kunnen komen moest met de werkzaamheden worden aangevangen vóór 1996. Deze werkzaamheden bestaan uit:

- ▷ het aanleggen van wandelpaden
- ▷ het aanleggen van een avonturenland
- ▷ het creëren van een voorziening voor paardrijden
- ▷ het aanleggen van een ruiterspad
- ▷ het verplaatsen van de hondenclub
- ▷ het verplaatsen van de duivenclub
- ▷ het herprofilen (in de oude staat terugbrengen) van de Spaarndammerdijk
- ▷ het mogelijk maken van de vestiging van een brandstofuitgiftestation aan de Transformatorweg

De tweede fase van de werkzaamheden (tot een bedrag van één miljoen gulden) is al aanbesteed, maar zal later nog worden uitgevoerd. Het bedrag voor uitvoering is momenteel nog niet gedekt.

Begraafplaats St. Barbara

De begraafplaats St. Barbara is een prachtig element in het landschap van de polder. Uit het oogpunt van behoud van het polderlandschap is verdere uitbreiding van de begraafplaats echter niet gewenst. Met het bisdom worden hierover gesprekken gevoerd.

TABEL 15

Aanleg deel E (tweede fase)	Totaal	Stadsdeel	Stad	Rijk (via provincie)	Partner
Uitvoeringsfase	1.000.000	1.000.000			
Totaal	1.000.000	1.000.000			

TERREIN EN/OF OVERAL

Cirque du Soleil tent experiment

Kermis

Jonker Hofstee Bavaria reclamefilm

Paardedagen

Gebroeders Flint voorstelling Bingo II

Holland Festival concert Helikopter

Quartett van Stockhausen door

Arditti kwartet

Year/week of the Young Driver

Triple X voorstellingen en exposities

Hoofdstad Aanspanning Rijtuigendag

John de Groot reclame fotografie

Kermis

ZUIVERINGSHAL

O'Neill modeshow

Sandwich modeshow

St. ImpArt expositie

SHOOT fototentoonstelling

Hollandia/TGA/HF De val van Mussolini

(Raaijmakers, Paul Koek)

Triple X expositie

Kijk op de Wijk Stadsdeeldag

Primo modeshow

Arcade opname clip

Gilde Investments bedrijfsfeest

Moda Mas jubileum modeshow

Nanette Currie Kerstshow

De Trust repeteren

VPRO opname leader

Parool/UIP openluchtbioscoop

Art & Craftmarkt

Hanneke van Gendt e.a. expositie

Alistair MacDonald expo verkoop kleden

ZIJBEUK NOORDZIJDE

Cantina Mobile AUB nieuwjaarsreceptie,

feesten, bruiloften, Boom Booms,

vrouwendag

Stichting GA expositie

Koninklijke Akademie (2^e fase) foto

expositie

Club Roulette bruiloften, diners,

6 Realisatie

6.1 Maatschappelijk draagvlak

De uitgangspunten op

Boom Booms, Rilmundo's, Sonia Daal

hoofdlijnen, zoals ze in deze nota worden geformuleerd, zijn het resultaat van jarenlang intensief overleg tussen centrale stad, projectgroep, stadsdeelraad en bewoners van aangrenzende buurten.

(benefiet), Nanette Curie Wild women

Vanaf de aanvang van het project zijn bewoners betrokken geweest bij de uitvoering ervan. Vooral hun behoefte aan uitbreiding van het parkgebied was aanleiding voor hun jarenlange inzet. Op een aantal belangrijke momenten zijn zij er zelfs in geslaagd de voortgang van het project een beslissende wending te geven.

don't have the blues

MAGAZIJN

Vanaf 14 april 1982 en formeel tot 12 november 1991 functioneerde een projectgroep 'Westerpark - groengebied Overbrakerpolders'. De taak van de projectgroep werd bij oprichting door Burgemeester en Wethouders duidelijk omschreven: 'Het in nauw overleg met de omliggende buurten opstellen van een inrichtingsplan voor het in het bestemmingsplan als "gebied met recreatieve doeleinden" aangeduide gedeelte en de realisatie hiervan. Tevens dienen voor de in het bestemmingsplan te handhaven gebouwen op het G.E.B.-terrein bestemmingen te worden gezocht die passen binnen de recreatieve functie van het gebied'.

Frascati/Koos Terpstra repetities

NVTL symposium

Om deze taak naar behoren te kunnen uitvoeren werd door de projectgroep een formeel overleg opgezet. Het buurtoverleg bestaat uit vertegenwoordigers van de betrokken wijkopbouworganen in de omgeving (Noord-Jordaan, Gouden Reaal, Staatslieden- en Frederik Hendrikbuurt, Spaarndammer- en Zeeheldenbuurt en Bos en Lommer), betrokken groeperingen bij het park (verenigingen van eigenaren van postduiven, honden en schapen; belangenorganisaties van de kinderboerderij, volkstuinen en schoolwerktuinen) en van ambtelijke instanties van de gemeente Amsterdam. Een aantal betrokken buurtbewoners heeft zich tevens verenigd in het zogeheten Westerparkoverleg. Begin 1996 hebben zij de 'Vereniging Vrienden van het Westerpark' opgericht.

Jonker Hofstee reclamefilm Bawaria

Haags Conservatorium kantoor

montageruimte

VPRO montage

De ambtenaren en politici van stadsdeel Westerpark die nu bij het Westerparkproject betrokken zijn, vinden een goed en constructief overleg met vertegenwoordigers uit de bevolking van groot belang. Een breed maatschappelijk draagvlak voor de planvorming van het Westergasfabrieksterrein bepaalt in hoge mate het succes van de doelen die worden nagestreefd. Deze zijn omschreven als:

Hannes Wallrafen foto-opnames

Lucifer repeteren

- ▷ realisatie van een intensief te gebruiken park
- ▷ bevordering van werkgelegenheid
- ▷ inhoudelijke, landschappelijke en architectonische kwaliteit
- ▷ het voorzien in een centrum voor het aangrenzende gebied
- ▷ het voorzien in een hoogwaardige nieuwe invulling van de gebouwen

Management Media snowboard reclame

fotografie

OPENBARE VERLICHTING

Het hier gepresenteerde plan is in een aantal buurtvergaderingen in verschillende onderdelen besproken en becommentarieerd door buurtbewoners.

Cirque du Soleil werkplaats

In het algemeen wordt de wens om te komen tot een invulling van het Westergasfabrieksterrein met het thema park, cultuur en bedrijvigheid breed gedragen. Er bestaat echter wel een aantal discussiepunten over:

Moda Mas expositie

- ▷ de nieuwbouw
- ▷ het karakter van het park
- ▷ de wijze waarop met ecologische waarden wordt omgegaan
- ▷ het tempo van de voortgang

Rough & Ruined filmfestival

De intensieve wijze waarop door het projectmanagement en de stadsdeelraad met bewoners en bewonersorganisaties over het project is overlegd, zal worden voortgezet. Maatschappelijk draagvlak wordt gezien als een bondgenoot om tot uitvoering van de plannen te kunnen komen.

West Pacific Holland Festival/foyer

Er wordt gestreefd naar betrokkenheid van bredere lagen van de lokale bevolking bij het project. Onderzocht zal worden of dit op een vernieuwende

Jeroen den Boer expositie Afrikaanse

wijze kan worden bereikt met behulp van de culturele organisaties die op het terrein aanwezig zijn.

De voorstellen die het stadsdeel in deze nota doet, zijn onderwerp geweest van een expert meeting georganiseerd door KPMG, Susanne Piët en het stadsdeel. Deze heeft plaatsgevonden op 29 februari 1996. Een verslag van deze expert meeting is gemaakt door KPMG en gevoegd bij de stukken die ter besluitvorming worden aangeboden. (bijlage 1).

kunst

Nederlandse Illustratoren Vereniging

expositie

Kunsttrajekt expositie

Solar expositie

6.2 Planning

Stadsdeel Westerpark hecht eraan zo snel mogelijk te beginnen met de uitvoering van de plannen voor de gebouwen en het terrein van de Westergasfabriek. Hieronder wordt een globale planning van de werkzaamheden gegeven.

TABEL 16

	1996	1997	1998	1999
Algemeen				
Maken plan	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Besluitvorming	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Juridisch planologisch				
Maken bestemmingsplan	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Beheerconstructie				
Kiezen partner	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Organisatie opzetten	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Start beheerorganisatie	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Invulling gebouwen				
Keuze huurders	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Casco verhuurklaar maken	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Monument effect rapport	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Plan	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Bestek	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Uitvoering	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Gebruik door huurders	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Vaststellen inbouwpakket	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Verbouw en inbouw	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Park				
Vaststellen procedure	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Keuze vijf bureaus	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Prijsvraag	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Uitwerken twee plannen	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Keuze parkplan	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Bestekklaar maken	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Aanleggen park	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Opening	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Sanering				
Maken saneringsplan	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Besluitvorming	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Maken saneringsbestek	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Besluitvorming	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Uitvoeren saneren fase 1	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Uitvoeren saneren fase 2	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Uitvoeren saneren fase 3	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Gashouder				
Maken plan	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Zoeken investeerders	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Bestekklaar maken	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Uitvoering	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond
Opening nieuwe gashouder	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond	jfmamjjasond

Tramlijn

Props '95 kunstveiling

Club de Ville feest

STUDIO WENCK

Nationaal Ballet repeteren

Jan Fabre

Noord Nederlands Toneel

repeteren

Waar wolven huilen

filmopname Argus

Equi film operaregistratie voor TV

André van Tefelen eindexamenfilm

Koos Tak

NOT Muziek, muziek

Een dag op de naaldvlakte

M + B producties Ikon TV serie

Commercial / Sponsoring

Dierenambulance

AA Media pilot Hollandia oktober

De Trust De drie zusters

MACHINEGEBOUW

6.3 Financiering

Deze paragraaf is een samenvatting van hetgeen gesteld is in de verschillende kostenoverzichten die per onderdeel in hoofdstuk vijf werden gegeven. Er zijn twee verdelingen uitgewerkt. De eerste gaat uit van de kostenberekening zoals die in deze nota is uitgewerkt (tabel 17). De tweede is gemaakt op basis van de besluitvorming van het stadsdeel en de centrale stad. De verschillen in budgettering worden door deze twee tabellen zichtbaar gemaakt. Bij de genoemde bedragen is het prijspeil van januari 1996 het uitgangspunt.

TABEL 17

Voor besluit centrale stad

Uitgavenpost	Kosten	Centrale stad	Stadsdeel	Monumenten	Marktpartijen	Exploitatie bijdrage

Park

Vorbereidingskosten	240.000	25.000	215.000			
Plankosten	1.175.000	925.000	250.000			
Uitvoeringskosten	11.750.000	9.250.000	2.500.000			
Exploitatie-opbrengsten manifestatieterrein				-1.000.000		1.000.000

Infrastructuur

Vorbereidingskosten	155.000		155.000			
Plankosten	1.427.625	1.000.000	427.625			
Uitvoeringskosten	13.828.810	13.828.810				
Verwijderen politiepost	50.000		50.000			

Extra opties

Extra's openbare ruimte	5.500.000				5.500.000	
Parkeergarage	8.500.000				8.500.000	

Gebouwen

Huur uit boekwaarde	1.797.160					1.797.160
Exploitatiebijdrage	440.000	440.000				
Vorbereidingskosten	250.000		100.000		150.000	
Monumenten casco opknappen	8.322.540			4.500.000	3.822.540	
Andere gebouwen casco opknappen	2.288.872				2.288.872	
Gashouder casco opknappen	2.600.690			1.000.000	1.600.690	
Gashouder multifunctionele variant	5.152.000				5.152.500	

Andere delen van het park

Tweede fase deel E		pm				

Projectmatige kosten

Kantoor, personeel, drie jaar	1.590.000		1.590.000			
Wijzigen bestemmingsplan	150.000		150.000			
MER	150.000		150.000			
Totaal	65.368.198	25.468.810	4.587.625	5.500.000	27.014.603	2.797.160

Voorstel Dagelijks Bestuur

In tabel 17 wordt een totaaloverzicht gepresenteerd van de cijfers in deze nota. In de eerste kolom worden de totale kosten per onderdeel weergegeven. Als dekking van de verschillende uitgavenposten zijn er verschillende mogelijkheden in de kolommen aangegeven: CENTRALE STAD: de kosten worden betaald door de centrale stad uit een van hun begrotingsposten.

STADSDEEL: de kosten worden betaald door het stadsdeel uit een van haar begrotingsposten.

MONUMENTENBIJDRAGE: over de hoogte van de monumentenbijdrage zijn voorlopige afspraken gemaakt. Deze kosten kunnen vergoed worden uit de monumentensubsidie.

MARKTPARTIJEN: dit zijn de kostenposten waarvoor een of meer externe financiers worden gezocht. Het risico voor deze bedragen ligt volledig bij de externe partij.

EXPLOITATIE: deze kosten moeten terugverdiend worden uit de exploitatie. Het risico ligt nu nog bij het stadsdeel.

De begrote bedragen in dit overzicht hebben als uitgangspunt gediend bij de onderhandelingen met de centrale stad. Ze vormen de onderlegger voor het plan van het stadsdeel.

Na besluitvorming

door Burgemeester en Wethouders en stadsdeelraad

In tabel 18

wordt een overzicht van de cijfers gegeven, zoals die er uitziet na de besluitvorming door de centrale stad en de stadsdeelraad. Vergeleken met de getallen in de vorige tabel is het volgende veranderd:

1. Op de plankosten voor het park is *f* 175.000,- bezuinigd van *f* 1.175.000,- naar *f* 1.000.000,-.
2. Op de aanlegkosten voor het park is *f* 1.000.000,- bezuinigd van *f* 11.750.000,- naar *f* 10.750.000,-.
3. Op de plankosten infrastructuur is *f* 177.625,- bezuinigd van *f* 1.427.625 naar *f* 1.250.000,-.
4. Op de aanlegkosten infrastructuur is *f* 3.763.810,- bezuinigd, van *f* 13.828.810,- naar *f* 10.065.000,-.
5. Het verplaatsen van de politiepost is niet langer opgenomen, hierop is dus *f* 50.000,- bezuinigd.
6. De Milieu Effect Rapportage (MER) wordt geacht niet nodig te zijn, dit levert een besparing op van *f* 150.000,-.

De totale begroting gaat hiermee omlaag met een bedrag van *f* 5.316.435,-.

De centrale stad heeft haar bijdrage gefixeerd op *f* 11.750.000,-. Daar komt nog een eenmalige bijdrage bij van *f* 440.000,- als tegemoetkoming in de exploitatiekosten voor 1997.

De directe bijdrage van het stadsdeel gaat in vergelijking met het oorspronkelijke schema omhoog naar *f* 5.050.000,-. Omdat hiervan *f* 250.000,- al gedekt is in de gewone begroting van het stadsdeel (de begroting van Stadsdeelontwikkeling) komt de extra bijdrage voor het stadsdeel uit op *f* 4.800.000,-.

Overigens zal het stadsdeel ook de jaarlijks terugkerende onderhoudskosten voor het park voor haar rekening moeten gaan nemen. Deze worden momenteel geschat op *f* 500.000,-.

De Trust Oblomov

Cantina Mobile huwelijk

De Trust repeteren Es Steigt

Moda Mas modeshow

Rough & Ruined filmfestival

Karina Holla voorstelling Blauwbaard

St. Gobi muziektheaterproductie Cahier du

Soir

IKON productie Jesus

Ijsbreker muziektheaterproductie

GASHOUDER

Marco Klein & partners bedrijfsfeest

Brian fotografie

Bouw-en Houtbond FNV stakingsbijeen-

komst

Arjen van Dijkgroep diner

HKU geluidstest

IBA expositie

Monumental productions mellow parties

Moving Academy for Performing Arts

experiment

TABEL 18

Paul Gofferjé expositie

Na besluit centrale stad

Uitgavenpost	Kosten	Centrale stad	Stadsdeel	Monumenten bijdrage	Marktpartijen	Exploitatie

KPMG bedrijfsevenement

Park

Amsterdam Party City feesten

Vorbereidingskosten	240.000		240.000			

Plankosten	1.000.000	750.000	250.000			

Uitvoeringskosten	10.750.000	6.750.000	4.000.000			

St. IOPA voorstellingen Italiaanse Opera

Exploitatie-opbrengsten manifestatieterrein			- 2.000.000			2.000.000

Infrastructuur

NIMA-Marketing Congres congres

Vorbereidingskosten	155.000		155.000			

Plankosten	1.250.000	750.000	500.000			

Uitvoeringskosten	9.815.000	2.500.000	7.315.000			

BMW-Nederland presentatie

Verwijderen politiepost

Opbrengst nieuwbouw			- 3.000.000			3.000.000

Tankstation			- 1.750.000			1.750.000

KPMG bedrijfsbijeenkomst

Extra opties

TRANSFORMATORWERKPLAATS

Extra's openbare ruimte	5.500.000			5.500.000		

Parkeergarage	8.500.000			8.500.000		

Gebouwen

Toneelgroep Amsterdam Homerus' Blis

Huur uit boekwaarde	1.797.160					1.797.160

Extra huur			- 1.750.000			1.750.000

Bijdrage centrale stad		1.000.000	- 1.000.000			

Timon van Athene, ECSTACY

Exploitatietekort 1 jaar	440.000	440.000				

Vorbereidingskosten	250.000		100.000		150.000	

van geluk, Mooi, Liefhebber

Monumenten casco opknappen	8.322.540			4.500.000	3.822.540	

Andere gebouwen

casco opknappen	2.288.872				2.288.872	

HOLLAND FESTIVAL Faust van Gustav

Gashouder

casco opknappen	2.600.690			1.000.000	1.600.690	

Gashouder

Ernst / De Trust

multifunctionele variant	5.152.500				5.152.500	

Andere delen van het park

Gaudeamus van Maly Drama Theater

Tweede fase deel E		pm				

Projectmatige kosten

(St. Petersburg

Kantoor, personeel,

drie jaar	1.590.000		1.590.000			

Wijzigen bestemmingsplan	150.000		150.000			

In Zehn Minuten door de Eboni Band

MER

Totaal	59.801.763	12.190.000	4.800.000	5.500.000	27.014.603	10.297.160

Pessoas Faust door Schauspielhaus

Hamburg

Helikopterquartett

Toneelgroep Amsterdam Rijgdraad,

Barne's Beurtzang

Dekking in exploitatie

De bijdrage van de centrale stad is aanzienlijk kleiner dan gevraagd was. De centrale stad stelt voor dit als volgt op te lossen:

- ▷ opbrengst uit te plegen nieuwbouw van f 3.000.000,-
- ▷ verhogen exploitatie manifestatieterrein met f 1.000.000,-
- ▷ verhogen van de opbrengst van de gebouwen door het verhogen van de huren met f 10,- per m² per jaar, gekapitaliseerde opbrengst bedraagt f 1.750.000,-
- ▷ toerekenen aan het park van de opbrengst van een benzinepompstation van f 1.750.000,-

Met deze bedragen wordt de begroting sluitend gemaakt.

Risico's

Er is, zoals hierboven wordt aangegeven, 7,5 miljoen gulden extra ondergebracht in de exploitatie. Dit is slechts voor een gedeelte risicodragend. De drie miljoen gulden uit de opbrengst van de nieuwbouw worden door de centrale stad gegarandeerd als door planologische procedures nieuwbouw niet mogelijk zou zijn.

De extra opbrengst uit het manifestatieterrein is weliswaar risicodragend, maar lijkt relatief gemakkelijk haalbaar.

Of de inkomsten uit het brandstofverkoopspunt ook zullen worden gehaald, is afhankelijk van de planologische procedure. In principe bestaat er bij het stadsdeel geen bezwaar tegen de vestiging van het benzinestation aan de Transformatorweg.

Echt risicovol is de te realiseren extra opbrengst uit de huren van f 1.750.000,-. In dit financiële overzicht zullen nog een aantal aanpassingen moeten worden verwerkt. In oktober 1996 zal het stadsdeel een uitvoeringsplan aan het college van Burgemeesters en Wethouders moeten overleggen. Hierin zal worden aangegeven hoe de financiële problemen worden opgelost en wat de geraamde budgetten voor de aanleg van het park en de infrastructuur zullen zijn. Tevens zal een risicoparagraaf worden opgenomen, zodat ook duidelijk wordt wanneer welke bedragen beschikbaar kunnen komen.

6.4 Besluitvorming

Op basis van deze nota heeft de stadsdeelraad Westerpark het volgende besluiten genomen:

- I in te stemmen met de visie op hoofdlijnen met als thema park, cultuur en bedrijvigheid, zoals vastgelegd in hoofdstuk één van deze nota

RANDVOORWAARDEN:

- II daarvoor de juridische randvoorwaarden te regelen en derhalve een voorbereidingsbesluit te nemen en daaropvolgend een wijziging van het bestemmingsplan voor te bereiden
- III het Dagelijks Bestuur op te dragen om een nader plan voor gefaseerde uitvoering op te stellen van de onderdelen van deze nota
- IV a. indien de parkeerdruk daar aanleiding toe geeft, de bouw van een parkeergarage toe te staan met een capaciteit van maximaal vijfhonderd auto's en hiervoor de meest gewenste locatie te reserveren, namelijk het fundament van één van de gesloopte gashouders
- b. uit te gaan van de aanleg van minstens twee extra bruggen, waarvan een fiets- en voetgangersbrug en een brug aan de uiterste westzijde van het terrein geschikt voor autoverkeer (tot aanleg van een extra voetgangers- en fietsbrug ter hoogte van de Van Hallstraat is al besloten)
- c. met diensten en bedrijven overleg te voeren over de ondergrondse infrastructuur
- d. over te gaan tot het versneld maken van plannen voor de verbetering van de infrastructuur, binnen het kader van het onder III genoemde plan

Klap op de Vuurpijl feest

TRANSFORMATORZOLDER

Mode Design fotografie

Toonbeeld The Dutch fotografie

Grace fotografie van meubels

Rietveld Akademie expositie

DASARTS Blok 2 met presentaties van

Anna Koos, Peter Halasz, Theatergroep

Hollandia

Blok 3 met John Malpede

Danny Hoch *John Bell/Michael

Romanyshyn

John Jordan

Adam soch/Reza Abdoh

Mike Pearson

Wouter van loon

Sjoerd Wagenaar

Ros Volten

Stuart Sherman

Sebastiaan Jansen

Germaine Kruij Olaf mafaalani

GEBOUWEN:

Natasja d'Armagnac

V a. de boekwaarden van de gebouwen vast te stellen als volgt:

▷ Reguleurshuis	54.613	
▷ Zuiveringshuis	1.073.847	
▷ Machinegebouw	61.363	
▷ Ketelhuis	57.528	
▷ Westelijk meterhuisje	18.409	
▷ Oostelijk meterhuisje	9.204	
▷ Westelijke bazenwoning	24.545	
▷ Oostelijke bazenwoning	24.545	
▷ Gashouder	414.198	
▷ Reguleurshuis 2	35.590	
▷ Ketelhuis ammoniak	23.318	(alle bedragen zijn in guldens)

Peter Schumann

Annick Nevejan

DNA

Joe Chaikin

KETELHUIS NO 2

Theo Jansen strandbeesten

Annet Palstra presentatie

WEST PACIFIC

IDTV opname, bruiloft, H&M modeshow

TIJDELIJKE HUURDERS (op 1 maart 1999)

ZUIVERINGSHUIS

Kantine

Café West Pacific

Studio Wenck

Wasplaats

Patchwork

The Decorators

Kantoor OV

Vis in de regen

Metaalwerkplaats

b. het dagelijks bestuur op te dragen zo nodig concrete afspraken te maken met gegadigden voor de invulling van de gebouwen, zodanig dat de visie gerealiseerd kan worden

c. bij de invulling van de gebouwen als randvoorwaarde vast te houden aan de verdeling van de functies publiekstrekkend 25%, culturele bedrijvigheid 35% en ondersteunend 30% waarbij geen der functies onder de 20% of boven de 45% mag uitkomen en waarbij

- ▷ onder publiekstrekkend wordt verstaan activiteiten die meer dan één maal per week plaatsvinden en waar meer dan twintig betalende bezoekers per activiteit op af komen
- ▷ onder culturele bedrijvigheid activiteiten wordt verstaan activiteiten die te maken hebben met het tot stand komen van kunstproducties zoals decorateliers, special effects, licht en geluid, kostuumateliers, studio's, etc.

▷ onder ondersteunende activiteiten wordt verstaan werkzaamheden die als ondersteunend voor de culturele activiteiten kunnen worden gezien, zoals commerciële activiteiten, horeca, distributie, kantoor, etc.

d. als minimaal te realiseren hoeveelheid arbeidsplaatsen bij deze invulling de volgende streefcijfers te hanteren:

- ▷ publiekstrekkend: 1 per 100 m²
- ▷ culturele bedrijvigheid: 1 per 50 m²
- ▷ ondersteunend: 1 per 25 m²

zodat het aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen minimaal 250 bedraagt

MARKTPARTIJEN:

VI a. over te gaan tot het benaderen van minimaal vier marktpartijen met

als doel de gebouwen verder te gaan ontwikkelen, risicodragend in de gebouwen te investeren en de gebouwen te gaan exploiteren

b. marktpartijen in de gelegenheid te stellen te reageren op de

voorwaarden zoals deze door de stadsdeelraad in deze nota zijn gesteld

c. binnen een termijn van vier maanden na het nemen van dit besluit

over te gaan tot beoordeling van de offerten van de marktpartijen om

vervolgens een definitieve keuze te bepalen

PARK:

VII de randvoorwaarden voor het parkplan vast te stellen als volgt:

- ▷ het terrein krijgt een groene recreatieve parkfunctie; de historische gebouwen en hun culturele invulling zijn op een logische wijze opgenomen in het park; het nieuwe park heeft een duidelijk herkenbaar karakter
- ▷ het nieuwe park is voor veel mensen aantrekkelijk; een actief gebruik gedurende alle delen van de dag is nagestreefd; aan sociale veiligheid is grote aandacht besteed
- ▷ het park wordt in de eerste plaats gebruikt door de bewoners van de aangrenzende buurten en door de huurders van de gebouwen, maar het heeft een uitstraling op regionaal niveau

- ▷ het ontwerp heeft een heldere hoofdstructuur; deze sluit ook aan op de aangrenzende, al gerealiseerde delen van het grote Westerpark
- ▷ het uitbreiden van het aantal bruggen over de Haarlemmervaart voor fiets- en voetgangersverbindingen verbetert de toegankelijkheid en de bereikbaarheid
- ▷ in het plan is een aantal doorgaande fiets- en wandelroutes opgenomen
- ▷ de gebouwen zijn bereikbaar voor dienstverlenend autoverkeer en mindervaliden; er is geen doorgaande route voor auto's in het ontwerp opgenomen; de aanwezigheid van auto's in het park is zoveel mogelijk beperkt; op de fundering van een van de verdwenen gashouders wordt ruimte gereserveerd voor een parkeergarage
- ▷ in het plan is een manifestatieterrein opgenomen (ten behoeve van een kermis, informatiemarkt, concerten etc.) van ruim één hectare; het manifestatieterrein heeft als onderdeel van het park een dagelijkse gebruikswaarde
- ▷ er zijn sportvoorzieningen voor openbaar gebruik: verharde speelvelden voor tennis, basketbal en een balveldje; er is ruimte gereserveerd voor twee wedstrijdvelden, een kantine en kleedruimten voor korfbalvereniging Sporting West
- ▷ het element water is in samenhang met zijn functie en beheersbaarheid toegepast in het ontwerp; er is een waterspeelplaats voor peuters en kleuters in het plan opgenomen
- ▷ in het park is plaats ingeruimd voor tuinen, of in ieder geval voor een voldoende hoeveelheid bloemen; de bestaande boombeplanting is zoveel mogelijk ingepast
- ▷ met bestaande kabel- en leidingentracés is rekening gehouden; deze kunnen niet of nauwelijks worden verlegd
- ▷ in de verdere uitwerking van dit plan wordt een ecologische paragraaf opgenomen; deze heeft als uitgangspunten: behoud en verhoging van de al aanwezige natuurwaarden (versterking ecologische verbindingzone, vergroting belevingswaarden en ecologische diversiteit); bij de uitvoering daarvan dient rekening gehouden te worden met de andere functies van het park

Yun Teng

KETELHUIS NO 4

Ijsbreker

OOSTELIJK METERHUISJE Kas & de Wolf

Patchwork

WESTELIJK METERHUISJE

Stichting Lucifer & Cees Brandt

LABORATORIUM GASNET

Cirque du Soleil

Reichmann Interior Design

TRANSFORMATORHUIS Toneelgroep

VIII de procedure voor de keuze van een parkarchitect vast te stellen als volgt:

- a. een 'projectgroep park' samen te stellen waarin, naast deelnemers uit de ambtelijke projectgroep, in ieder geval drie buurtbewoners vertegenwoordigd zijn
- b. deze projectgroep park als opdracht te geven een groslijst samen te stellen van twaalf ontwerp bureaus, waarvan buitenlandse bureaus niet uitgesloten zijn en deze lijst door de portefeuillehouder Westerpark te laten bekrachtigen
- c. in een breed overleg de twaalf bureaus uit te nodigen zichzelf te presenteren en hun belangstelling voor het project kenbaar te maken, de projectgroep park in overleg met de ambtelijke projectgroep een voorstel van vijf bureaus te laten doen en dit voorstel uiteindelijk door het Dagelijks Bestuur te laten bekrachtigen
- d. voor de vijf bureaus een besloten prijsvraag onder motto te organiseren; waarbij de in te leveren materialen zullen worden voorgeschreven
- e. een adviescommissie te formeren ter beoordeling van de vijf ontwerpen onder motto; de stadsdeelraad de keuze van de adviescommissie te laten vaststellen en deze adviescommissie advies uit te laten brengen aan de stadsdeelraad
- f. een tentoonstelling van de vijf ontwerpen te organiseren, het rapport van de adviescommissie breed te verspreiden; het rapport, inclusief een peiling uit de buurt en inclusief een advies van de ambtelijke projectgroep aan de deelraad aan te bieden, waarna deze een uiteindelijke keuzevolgorde zal bepalen

Amsterdam

KANTOOR GASNET & MAGAZIJN GASNET

Das Arts

LADDERHUIS

Anke van der Pluym

PROJECTEN 1996 WESTERGASFABRIEK

(TOT 1 JULI)

BUITEN

Kermis

Verkeerspolitie verkeersexamen

- Appel performance g. als uitgangspunt te hanteren dat, afhankelijk van de keuze van de deelraad, de opdracht voor het maken van een ontwerp gegeven zal worden aan één architect
- Cirque stalling vrachtwagens h. als gekozen wordt voor het laten maken van twee ontwerpen dezelfde procedure als onder VIIIe en VIII f beschreven te laten volgen en de stadsdeelraad de uiteindelijke keuze te laten bepalen
- Drum Rhythm NIEUWBOW:
- Art Amsterdam IX in principe nieuwbouw in het plangebied toe te staan onder de volgende randvoorwaarden:
 - a. de invulling van de nieuwbouw moet het thema park, cultuur en bedrijvigheid op het terrein nadrukkelijk versterken
 - Orkater (Paradefent) Perpetuum Mobile b. nieuwbouw zal pas worden toegestaan als de functie essentieel is en daarmee een bijzondere versterking van de dynamiek en het gebruik van het terrein kan effectueren
 - ZUIVERINGSHAL c. het maximaal grondoppervlak zal 2.000 m² bedragen, het maximaal vloeroppervlak 3.500 m²
 - Madame Currie Kerstshow d. als plaats voor de nieuwbouw de voorkeur uit te spreken voor de onmiddellijke omgeving van de gesloopte gashouders
 - BSO bedrijfsevenement e. de additionele werkgelegenheid moet een direct meetbaar effect hebben in de aangrenzende buurten
 - Dasarts proef Wouter van Loon f. de architectuur moet kwalitatief vergelijkbaar zijn met die van de andere gebouwen op het terrein, hiertoe zal een 'Monument Effect Rapportage' worden opgesteld
 - g. de functie dient bij voorkeur weinig verkeer aan te trekken

FINANCIËN:

- Capiteijn en Heidenga Chesterfield X a. het Dagelijks Bestuur te verzoeken op basis van het onder besluitpunt III bedoelde nader plan in de meerjarenraming en in de jaar-begrotingen gefaseerd met ingang van 1997 over vier jaar op te nemen 4,8 miljoen gulden plus eventuele rente
- manifestatie b. in de meerjarenraming structurele ruimte op te nemen voor de extra beheers- en onderhoudskosten (geschat op 0,5 miljoen gulden jaarlijks, alleen voor fase C) met ingang van 1998
- Els de Gruyter expositie c. zo spoedig mogelijk een risico-analyse te presenteren van het gehele project
- Rietveld Akademie expositie Stiekem naar

WESTERPARK DEEL E:

- de tijger loeren XI a. verdere uitvoering van het bestek voor deel E afhankelijk te maken van het beschikbaar komen van financiële middelen
- Olympus Sport inline skate dag b. opdracht te geven voor onderhandeling over mogelijke vestiging. Een akkoord over het onderhandelingsresultaat is afhankelijk van het contract

WERKGELEGENHEIDSASPECTEN:

- expositie XII a. in de van toepassing zijnde contracten een werkgelegenheidsparagraaf op te nemen, waarin is vastgelegd dat de contractant inspanningen zal verrichten om de werkgelegenheid in Amsterdam en in het bijzonder in het stadsdeel te stimuleren. Dit geldt zowel in de realisatiefase als in de beheersfase
- Artoteek/Wilma Bulhof expositie

vormgevers VES

6.5 Moties op de besluitvorming

Drum Rhythm concerten

Tijdens de besluitvorming over de plannen voor het terrein en de gebouwen van de Westergasfabriek op 21 mei 1996 zijn twaalf moties ingediend. Daarvan zijn een aantal verworpen of ingetrokken na toezeggingen, dan wel na wijzigingen in het concept-besluit. Daarnaast zijn drie moties overgenomen door het bestuur. Het betreft de volgende moties:

Rietveld afstudent (Bart van Rossum)

1. Een motie met betrekking tot de nieuwbouw. Deze werd ingediend door de fractie van de Partij van de Arbeid en betrof de geplande nieuwbouw. In fase C zal daaruit drie miljoen gulden moeten worden opgebracht ter uitbreiding van het Westerpark en de bijbehorende infrastructuur. De fractie stelde dat het stadsdeel de risico's van een dergelijke omvang niet kan dragen. Zij verzocht daarom het Dagelijks Bestuur overeenstemming te bereiken met Burgemeester en Wethouders van Amsterdam voor de garantstelling door de centrale stad van dit bedrag, zoals is vastgelegd in de randvoorwaarden in het Ontwikkelingsplan Westergasfabriek.
2. Een motie van Groen Links betreffende het inschakelen van een ecologisch adviesbureau.
3. Een motie van Groen Links met betrekking tot het stellen van regels voor het gebruik van het manifestatieterrein ter beperking van overlast.

Een laatste motie was afkomstig van de fracties van D66 en VVD. Deze werd aangenomen en betrof het voorstel voor het opnemen van een extra randvoorwaarde met betrekking tot de marktpartijen. Deze luidt als volgt:

DE DEELRAAD VAN STADSDEEL WESTERPARK, OVERWEGENDE DAT:

- ▷ de financiële risico's met betrekking tot de investeringen en de exploitatie van de gebouwen groot zijn
- ▷ dat eventuele tegenvallers en verliezen in principe niet ten koste mogen gaan van andere belangrijke taken en beleidsdoelstellingen van het stadsdeel

DRAAGT HET DAGELIJKS BESTUUR OP:

- ▷ om als uitgangspunt voor de beheersconstructie voor de gebouwen en de benadering van de marktpartijen op te nemen dat het risico's mag lopen met betrekking tot de investeringen en exploitatie inzake de gebouwen en de exploitatiebijdrage uit de gebouwen ten behoeve van het park.

Maarleveld & Co presentatie Paco Rabanne

Monumental feest

Elle Wonen meubelfotografie

Ruud Wacker Akademie projecten

decorontwerp

Orkater repeteren

Alex d'Electrique repeteren

Drum Rhythm

Gebroeders Flint met Krapuul

MAGAZIJN

Ger Lataster (Rijksgebouwendienst) atelier

Mimegezelschap Space voorstelling

Schnitzel

OPENBARE VERLICHTING

Staatsliedengreep fototentoonstelling,

kindercircus, (buiten) & bands,

boekpresentatie, jazz, lezing bibliotheek,

jonge dichters

Drum Rhythm

Radmila Rajic · Kloostra expositie

keramiek en schilderijen

BIJLAGE 1

VERSLAG VAN DE EXPERT MEETING GEHOUDEN OP
29 FEBRUARI 1996 IN DE GASHOUDER

Experts:

Hugo Bongers (<i>HB</i>),	zakelijk directeur Stedelijk Museum
Jan Doets (<i>JD</i>),	voorzitter directie ING Vastgoed
Rob van Engelsdorp Gastelaars (<i>REG</i>),	hoogleraar faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Universiteit van Amsterdam
Walter Etty (<i>WE</i>),	senior adviseur Andersson Elffers Felix
Tijmen van Grootheest (<i>TG</i>),	directeur Amsterdam Fonds voor de Kunst
Hans Hoogerbrug (<i>HH</i>),	hoofd Dans en Muziektheater, OCW
Jan Jessurun (<i>JJ</i>),	voorzitter Raad voor Cultuur
Wouter van de Kolk (<i>WK</i>),	secretaris Kamer van Koophandel Amsterdam
Dick van der Neut (<i>DN</i>),	projectmanager, OCW
Sybren Piersma (<i>SP</i>),	directeur Hogeschool voor de Kunsten
Koen van Velsen (<i>KV</i>),	Architectenburo K. van Velsen
Joop Slangen (<i>JS</i>),	Jo Coenen Architecten

Samenvatting

In de expert meeting van 29 februari 1996 is het ontwikkelde concept voor het terrein van de Westergasfabriek onder een aantal experts getest. Het ontwikkelde concept is bevestigd. De volgende karakteristieken werden als kansvol voor het terrein van de Westergasfabriek gezien: Het buitenstedelijke en het parkachtige karakter van het terrein van het Westerpark is uniek. Een invulling van het gebied, tegengesteld aan de vaste en vanzelfsprekende invulling van het overige culturele aanbod in Amsterdam heeft een toegevoegde waarde aan het totale culturele aanbod van Amsterdam.

Het terrein van de Westergasfabriek moet een open, flexibele invulling hebben met aandacht voor het ongewone, maar ook voor kwaliteit. Improvisatievermogen van de huurders en de bezoekers is vereist. Belangrijk is dat het terrein een plek moet worden waar (Nederlandse en buitenlandse) startende cultuur een plek kan vinden en zich kan ontwikkelen. Een dergelijke ontwikkeling kan de status van Amsterdam als stad met een ongekeerde culturele diversiteit verder versterken en opnieuw leven inblazen. Ook kan met een dergelijke ontwikkeling aanspraak worden gemaakt op andere dan gemeentelijke subsidiebronnen. Aansluiting op de plannen van staatssecretaris Nuis vergroot deze kans verder.

Gepleit wordt om een vaste, definitieve invulling van het concept uit te stellen. De organische ontwikkeling die het gebied doormaakt draagt juist bij aan het voorgestelde concept van verandering, dynamiek en het anders zijn.

Ook evenementen, festivals en manifestaties die onderdeel uitmaken van het ontwikkelde concept bieden volgens de experts mogelijkheden. Wel moet, bij grootschalige activiteiten, aandacht worden besteed aan mogelijke infrastructurele knelpunten die kunnen optreden. De activiteiten moeten wat het karakter betreft passen bij de overige activiteiten op het terrein.

Wanneer de kwaliteit van het culturele aanbod kwalitatief goed is, krijgt het gebied een eigen sfeer die een eigen publiek zal trekken. De verbinding die wordt gerealiseerd tussen bezoekers, productie en producenten en het zichtbaar maken van het proces van ontstaan van cultuur is nieuw en levert een toegevoegde waarde op ten opzichte van andere clusters in Amsterdam die voorzien in het aanbieden van cultuur.

Belangrijk is dat de gebouwde omgeving en het park en de activiteiten elkaar onderling versterken. Concentratie van culturele functies op een plek verhoogt de aantrekkingskracht.

Het terrein zou zich onafhankelijk van de buurt moeten ontwikkelen, waardoor het zich een aparte status verwerft waar de buurt trots op kan zijn. Diversiteit is een ander kenmerk dat de aantrekkelijkheid voor de buurt vergroot.

Grootschalige ontwikkeling (een te hoog ambitieniveau) past niet in de infrastructurele situatie van het terrein. Het blijft een publiek terrein dat ook toegankelijk is voor de buurt. Om die reden kan geld gevraagd worden voor het inrichten van de publieke ruimte.

Door experts worden veel financieringsbronnen voorgesteld. Expliciet moet worden gezocht naar onorthodoxe financieringsbronnen zoals het aansluiten bij convenanten tussen Amsterdam en het Rijk, Grote-stedenbeleid, Monumentenzorg, EU-middelen, sponsoring vanuit energiesector, multimedia.

1. Succesvolle culturele industriële herbestemmingen

- HB:** Parc la Villette, la Grande Halle, Parijs
Combinatie van sfeer, groen, muziek, tentoonstellingen en horeca
- JD:** Musée d'Orsay Parijs.
Gebouw is herkenbaar gebleven, functioneert prima en heeft een economische opleving in de buurt gerealiseerd.
- REG:** Willem II Fabriek, Den Bosch en NedCar Fabriek, Helmond.
Expositieruimtes voor (startende) kunstenaars gerealiseerd door stedelijke overheden. (opvang van starters).
- WE:** Pakhuis Wilhelmina, in Amsterdam.
Kan zich ontwikkelen. Mensen dragen zelf bij aan ontwikkeling. Kent een mengvorm van wonen en werken. Het vormt een contrast met de planmatige omgeving. De ruwe staat van het gebouw is behouden gebleven.
- TG:** Neue Halle für die Kunst, Schaffhausen.
Hierin huist een particuliere collectie hedendaagse beeldende kunst. Gebouw is in oorspronkelijke staat (geen licht, water of verwarming). Gratis toegankelijk.
- HH:** Musée d'Orsay, Parijs
Nieuwe functie in een oud gebouw waarbij uiterlijke structuur in stand is gehouden. Versterking van saai deel van de stad. Presentatie is slecht door structuur van gebouw.
- JJ:** Musée d'Orsay, Parijs, vele kleine Franse stationnetjes, mijncomplexen in het Ruhrgebied.
Slechte ervaringen met vestigen van musea in industriële gebouwen.
- WK:** Heinekenbrouwerij, Pakhuis op de Van Diemenstraat Y-Tech, voormalige scheepsbouwhallen, Amsterdam Noord, Diamantslijperij Asscher, Amsterdam Vooral nieuwe economische activiteiten.
- DN:** Witte Dame, Eindhoven, Odense, Denemarken, Ruhrgebied (i.o), Bilderstreit, Keulen (tentoonstellingshal).
Verschillende culturele functies in een cluster.
- SP:** Beurs van Berlage
- JS:** Theatre du Soleil, Parijs. Camden Lock, Londen (succesvolle vlooiemarkt van kleine ateliers en winkeltjes. Ceramiqueterrein, in Maastricht (nieuw theater in bordenfabriek, tentoonstellingshal en museum), Parc La Villette, in Parijs, KNSM, kantinegebouw wordt atelier, Textielmuseum, Tilburg, Kop van Zuid/Hotel New York, Rotterdam.
- KV:** Rijksacademie van Beeldende Kunsten
Kunstenaars die op projectbasis werken.

2. Toegevoegde waarde van het voorgestelde concept en het op langere termijn vasthouden van verandering en dynamiek

KV vindt het buitenstedelijke parkachtige karakter uniek aan het terrein. Het geeft een atmosfeer die onbekend is in de stad en vormt daarmee een contrast met andere culturele instellingen in Amsterdam.

HH onderstreept dat contrast met de binnenstad. Westergasfabriek heeft als kenmerken: open, improvisatie, flexibel, aandacht voor het ongewone, barrière nemen om er te komen. Het bestaande culturele aanbod is veelal vast en vanzelfsprekend en er kan niet veel. De Westergasfabriek trekt gemotiveerde bezoekers. Dat publiek heeft dat alleen over voor een bijzonder aanbod.

HB beaamt dat juist de kwaliteit van het product het publiek bepaalt. Er is al een groot cultureel aanbod in Amsterdam en dus moet je voor jezelf een gat in de markt zien te vinden. Een eigen sfeer en een eigen karakter zorgt voor een eigen publiek.

Het tempo van de organische groei moet z'n gang kunnen gaan en de definitieve functie moet worden uitgesteld (**JD**). Op termijn groeien naar wat vaste huurders naast wisselende. Wel moet de infrastructuur en het park worden opgepakt. Cascorestauratie wordt zeer aangeraden.

TG heeft als reactie dat juist de meerwaarde van het terrein is gelegen in de verbinding tussen bezoekers, producties en producenten en in de fase van het ontstaan van cultuur die zichtbaar wordt gemaakt.

Dat proces van openbaarheid en interactie is nieuw. Daarbij komt dat moet worden vastgehouden aan de startersfunctie van het terrein. Dit hoort bij steden. Helaas zijn er steeds minder mogelijkheden voor startende kunstenaars. De Westergasfabriek kan een structureel cultuurlaboratorium worden (**REG**).

JJ benadrukt voorzichtig te zijn met het te veel vastzetten in een concept. Het gaat juist om wisselende en nieuwe activiteiten (bijvoorbeeld media).

SP ondersteunt de startersfunctie, maar vraagt zich af of het alleen maar moet groeien. Het concept veranderde toen de IJsbreker-coalitie verdween. Groei moet je sturen met meer aandacht voor de culturele mobiliteit. Wanneer je het maar laat groeien ontstaat het risico dat economische motieven gaan overheersen. Met investeringen ontstaat een unieke kans voor culturele mobiliteit.

In het concept is gesproken over paradox van vasthouden van verandering. Om dit te bereiken noemt *JD* het huurbeleid. De Gashouder en bijvoorbeeld de Zuiveringshal kunnen worden vrijgehouden voor losse huurders en wisselende activiteiten. Ook *WE* noemt variabele huurprijzen om gevestigde cultuur met starters te combineren.

Het zichtbaar maken van de dynamiek wordt volgens *HH* gerealiseerd door de aanwezigheid van de huurders en de ruchtbaarheid die er aan de activiteiten wordt gegeven. Ook de combinatie van activiteiten met de sfeer van de plek zullen de aantrekkelijkheid van het terrein verhogen. Het combineren van tentoonstellingen en podiumkunsten is moeilijk. Zij vinden op verschillende tijdstippen plaats en kunnen elkaar bijna niet versterken. De dynamiek tussen bezoekers onderling is dan lastig te realiseren.

Een ander probleem is dat voor grote manifestaties groepen mensen steeds opnieuw op de been moeten worden gebracht. Het lijkt *KV* een nadeel dat steeds andere groepen benaderd moeten worden om die dynamiek te realiseren. *HB* reageert hierop met de stelling dat het publiek naar een activiteit op het terrein gaat en niet naar het terrein op zich. Iemand besluit naar Toneelgroep Amsterdam te gaan en niet naar het terrein van de Westergasfabriek (de afzonderlijke activiteiten versus het geheel). Een vast product heeft een eigen doelgroep. *JJ* pleit voor verschillende culturele activiteiten (per soort gebouw een vast idee).

SP ziet niet in dat een vast publiek en losse activiteiten niet met elkaar te combineren zijn. Een uitleg van het begrip van culturele mobiliteit kan hier misschien uitkomst bieden. *SP* zou graag zien dat de beperking van de fysieke mobiliteit in de ruimte wordt opgeheven. Het moet doorbroken worden dat men zich niet meer mengt in open delen van een stad. Het is juist goed dat er een plek ontstaat waar alles zich kan mengen, zeker het publiek.

TG vindt dat in de praktijk al een vorm gevonden is op het terrein die werkt. Er is een gevarieerd aanbod. Er is alleen beleid en visie nodig om dit verder te ontwikkelen.

WK benadrukt dat er aandacht moet zijn voor andere functies op het terrein.

JS geeft de risico's aan om het terrein op een hoger plan te brengen. Er moeten dan meer eisen worden gesteld aan dag- en avondsituatie, aan de toegankelijkheid en aan het bij elkaar houden van alles wat er op dit terrein gebeurt. Dit vereist grote investeringen die het informele karakter in gevaar brengen.

3. De ruimtelijke invulling en het realiseren van een integraal geheel

Gebieden die de experts relevant achten bij een integrale ontwikkeling zijn:

- ▷ toegankelijkheid, vaak in combinatie met infrastructuur
- ▷ organisatie van de exploitatie na realisatie
- ▷ soort activiteiten
- ▷ openbare orde

HB: Er moet één centrale beheersinstantie zijn voor openbare orde en exploitatie (vergunning verlening voor openluchtactiviteiten, venters en kramen etc.). Maak heldere afspraken over tijden, geluid en spelregels. Wat exploitatie betreft is kruissubsidiëring nodig tussen rendabele en minder rendabele exploitatie. De keuze voor de activiteiten moet plaatsvinden vanuit de sfeer en het karakter van de gebouwen.

REG wijst erop dat de soort activiteiten de status van experiment moeten krijgen.

WE: Niet te toegankelijk maken, trek werknemers aan.

HH: Trek tramlijn 10 door, let op veiligheid, inrichting van de gebouwen zo min mogelijk voorprogrammeren.

DN: Goede invulling moet raakvlakken hebben met de openbare orde. De kraamkamer-activiteiten vormen in feite de enige meerwaarde ten opzichte van de in de stad aanwezige culturele componenten. Evenementen en toeristische attracties vergen infrastructurele voorwaarden. Er is een managementorganisatie nodig, belast met de exploitatie van het gebied (zoals voor onderhoud/verhuur van gebouwen, infrastructuur, etc.).

Wat is een integraal geheel en moet het dat wel worden? Het park en gebouwen moeten iets voor elkaar betekenen. Er lijkt geen antwoord mogelijk. Alleen ideeën kunnen worden aangedragen.

TG vindt belangrijke aspecten: de toegankelijkheid (één toegang), veel en goede parkeervoorzieningen en bewaking (is avonds). In het Kunstenplan wordt gesproken over het stimuleren van grootschalige manifestaties in Nederland. Het terrein van de Westergasfabriek kan hier invulling aan geven.

De infrastructuur en de kennis op het dat gebied in Amsterdam zijn hierbij pluspunten.

DN ziet hier een probleem: Kleinschalig cultuuraanbod (een lokale functie van kraamkamer voor de kunst) versus evenementen (regionale functie) zijn twee verschillende entiteiten op een terrein. Koppeling met het park geeft problemen van openbare orde (drugs en criminaliteit). Bij de invulling van het ontwerp moet dit van tevoren worden bedacht.

WE meent dat het hier om het productieklimaat draait en dat de omgeving daarop moet worden afgestemd en niet primair op de bezoekers. Het park moet open blijven waardoor het flexibel in het gebruik is.

De beheersvoorwaarden moeten op de huurders worden afgestemd.

REG vindt dat gekozen moet worden voor een plek voor startende kunstenaars met aantrekkelijke huurprijzen. Ga het gebied daarom niet overinrichten. Ook door *WK* wordt beaamd dat de plek niet te mooi gemaakt moet worden. *KV* vindt dat inspiratie uit gebruik komt en niet uit inrichting.

JS vraagt zich af of het gebied een eiland moet worden of dat het een onderdeel van de stad moet zijn.

Als het terrein een bestemming voor festivals krijgt, kan het geen en hoeft het geen onderdeel van de stad te zijn. Zo niet, let dan op een centrumfunctie, dat trekt mensen. Alleen een concentratie van functies heeft een hoge aantrekkingskracht. Disciplines moeten niet te streng worden gescheiden, want er moet een totaalpakket geleverd worden. Het ontwerp doet de rest. Ook *HH* geeft aan dat het gebied de weg zelf wel wijst. Zorg dat de karakteristieken van de gebouwen behouden blijven, want daar ligt kracht.

4. Positieve en negatieve effecten van ontwikkeling

Genoemde effecten zijn:

- ▷ Door de bevolkingsontwikkeling kan de buurt een profiel krijgen van een startend, jong milieu met nieuwe stedelingen. Een negatieve kant hiervan is, dat de buurt bekend kan staan als rariteitenbuurt (*REG*).
- ▷ Positieve effecten als broedplaatsfunctie en diversiteit. De buurt is nu nog erg mono-functioneel en is alleen een goedkope woonplaats. Een zelfstandig ontwikkelde culturele functie draagt bij aan diversiteit. Stel niet te veel eisen aan integratie en samenhang, laat het terrein eerst een eigen kracht ontwikkelen (*WE*).
- ▷ Educatie en participatie zijn nog andere mogelijk positieve effecten (*TG*).
- ▷ Nieuwe publieke ruimte (*HH*).
- ▷ Exploitatie van de voorzieningen kan een positief bij-effect zijn. Afhankelijk van de ambitie kan verkeersoverlast optreden (*JJ*).
- ▷ Werkgelegenheid als draagvlak voor voorzieningen is positief effect. De overlast door bezoekers kan optreden doordat de ambitie te stedelijk is, de buurt profiteert te weinig van het terrein en er is onvoldoende integratie (*WK*).
- ▷ Waarom integratie tussen terrein en de buurt en haar bewoners? Positief effect is het aantrekken van nieuwe buurtbewoners maar de kans bestaat dat wel extra verkeersdrukte, criminaliteit en sociale onveiligheid ontstaat wanneer een te hoog ambitieniveau wordt nagestreefd (*DN*).
- ▷ Gevaar voor het gevoel van veiligheid en kans op hinder omdat het anders is. Maar wel een prachtige publieke ruimte voor activiteiten en ontmoetingen (*SP*).
- ▷ Extra openbare ruimte voor de buurt komt. Ook het hebben van een bijzondere sfeer in de nabijheid zal de buurt kunnen inspireren. Van werkgelegenheid is het dubieus of het een positief effect heeft. De overlast door geluid acht hij gering vanwege de eilandstructuur van het terrein (*JS*).
- ▷ Alle tegenstrijdigheden vormen een inspiratiebron voor een nieuwe ruimte. Alle effecten moeten in een plan opgelost worden (*KV*).

De grootste bijdrage is als er iets anders gebeurt (stimuleren van de diversiteit).

De broedplaatsfunctie van het terrein heeft een plaats naast de woonfunctie. Het terrein moet zich als iets eigens ontwikkelen en kan daarna interactie met de buurt aangaan. Ook voor de diversiteit van alles wat zich in de buurt afspeelt, zou dit goed zijn. Het betekent iets extra's en nieuws in de buurt en omwonenden zullen dat ook aantrekkelijker vinden (*HB*, *REG*, *WE*).

Eerst moet het ambitieniveau duidelijk zijn. Het ambitieniveau bepaalt de aard en het imago van het terrein. Grootchaligheid is niet altijd het beste imago. De ambitie moet passen in de omgeving. Hoeveel last heeft de buurt ervan? Het moet leuk voor de buurt blijven.

Er moet aansluiting worden gezocht bij de adviesaanvraag van staatssecretaris Nuis. Nederland moet een internationaal imago ontwikkelen (vrijhaven voor tal van culturele instanties en mensen).

Een instituut dat daar invulling aan kan geven (bijvoorbeeld verblijf en werkruimte voor gastkunstenaars) zou zich op het terrein van de Westergasfabriek kunnen vestigen zonder alles in de omgeving weg te drukken. Het aanpassen van de plannen aan de ideeën van Nuis kan op nationaal niveau geld opleveren (*WK, JJ, DN*).

Het belangrijkste is dat de gebouwen behouden blijven. Een tweede aspect is dat de buurt groter wordt.

Er ontstaat meer openbare ruimte voor de buurt. Het moet geen park worden maar een ruimte waar dingen gebeuren (het onbekende moet inspiratie geven voor het ontwikkelen van nieuwe openbare ruimte).

De publieke ruimte moet niet alleen door startende kunstenaars worden gebruikt (anders ben je het nog kwijt voor de buurt).

Er moet een natuurlijke wandel ontstaan met laagdrempelige (ook niet culturele) activiteiten. Voorbeeld van een activiteit die een aanloop geeft op het terrein zijn een antiquarische markt (*SP, HH, JS, KV*).

5. De financiële middelen om het project te realiseren (met behoud van industriële waarde en culturele uitstraling)

Financieringsbronnen:

- ▷ Alles op het terrein moet zodanig betaalbaar worden dat huurders tevreden blijven. Financiële bronnen zijn Rijksmiddelen, Monumentenzorg, sponsoring, mogelijk Europese middelen of middelen uit hoofde van muziek. Zoeken naar speciale oplossingen (*HH*).
- ▷ Geld voor behoud industrieel erfgoed (*JJ*).
- ▷ Bij de keuze van activiteiten moet worden aangehaakt bij culturele en wellicht verwante doelstellingen van de Rijksoverheid en Amsterdam. Vervolgens kan er, zodra er een goede en harde bestemming is, een beroep worden gedaan op subsidies vanuit Monumentenzorg (cascorestauratie). Vanuit internationaal perspectief zijn wellicht particuliere geldstromen of EU-subsidies te vinden. Indien multimedia wordt meegenomen, is dat zeker mogelijk (*JJ*).
- ▷ Gemeentelijke geldbronnen zoals de budgetten Grote-stedenbeleid, de energiesector (sponsoring), werkgelegenheidsmiddelen en misschien EU-fondsen (*WK*).
- ▷ Onorthodoxe financieringsmogelijkheden voor onrendabele en rendabele investeringen. Financiering van onrendabele investeringen vanuit de stad, het Grote-stedenbeleid, sponsoring, fondsen en Monumentenzorg. Voor rendabele investeringen kan worden gedacht aan de gebruikers en er wordt op die plaats aangeraden de exploitatiemogelijkheden te inventariseren (*DN*).
- ▷ De gemeente heeft een morele verplichting ten aanzien van de Westergasfabriek vanwege het verplaatsen van functies van het terrein naar de IJ-oever. Ook in verband met de financiering komt het begrip culturele mobiliteit weer naar boven. Bovendien worden dezelfde bronnen genoemd als bij de vorige personen (*SP*).

Sponsoring is mogelijk wanneer een deel van het terrein een museale functie krijgt op het gebied van gas (*WK*). In Amsterdam-Noord heeft men voor nieuwe activiteiten in industriële complexen Europese subsidies gekregen. In verband hiermee wordt het ambitieniveau genoemd. *SP* ziet een mogelijkheid voor financiering uit de pot voor Grote-stedenbeleid, er moet geld komen voor het inrichten van de publieke ruimte. *JJ* voegt daaraan toe dat wanneer deelraad en gemeente op één lijn opereren, het Rijk een grotere bereidheid zal hebben financieel te participeren. Ook worden genoemd het aanhaken bij convenanten tussen Amsterdam en het Rijk, cascorestauratiemiddelen en derde geldstromen (energiesector, multimedia).

HB benadrukt het belang van activiteiten die geld opbrengen, naast activiteiten die geen geld opbrengen. Er moet geïnvesteerd worden in het totale programma, er moet één projectontwikkelaar komen en het opknappen van de gebouwen moet voor 100% extern gefinancierd worden. *WE* waarschuwt dat de plannen concreet moeten zijn: bij veel vrijheid en weinig plannen geven geldschietters erg weinig. Het kan wel een experimenteel gebied worden, maar dan moet het een duidelijk ontwikkelings- en beheersstructuur hebben, zodat er geld voor gevraagd kan worden. De besproken infrastructuur aanleggen voor een park is erg overdreven volgens de huidige mentaliteit. Er moet geen internationale ambitie worden nagestreefd op de Westergasfabriek. Amsterdam draait in toenemende mate op dit soort functies. Gevestigde functies zijn ook allemaal klein begonnen. De omgeving is hier zodanig, dat dit kan ontstaan. Starters zijn nodig om stad te revitaliseren. Amsterdam moet zich meer bewust worden van deze voorsprong op andere steden en zou het subsidiebeleid daar op moeten richten (*REG*).

Faint, illegible text covering the majority of the page, likely bleed-through from the reverse side.

BIJLAGE 2

STAGEONDERZOEK VAN DE HOGESCHOOL HOLLAND

INLEIDING

In het kader van de in het vierde jaar opgenomen casus hebben wij gekozen voor een opdracht met betrekking tot een uitdagend en controversieel onderwerp: de Westergasfabriek.

Wij hebben niet de pretentie een oplossing te vinden voor de problemen waarvoor de Stadsdeelraad en de Westergasfabriek staan. Ons doel is een bijdrage te leveren aan de discussie over de verdere invulling en (buurt-)functie van dit schitterende fabriekencomplex.

Na een oriënterend gesprek met Evert Verhagen en Liesbeth Jansen bleek vooral behoefte te zijn aan een visie op de buurtfunctie van de Westergasfabriek. In onze ogen is die buurtfunctie de wijze waarop dit complex en de activiteiten die er plaatsvinden een bijdrage leveren aan de wensen/behoeften die in Stadsdeel Westerpark leven. Daarnaast is het relevant te bekijken welke plaats de Westergasfabriek inneemt in het sociaal en cultureel bewustzijn van de buurt.

Om een helder beeld te krijgen van de visie van de buurtbewoners zelf, is gekozen voor het afnemen van enquêtes (bijlage 3) in de verschillende omliggende wijken. Wij zijn van mening dat de uitslag van deze enquête kan worden beschouwd als een indicatie voor de visie van de buurt op het complex en zijn bestemming.

Wij hopen dat dit verslag een kritische bijdrage levert aan de discussie aangaande de eerder genoemde buurtfunctie.

In het verslag zult u achtereenvolgens aantreffen: een plan van aanpak, en een beschrijving en analyse van de enquête-uitkomsten. Tot slot zullen er na de conclusie een aantal aanbevelingen worden gedaan op het gebied van de relevantie van en invulling van een buurtfunctie.

HET PLAN VAN AANPAK

1.1 Keuze van het onderwerp

In eerste instantie wilden wij een onderzoek doen naar de gevolgen van het wegvallen van de IJsbrekercoalitie voor de Westergasfabriek. Na eerdergenoemd gesprek met Evert Verhagen, sectorhoofd Stadsdeelwerken van de Westergasfabriek, en Liesbeth Jansen, projectleider Tijdelijke Invulling Westergasfabriek, werd besloten dat wij voorstellen zouden doen voor invulling van de buurtfunctie van dit complex. Hoewel de culturele bestemming grotendeels vaststaat, is de buurtfunctie tot op heden niet ingevuld.

Met de buurtfunctie wil de stadsdeelraad de buurtbewoners meer betrekken bij het Westergasfabriekterrein en de activiteiten die daar plaatsvinden.

1.2 Zoektocht naar informatie

Om onze tijd zo efficiënt mogelijk te gebruiken werden de taken verdeeld, waarbij een ieder verantwoordelijk was voor de uitvoering van zijn eigen deelopdracht. Vooral het bellen van instanties en het verzamelen van schriftelijke en mondelinge informatie werd zoveel mogelijk verdeeld.

De wekelijkse bijeenkomsten waren bedoeld om de verkregen informatie te bespreken, nieuwe afspraken te maken en de stand van zaken te evalueren.

In de beginfase hebben we literatuur en documentatie bestudeerd. Daarna hebben we het begrip "buurtfunctie" gedefinieerd (zie inleiding). Vervolgens hebben we een rondleiding gekregen op het terrein van de Westergasfabriek. Hoewel het hier een uniek terrein betreft, is ons vooral de slechte staat van onderhoud van de gebouwen opgevallen.

1.3 Invulling van de buurtfunctie

Tijdens de rondleiding begonnen wij te twijfelen of een buurtfunctie relevant is bij een project dat zich op nationaal en internationaal niveau wil profileren.

Wil de stadsdeelraad het kunstbeleid en de kosten daarvan misschien legitimeren door de buurtbewoners bij de invulling van het terrein te betrekken?

Dezelfde week hebben we een brainstorm georganiseerd. De ideeën die op tafel kwamen werden niet op haalbaarheid beoordeeld. We wilden onze eigen ideeënlijst vergelijken met de uitkomsten van ideeënoproep van de stadsdeelraad.

In de winter 1991-1992 heeft de Stadsdeelraad een ideeënoproep uitgeschreven. Iedereen kon ideeën inleveren voor de invulling van het Westergasfabrieksterrein. Er kwamen 331 reacties op deze oproep. Hoewel veel reacties van buurtbewoners afkomstig waren, hebben vooral 'geïnteresseerden' en mensen die zich beroepsmatig bezighouden met het bedenken en organiseren van projecten gereageerd. Uit de buurt zijn vooral 'kleinschalige' projecten aangedragen

met een sociaal karakter. Het viel ons op dat het vooral projecten voor ouderen en kinderen betrof. Al onze eigen ideeën waren reeds voorgedragen en afgewezen.

Daarnaast hebben we geprobeerd via buurt- en wijkkranten te achterhalen hoe de buurtbewoners over het terrein en de invulling van de buurtfunctie denken. Ook de buurt- en clubhuizen zijn benaderd. Van hen wilden wij weten of vanuit het sociaal-culturele veld interesse is voor invulling van de buurtfunctie. Dit deel van het onderzoek verliep vrij moeizaam, omdat bleek dat er vanuit deze hoek nauwelijks interesse voor of betrokkenheid bij de invulling van de buurtfunctie was.

1.4 De wijk in

Tijdens één van onze wekelijkse bijeenkomsten besloten wij onder de buurtbewoners een enquête te houden. De buurtfunctie zou immers door de buurtbewoners mede bepaald moeten worden.

Voor het maken van de enquête hebben wij de hulp van onze docent Statistiek ingeroepen.

Om een zo breed mogelijk publiek te bereiken hebben we in postkantoren, supermarkten, warenhuizen en bibliotheken in de Staatslieden-, Zeehelden- en Frederik Hendrikbuurt buurtbewoners geënquêteerd.

Om de enquête enigszins te kunnen gebruiken bij onze argumentatie moesten er minimaal tweehonderd enquêtes ingevuld worden. De uitkomst van de enquête wilden wij gebruiken om onze argumenten en conclusies te ondersteunen. Mogelijk zouden de uitkomsten ook een briljant idee kunnen opleveren voor invulling van de buurtfunctie van de Westergasfabriek.

Wij hebben bewust gekozen om niet met 'Vrienden van het Westerpark' te praten. In deze belangenorganisatie zitten buurtbewoners die zich vooral bezighouden met invulling van de parkfunctie. Volgens ons zijn mensen die in belangenorganisaties zitten meestal al actief, mondig en goed geïnformeerd. Voor dit onderzoek waren wij meer geïnteresseerd in de mening van de doorsnee buurtbewoner van het Westerpark.

Als laatste onderdeel van deze opdracht hebben wij een buurtoverleg tussen de stadsdeelraad en buurtbewoners bijgewoond. Het agendapunt dat voor dit onderzoek van belang was, betrof de bespreking van de criteria voor de definitieve invulling van de gebouwen.

Voor ons was vooral de mening van buurtbewoners interessant. Helaas waren er nauwelijks buurtbewoners aanwezig die op eigen titel spraken. Met name de 'Vrienden van het Westerpark' waren prominent aanwezig.

DE ENQUÊTE

3.1 Inleiding

Wanneer de deelraad een buurtfunctie nastreeft, komt zij er niet onderuit om de buurt in te gaan en te onderzoeken wat de behoeften/wensen van de bewoners zijn.

Het leek ons mede daarom van belang om de wijken van het Westerpark in te gaan en de mensen daar te ondervragen. De meeste voorbijgangers waren bereid mee te werken aan de enquête.

3.2 Representativiteit van het buurtonderzoek

Bij het opstellen van een enquête is enige kennis van statistiek, onderzoeksmethoden en representativiteitsformules noodzakelijk. Onze kennis en ervaring is aangevuld met advies en hulp van professionele statistici. Drs. Vreeburg heeft ons geadviseerd bij het opstellen van de vragenlijst. Daarnaast heeft drs. Oijen geholpen bij het verwerken van de gegevens in SPSS. Dit is een statistisch programma waarin relaties kunnen worden gelegd tussen de verschillende variabelen. Desondanks pretenderen wij geen volledig representatieve steekproef afgenomen te hebben; de uitkomsten van de enquête dienen gezien te worden als indicatie.

3.3 Opzet van de vragenlijst

Voor het opstellen van de vragenlijst zijn allereerst de kaders van het onderzoek bepaald.

Bij een onderzoek naar de buurtfunctie van een instelling is het belangrijk om te weten of de buurt nu al gebruik maakt van het aanbod van de instelling. Wanneer dit inderdaad het geval is, kan er gezegd worden dat de instelling op dit moment reeds een buurtfunctie heeft.

Daarnaast is het essentieel te weten welke (sociale en culturele) voorzieningen de de buurt mist. Vervolgens dient te worden onderzocht of de Westergasfabriek deze gaten kan opvullen.

Het is ook mogelijk dat de meeste buurtbewoners tevreden zijn met het huidige aanbod in het stadsdeel Westerpark en met name het huidige aanbod van de Westergasfabriek.

Hiermee zijn de twee hoofdvariabelen die wij in onze enquête hebben onderzocht, beschreven:

1. Gebruik van de Westergasfabriek

2. Bestemming van de Westergasfabriek

Buiten deze variabelen hebben we vragen gesteld over het *imago* van de Westergasfabriek en over de bijdrage die deze levert aan de aantrekkelijkheid van de buurt.

In het oriënterende gesprek bleek namelijk dat Evert Verhagen van mening is, dat de Westergasfabriek de buurt aantrekkelijker maakt. Daardoor heeft het volgens hem al een buurtfunctie. Wij wilden in onze enquête nagaan of de buurtbewoners daar net zo over dachten.

3.4. Onafhankelijke variabelen

De onafhankelijke variabelen die we in onze enquête hebben betrokken zijn leeftijd, geslacht, hoofdbezigheid en hoogstgenoten opleiding.

a Leeftijd

Value Label	Value	Frequency	Valid Percent	Cum Percent	Percent
	1= <20 jr	4	2.1	2.1	2.1
	2= 20-29 jr	46	24.1	24.1	26.2
	3= 30-55 jr	101	52.9	52.9	79.1
	4= >55 jr	40	20.9	20.9	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191

Missing cases 0

b Geslacht

Value Label	Value	Frequency	Valid Percent	Cum Percent	Percent
	1= man	71	37.2	37.2	37.2
	2= vrouw	120	62.8	62.8	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191

Missing cases 0

c Hoofdbezigheid

1= betaald werk
2= studeren
3= huishouden
4= gepensioneerd
5= arbeidsongeschikt
6= werkloos
7= arbeidsongeschikt

Value Label	Value	Frequency	Valid Percent	Cum Percent	Percent
	1	85	44.5	44.5	44.5
	2	21	11.0	11.0	55.5
	3	35	18.3	18.3	73.8
	4	23	12.0	12.0	85.9
	5	8	4.2	4.2	90.1
	6	15	7.9	7.9	97.9
	7	4	2.1	2.1	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191

Missing cases 0

d Hoogstgenoten opleiding

- 1= Basisonderwijs
- 2= Middelbaar onderwijs
- 3= LBO
- 4= MBO
- 5= HBO/Universiteit

Value Label	Value	Frequency	Valid Percent	Cum Percent	Percent
	1	32	16.8	16.8	16.8
	2	48	25.1	25.1	41.9
	3	14	7.3	7.3	49.2
	4	22	11.5	11.5	60.7
	5	73	38.2	38.2	99.0
	9	2	1.0	1.0	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191
Missing cases 0

3.5 Resultaten enquête

We hebben eerst de antwoorden van alle respondenten in kaart gebracht.

3.5.1 Bekendheid

Uit de tellingen bleek dat 93,2% van de respondenten bekend was met de Westergasfabriek. Het overgrote deel van de respondenten bleek in ieder geval van de Westergasfabriek gehoord te hebben. Een kleiner percentage (73,3%), weet ook wat er in de Westergasfabriek gebeurt.

Vraag 1 Kent u de Westergasfabriek?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1 ja	178	93.2	93.2	93.2
	2 nee	13	6.8	6.8	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191
Missing cases 0

Vraag 2 Weet u wat er in de Westergasfabriek gebeurt?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1 ja	140	73.3	73.3	73.3
	2 nee	50	26.2	26.2	99.5
	9	1	5	5	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191
Missing cases 0

3.5.2 Gebruik

Het aantal respondenten dat daadwerkelijk naar de Westergasfabriek is geweest voor een activiteit, bedraagt 39,3 procent.

Onderstaande tabellen geven de resultaten aan van vraag 3 en vraag 4 die beiden betrekking hebben op het gebruik van de buurtbewoners van de Westergasfabriek.

Vraag 3 Bent u wel eens in de Westergasfabriek geweest voor een activiteit?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1 ja	75	39.3	39.3	39.3
	2 nee	116	60.7	60.7	99.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191

Missing cases 0

Vraag 4 Hoe vaak in het afgelopen jaar?

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	0	119	62.3	62.3	62.3
	1	20	10.5	10.5	72.8
	2	39	20.4	20.4	93.2
	3	13	6.8	6.8	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191

Missing cases 0

Hierbij staan de waarden (values) voor:

0= 0 keer

1= 1 keer

2= 2 tot 5 keer

3= meer dan 5 keer

3.5.3 Redenen om niet te gaan

Wanneer respondenten aangaven dat ze nog nooit naar de Westergasfabriek waren geweest, hebben we hen gevraagd wat daar de reden voor was. Van de 119 mensen die nog nooit naar de Westergasfabriek zijn geweest, hebben vijftig mensen aangegeven dat de reden is, dat zij in het algemeen niet geïnteresseerd zijn. Een klein aantal vond de bereikbaarheid slecht en vier mensen hebben aangegeven geen interesse te hebben in het aanbod.

In de vragenlijst is ook een mogelijkheid gegeven om een andere reden op te geven om niet te gaan. Zestig respondenten hebben hiervan gebruik gemaakt. De meest voorkomende redenen waren:

- 1 Geen tijd of te druk (20)
- 2 Onvoldoende informatie over het aanbod (10)

3.5.4 Imago

Bij vraag zes hebben we de respondenten hun mening gevraagd over verschillende tegengestelde uitspraken over de Westergasfabriek.

Ongeveer zestig procent van de ondervraagden heeft geen mening gegeven over deze uitspraken. Vaak omdat ze te weinig wisten van de Westergasfabriek voor deze vraag. Van de respondenten die wel een uitspraak hebben gedaan, vond men over het algemeen dat de Westergasfabriek....

- vertrouwd is (23%) in tegenstelling tot onbekend (7%)
(neutraal was 14,7%)
- boeiend is (23,6%) in tegenstelling tot saai (2,6%)
(neutraal was 14,7%)
- modern is (24,6%) in tegenstelling tot traditioneel (4,6%)
(neutraal was 11%)
- een goede sfeer uitdraagt (28,8%) in tegenstelling tot een slechte sfeer (4,7%)
(neutraal was 7,9%)

Bij de andere vier tegengestelde uitspraken waarover we de respondenten hun mening hebben gevraagd, waren de verschillen in percentages dermate klein dat duidelijke conclusies over het imago van de Westergasfabriek niet getrokken konden worden. Volledigheidshalve staan de betreffende tabellen hieronder.

Vraag 6B Voor iedereen of voor een bepaalde groep

- 1= voor iedereen
- 2= neutraal
- 3= voor een bepaalde groep
- 9= onbekende waarde, niet ingevuld

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1	30	15.7	15.7	15.7
	2	13	6.8	6.8	22.5
	3	36	18.8	18.8	41.4
	9	112	58.6	58.6	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191
Missing cases 0

Vraag 6D Moeilijk of makkelijk aanbod

- 1= moeilijk
- 2= neutraal
- 3= makkelijk
- 0= onbekend, niet ingevuld

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1	19	9.9	9.9	9.9
	2	28	14.7	14.7	24.6
	3	29	15.2	15.2	39.8
	9	115	60.2	60.2	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191
Missing cases 0

Vraag 6G Goedkoop of duur

- 1= goedkoop
- 2= neutraal
- 3= duur
- 9= onbekende waarde, niet ingevuld

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1	15	7.9	7.9	7.9
	2	50	26.2	26.2	34.0
	3	14	7.3	7.3	41.4
	9	112	58.6	58.6	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191
Missing cases 0

Vraag 6H Ook voor kinderen of niet voor kinderen

- 1= voor kinderen
- 2= neutraal
- 3= niet voor kinderen
- 9= onbekende waarde, niet ingevuld

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1	24	12.6	12.6	12.6
	2	26	13.6	13.6	26.2
	3	25	13.1	13.1	39.3
	9	116	60.7	60.7	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191
Missing cases 0

3.5.5 Bestemming

We hebben de respondenten gevraagd de activiteiten aan te geven waarvan zij graag zouden zien dat deze in de Westergasfabriek plaatsvinden. We hebben voor dit onderdeel een gesloten vraag opgesteld waarin we twee categorieën activiteiten hebben onderscheiden: sociaal en cultureel. De culturele categorie hebben we nogmaals opgedeeld in professionele en amateuractiviteiten. Het is beter om met gesloten vragen te werken, dus hebben we voor iedere categorie een aantal mogelijkheden aangegeven.

Vraag 7 Welke activiteit zou er volgens u in de Westergasfabriek plaats moeten vinden?

Sociaal	Cultureel	
	professioneel	amateur
0 biljart	0 theater	0 theater
0 kookles	0 film	0 film
0 talenonderwijs	0 muziek	0 muziek
0 sport	0 beeldende kunst	0 beeldende kunst
0 hobbyclubs	0 shows, amusement	0 shows
0 markten	0 anders, nl	0 anders, nl
0 anders, nl		

De mogelijkheden die in deze vraag zijn aangegeven, dekken de lading niet, met name bij de categorie sociaal zijn nog legio andere mogelijkheden op te noemen. Mede daarom hebben we ook nog een open mogelijkheid erin opgenomen.

Sociaal

In de sociale sector sprongen *sport* en *markten* eruit (resp. 29,8% en 32,5%). Een kleiner percentage, maar toch noemenswaardig, koos voor *hobby*. De andere opties scoorden behoorlijk minder: *biljart* (7,9%), *kook* (11,5%), *talen* (13,1%) en *anders* (19,9%). Als voorbeelden bij deze laatste functie werden voornamelijk cursussen en kinderactiviteiten genoemd.

Cultureel, professioneel

De verschillende kunstdisciplines die men kon kiezen werden vrijwel allemaal even vaak gekozen. *Theater*, *film* en *muziek* scoorden rond de 35% à 40%. *Shows* en *beeldende kunst* haalden een iets kleiner percentage (beiden 25,7%).

Elf procent koos voor een andere mogelijkheid en daarvan werd *culturele kinderactiviteit* het meest voorgesteld.

Cultureel, amateur

De respondenten hebben vooral voor *theater* en *muziek* gekozen (resp. 32,5% en 31,9%).

A. Specifieke metingen op bestemming

De hoofdvariabele bestemming hebben we verder uitgewerkt. We hebben relaties gelegd tussen de verschillende sectoren (sociaal en cultureel) bij vraag 7.

We zijn nagegaan hoeveel respondenten voor sociaal hebben gekozen, hoeveel voor cultureel. Dat hebben we uitgesplitst in professioneel en amateur. Daarna hebben we uitgezocht hoeveel respondenten voor beide (sociaal en cultureel) hebben gekozen en hoeveel respondenten geen antwoord hebben gegeven op de vraag.

In onderstaande tabellen betekent code 1 dat de respondent voor de betreffende optie gekozen heeft. Code 9 betekent dat de respondent niet gekozen heeft.

Respondenten die voor sociaal hebben gekozen

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1.00	132	69.1	69.1	69.1
	9.00	59	30.9	30.9	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191

Missing cases 0

Respondenten die voor cultuur hebben gekozen

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1.00	148	77.5	77.5	77.5
	9.00	43	22.5	22.5	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191

Missing cases 0

Respondenten die voor cultuur professioneel hebben gekozen

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1.00	137	71.7	71.7	71.7
	9.00	54	28.3	28.3	100.0
	total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191

Missing cases 0

Respondenten die voor cultuur amateur hebben gekozen

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1.00	94	49.2	49.2	49.2
	9.00	97	50.8	50.8	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191

Missing cases 0

Respondenten die zowel voor culturele als voor sociale activiteiten hebben gekozen

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1.00	101	52.9	52.9	52.9
	9.00	90	47.1	47.1	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191

Missing cases 0

Respondenten die voor geen van beiden hebben gekozen

Bij deze tabel betekent code 1 dat de respondent voor geen enkele optie binnen de verschillende categorieën heeft gekozen. Bij code 9 staan de respondenten die wel voor één of meer opties hebben gekozen.

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
	1.00	12	6.3	6.3	6.3
	9.00	179	93.7	93.7	100.0
	Total	191	100.0	100.0	

Valid cases 191

Missing cases 0

Uit de resultaten is af te leiden, dat de respondenten uit de buurt op basis van deze enquête evenveel waarde hechten aan sociale activiteiten als aan culturele activiteiten. Verder blijkt dat aan culturele activiteiten op amateurniveau minder behoefte is. Positief is het feit dat de respondenten wel betrokken zijn bij activiteiten in hun buurt; slechts een klein percentage heeft niets ingevuld bij de verschillende activiteiten.

B Overige metingen

De resultaten van de enquête zijn apart uitgedraaid voor de volgende categorieën respondenten:

- respondenten onder 30 jaar
- respondenten tussen 30 en 55 jaar
- respondenten boven 55 jaar
- respondenten die betaald werken
- respondenten die studeren
- respondenten wier hoofdbezigheid huishouden is
- respondenten die gepensioneerd zijn

De verschillen tussen deze verschillende categorieën waren te klein om noemenswaardige conclusies uit te trekken.

Metingen tussen respondenten die op verschillend niveau zijn opgeleid

Bekendheid

Onder de hoger-opgeleiden (HBO/WO) en de middelbaar-opgeleiden geniet de Westergasfabriek de meeste bekendheid. Maar liefst 95,9 procent, respectievelijk 100 procent kent de Westergasfabriek. Hierbij moet vermeld worden dat we 73 hoger-opgeleiden hebben ondervraagd en slechts 36 middelbaar-opgeleiden. Bij de lager-opgeleiden ligt dat percentage wel iets lager, maar met 87,5 procent is ook hier de bekendheid niet gering.

Er kan nog onderscheid gemaakt worden tussen bekendheid met de Westergasfabriek en met de activiteiten die daar plaatsvinden. Van de hoger-opgeleiden weet 84,9 procent wat er in de Westergasfabriek plaatsvindt. Bij de middelbaar- en lager-opgeleiden is dat respectievelijk 75 en 62,5 procent.

Gebruik

Bij het gebruik van de Westergasfabriek zijn de verschillen groter. Bij de hoger-opgeleiden is 54,8 procent weleens naar een activiteit geweest en bij de middel- en lager-opgeleiden is dat respectievelijk 33,3 en 37,5 procent.

Bestemming

Lager- en middelbaar-opgeleiden geven vaker de voorkeur aan een sociale bestemming dan hoger-opgeleiden (lager 78,8%, middelbaar 77,8% en hoger 54,8%).

De culturele bestemming draagt meer prioriteit bij de hoger-opgeleiden. (hoger 93,2 %, middel 75% en lager opgeleiden 65%).

Binnen de sector cultuur gaat bij de ondervraagden de voorkeur voornamelijk uit naar de professionele kunst. Maar liefst 90,4 procent van de hoger-opgeleiden vindt dat de Westergasfabriek een professionele, culturele bestemming moet krijgen. Van de respondenten vindt 61,8 procent dat ook amateurkunst aan bod moet komen.

Bij de lager-opgeleiden wordt amateurkunst niet belangrijker gevonden dan professionele kunst (32,5% voor amateur ten opzichte van 58,8% voor professionele kunst).

Wederom wordt in ieder geval duidelijk dat de Westergasfabriek gewaardeerd wordt en dus een bestemming moet krijgen.

	sociaal-cultureel samen	niet	aantal
hoger opgeleid	52,1	4,1	73
middelbaar opgeleid	52,8	0	36
lager opgeleid	53,8	10	82

CONCLUSIE

In dit hoofdstuk zullen we onze visie en conclusies onderbouwen met uitkomsten van de enquête. Gebleken is dat de buurtfunctie op verschillende manieren ingevuld kan worden.

4.1 Westergasfabriek

Uit het eerste gesprek met Evert Verhagen blijkt dat de Stadsdeelraad ervan uitgaat dat de Westergasfabriek reeds een buurtfunctie heeft. Hij baseert dit op de hoge bezoekersaantallen in bijvoorbeeld Café West-Pacific. Bovendien wordt, door de vestiging van een cultureel centrum, het imago van de buurt verbeterd. Deze redenering wordt bevestigd door de cijfers uit de enquête. Maar liefst 93,2 procent van de respondenten kent de Westergasfabriek en 73,3 procent is van mening dat de Westergasfabriek de buurt aantrekkelijker maakt.

4.2 Sociale bestemming

In een andere versie is er pas sprake van een buurtfunctie wanneer het aanbod wordt aangepast aan de wensen en behoeften van de buurtbewoners. Zowel op cultureel als op sociaal gebied zou de Westergasfabriek een functie kunnen hebben.

In de enquête is een vraag opgenomen die hierop betrekking heeft.

Veel buurtbewoners gaven aan dat er op sociaal gebied al voldoende voorzieningen zijn. Regelmatig werd gezegd dat dit de taak van buurt- en clubhuizen is. Hiermee wordt ons beeld bevestigd dat de sociale voorzieningen in de buurt verspreid moeten blijven. Het zou een slechte zaak zijn dit aanbod te concentreren in de Westergasfabriek. Aanvulling op het huidige aanbod is niet nodig en zou waarschijnlijk tot overlap en concurrentie leiden.

Er blijkt echter wel voldoende draagvlak te zijn voor een culturele bestemming van het complex.

4.3 Culturele bestemming

Op cultureel gebied is voor de volledigheid een onderscheid gemaakt tussen amateuristische en professionele kunstbeoefening. De mogelijkheid bestond beide te kiezen. Van de respondenten gaf 61,8 procent de voorkeur aan deze optie.

Opvallend was dat veel respondenten specifieke aandacht vroegen voor culturele activiteiten voor kinderen/jongeren. Met name voor jongeren in de leeftijd 12 tot 18 jaar zijn er weinig activiteiten in de buurt.

4.4 Conclusie

In eerste instantie wordt voldaan aan de buurtfunctie zoals Evert Verhagen geformuleerd heeft. Over het algemeen vinden de buurtbewoners dat de aanwezigheid van de Westergasfabriek de buurt aantrekkelijker maakt.

Wat de participatie van buurtbewoners betreft, blijkt dat er behoefte is aan een breed cultureel aanbod. Het huidige aanbod bestaat voornamelijk uit theater en muziek. Film, beeldende kunst en shows/amusement zouden echter ook aan bod moeten komen.

AANBEVELINGEN

- versterken van de infrastructuur om zo de toegankelijkheid van het terrein te vergroten
- verbeteren van de informatievoorziening, vooral richting de buurten die naast de Staatsliedenbuurt deels uitmaken van Stadsdeel Westerpark
- stimuleren van de koppeling professionele kunst aan amateuristische kunstbeoefening
- mogelijkheden bieden voor amateuristische kunstbeoefening
- activiteiten voor kinderen ontplooiën
- aantrekkelijkheid voor stad mag niet ten koste gaan van leefklimaat van de buurtbewoners

Enquête Westergasfabriek

1. Kent u de Westergasfabriek?

ja nee

2. Weet u wat er daar gebeurt?

ja nee

3. Bent u er al eens geweest voor een activiteit?

ja nee

4. Hoe vaak in het afgelopen jaar?

0 keer
 1 keer
 2-5 keer
 meer dan 5 keer

5. Heeft u een speciale reden om niet te gaan?

geen interesse (algemeen)
 bereikbaarheid slecht (gevaar)
 bij aanbod zit niets interessant
 anders, nl.....

6. Hieronder staan een aantal aan elkaar tegengestelde uitspraken over de Westergasfabriek, wilt u het vakje omcirkelen dat uw mening het beste weergeeft:

		neutraal	
1. onbekend	☐	☐	☐ vertrouwd
2. voor iedereen	☐	☐	☐ voor een bepaalde groep
3. boeiend	☐	☐	☐ saai
4. moeilijke	☐	☐	☐ makkelijke aanbod
5. modern	☐	☐	☐ traditioneel
6. slechte sfeer	☐	☐	☐ goede sfeer
7. goedkoop	☐	☐	☐ duur
8. ook voor kinderen	☐	☐	☐ niet voor kinderen

7. Welke activiteit zou er volgens u in de Westergasfabriek plaats moeten vinden?

Sociaal	Cultureel	
	professioneel	amateur
☐ biljart	☐ theater	☐ theater
☐ kookles	☐ film	☐ film
☐ talenonderwijs	☐ muziek	☐ muziek
☐ sport	☐ beeldende kunst	☐ bk
☐ hobbyclubs	☐ shows, amusement	☐ shows
☐ markten	☐ anders, nl	☐ anders, nl
☐ anders, nl		

8. Maakt de Westergasfabriek de buurt aantrekkelijker?

ja nee

9. Hoe oud bent u

< 20 jaar
 20-30 jaar
 30-55 jaar
 > 55 jaar

10. Geslacht

Man Vrouw

11. Hoofdbezigheid:

betaald werk
 studeren
 huishouden
 gepensioneerd
 arbeidsongeschikt
 werkloos
 anders, nl.....

12. Hoogstgenoten opleiding

Basisonderwijs
 Middelbareschool
 LBO
 MBO
 HBO/Universiteit

Table of Contents

Page 1

Page 2

Page 3

Page 4

Page 5

Page 6

Page 7

Page 8

Page 9

Page 10

Page 11

Page 12

Page 13

Page 14

Page 15

Page 16

Page 17

Page 18

Page 19

Page 20

Page 21

Page 22

Page 23

Page 24

Page 25

Page 26

Page 27

Page 28

Page 29

Page 30

Page 31

Page 32

Page 33

Page 34

Page 35

Page 36

Page 37

Page 38

Page 39

Page 40

Page 41

Page 42

Page 43

Page 44

Page 45

Page 46

Page 47

Page 48

Page 49

Page 50

Page 51

Page 52

Page 53

Page 54

Page 55

Page 56

Page 57

Page 58

Page 59

Page 60

Page 61

Page 62

Page 63

Page 64

Page 65

Page 66

Page 67

Page 68

BIJLAGE 3

OVERZICHT VAN PROJECTEN DIE VANAF 1993 IN DE WESTERGASFABRIEK
HEBBEN PLAATSGEVONDEN

PROJEKTEN 1993

Het GEB heeft op 1 december 1992 het grootste deel van het terrein overgedragen aan stadsdeel Westerpark. Per 1 juni 1993 zijn de Werkplaats OV, Metaal- en Transformatorwerkplaats en het Laboratoriumgebouw overgedragen. Vanaf dat moment waren publieksactiviteiten mogelijk.

ZUIVERINGSHUIS ✪ Saskia Griepink ✪ Presentatie schilderij autopsienummer 619/91 ✪ Bergen Peter Delpout (dans)filmopname ✪ Art international verkoopexpositie ✪ Radio de Vrije Keizer i.s.m. Staatliedengreep 4 bands & Shusaku ✪ Lady Komodie repeteren ✪ Hannes Wallrafen locatie-fotografie (Avenue) ✪ SAN Korendag ✪ Stichting Lustrumcommissie diner ✪ Outcast Pictures filmopnamen ✪ Miek d'Herripon dansvideo ✪ Puck & Hans Modeshow ✪ Grace meubelfotografie ✪ Kijk op de Wijk ✪ Compaq diner ✪ Image Factory diner ✪ Krisna Lee Hanks workshop ✪ Klankkracht Staatsliedengreep ✪ Antagon Get Natural ✪ Tony Newitt fotolocatie ✪ Elsbeth Rood / Marie Claire fotolocatie ✪ Marco Klein & Partners mode film ✪ Levis fotosessie ✪ Oilily (BV Feest/Cantina Mobile) ✪ Willem Hol Onderhoud manegetent ✪ Cantina Mobile winterstalling, Parade foaienfeest, bedrijfslunch Faktor, huwelijk, tangofeest, P-funk, feest Movies, feest VPRO, feest Gered Gereedschap ✪ MAGAZIJN ✪ Rinus Rossewij koorddanser ✪ Lady Komodie repeteren Survival ✪ Gebroeders Flint repeteren Oase ✪ Amsterdams Bos opslag ✪ Cecile van der Heiden atelier ✪ Wolfsmond repeteren & voorstellingen Trilogie Hamletmachine / Dodendans / Finale OV WERKPLAATS ✪ La Piovra expositie- en atelierruimte ✪ Vertoning S8 en 16 mm films ✪ Zomernacht of Het Zigeunermeisje expositie ✪ Karel Doing performance gevolgd door Vitaal Filmen ✪ Jur Londt Schulz performance If I only could ... ✪ 2000 kindertekeningen uit Tjernobyli expositie en veiling ✪ Metamkien ✪ AV/landschappen ✪ Djana Mileta Het groene veld De Grije Moeder van Martine van der Boomen KANTOOR OV ✪ Boem en Paukenslag werkplaats ✪ KANTOREN ✪ Studio Wenck All Arts Productions (producent) ✪ Argus Filmproductie (producent) ✪ Reinier van Brummelen (lichtontwerp/cameraman) ✪ Nico Komen (special effects) ✪ Outcast Pictures (montage/productie) ✪ Set Builders International (decorbouw) ✪ Jan Roelfs/Ben van Os (art directors) ✪ Zebra Kinderdesign (meubels/decor) Cynthia Roosberg (kleding/kostuum) ✪ Benito Strangio (licht) ✪ Nestor B. Sanz (cameraman) ✪ Pieter Kramer (regisseur) ✪ GARAGE ✪ Bryan Meyers De Meneertjes ✪ Alejandro Agresti Act in Question ✪ Leon de Winter Hofmann's Hunger ✪ Peter Greenaway Baby of Macon ✪ Burny Bos Ko de Boswachtersshow ✪ Janine Luxembourg Blueprint ✪ Ian Kerkhof De enge Knijperman ✪ Sigma / Theu Boermans 1000 Rozen ✪ Gerardjan Reijnders Ouwe Tongen ✪ Frans Weisz Crankybox ✪ VPRO Meneer de Koekepeer ✪ F. Foppema Wildgroei ✪ MACHINEGEBOUW ✪ Stichting Orkater decorbouw ✪ Hollandia/Consort Der Fall Depons ✪ Daniel Grauber eindexamenproject Conservatorium Den Haag (Muziektheater) ✪ Lodewijk Frank repetitie Orpheus ✪ Garden of Eden diner ✪ Kindercircus Elleboog presentatie ✪ Stichting Gala feest ✪ Kunsttraject tentoonstelling ✪ Theo Joling Mozart met Motor ✪ Sphinx De Kruik ✪ Van Wolferen Kerstdiners ✪ Roxy Besloten Kerstfeest ✪ KETELHUIS NO 4 ✪ Dirty Design studiedag Ned. Vereniging Tuin- en Landschapsarchitecten ✪ St. Pense Bête De jonge Törless ✪ Rietveld Akademie Expositie 'Veroudering' Afdelingen Industrieel Ontwerp en Beeldhouwen ✪ Rietveld Akademie expositie Afd. Autonomen ✪ Mazzo slotfeest ✪ Groen Links feest ✪ Van Wolferen bruiloft ✪ Moskito films filmopname ✪ Essay locatie tbv foto's meubels ✪ IJsbreker repetitieruimte ✪ GASHOUDER ✪ Filmacademie eindexamenfilm ✪ Red Bullit/Sleez Beez opname clip ✪ Trajekt Theater beeldend theater ✪ Chippendales promotieclip opname ✪ Holland Festival Antigone van Ton de Leeuw ✪ Sandwich modeshow ✪ Dance of The Whale mellow party ✪ Lawine Muziektheater ✪ Paul Gofferje expositie Bridge Over Europe ✪ Shusaku Workshop ✪ Czar opname video aerobic ✪ Monumental ✪ TRANSFORMATORWERKPLAATS ✪ Holland Festival repetitieruimte / kleedkamer ✪ 1000 Rozen Theu Boermans Sigma ✪ Jan Langendijk Echo ✪ Michael Dogger project Ottavio Paz ✪ Shusaku workshop ✪ Faktor symposium ✪ Munganga repeteren ✪ Vuurland (st. Maat) repeteren ✪ Negen Hollandse Nieuwe en één Portugees Beeldhouwen Gerrit Rietveld Akademie tentoonstelling ✪ Erwin Olaf fotografie Man ✪ Montana Kaspar Hauser Diederik Mieden (fotograaf) ✪ NCRV clip ✪ Rik Burger locatiefotografie ✪ Nationaal Fonds Kolenclub ✪ Elle (via Grace) fotografie ✪ Toonbeeld foto's Levis ✪ KRO TV. De Reporter ✪ AHK/Theaterschool voorstellingen HUIS

ACHTER DE GASHOUDER Bernadette van Vugt (Stichting Vis in de regen) ✪ Holland Festival productiekantoor ✪ LABORATORIUM ✪ Ernst van Tongeren werkplaats ✪ Sphinx repeteren ✪ Maatwerk repeteren ✪ MAGAZIJN GASNET Mimeschool werkvoorstellingen ✪ Das Arts kantoor/werkruimte ✪ LADDERHUIS ✪ Kees Bos pianoatelier ✪ KANTOOR GASNET ✪ Stichting Bergen productiekantoor films ✪ TERREIN ✪ Herbert Nouwens beeldend kunstenaar ✪ Hemmo Misker filmopnames ✪ Lady Komedie Survival ✪ VPRO open deur TV ✪ Hoofdstad Aanspanning ✪ Kijk op de Wijk ✪ VIJVER WESTERPARK Patchwork paraffine baljurk KANTINE WEST restaurant ✪ Projectgroep Industrieel Erfgoed persconferentie ontvangst ✪ centrale stad ontvangst ✪ CAFE WEST PACIFIC

PROJEKTEN 1994

ZUIVERINGSHAL ✪ Miek d'Herripon dansfilm ✪ Marco Klein & Partners reclamefotografie ✪ Gapstar modeshow ✪ Els de Gruyter/Josien Goosens expositie ✪ Rietveld expositie 31 nationaliteiten ✪ Hannes Wallrafen filmopnames ✪ Joep Konigs schildermanifestatie ✪ Stichting Octant Werkgroep Allochtoon Vakmanschap ✪ Marathon door de hal ✪ St. Gel Rock 'n Rollfeest ✪ Toonbeeld reclamefotografie ✪ Mode Netwerk uitreiking Smirnoff prijs en academieshows ✪ Visie op de Westergasfabriek fototentoonstelling ✪ Europride expositie ✪ Sjerck Productions fotografie ✪ Expotrade opbouw expositie Foster Parents ✪ Triple X expositie Corridor & Orkater voorstelling Jemand Auf Der Treppe & Diamanda Galas Plague Mass ✪ Monumentendag ✪ IJsbreker concert ✪ St. Inma expositie Desert Art Paintings ✪ Jes producties AMEV - reclamefotografie ✪ Kijk op de Wijk stadsdeeldag ✪ Citroën Nederland bedrijfsfeest ✪ Nederlands Vormgevings Instituut feest ✪ Ideeël Organiseren FNV congres ✪ Art & Craft market ✪ PTT receptie ✪ Linda Pieken fotografie ✪ Artoteek opslag ✪ Poel opslag ✪ METAALWERKPLAATS ✪ Colin Lewis ✪ ZIJBEUK ✪ Cantina Mobile (particuliere) feesten, recepties, P-funk, Dolly Rockers, bruiloften, foyer, verjaardagen, workshops, tangofeesten en diners ✪ MAGAZIJN ✪ Wouter Brave voorstelling Tango Palace ✪ Jelier en Schaaf decorbouw ✪ Europride decorbouw ✪ Triple X expositie Corridor ✪ Peter Valcks fotografie Rockwool ✪ Toneelgroep Amsterdam repeteren ✪ Sara Wong Operatie Aarde fotografie ✪ Orkater decorwerkplaats ✪ OPENBARE VERLICHTING ✪ Trafo expositie- en atelierruimte ✪ Stadsdeel Westerpark GWL-avond ✪ Dick Verdult muziektheater ✪ Mode Netwerk Workshop ✪ St. Creatieve educatie afstudeerwerk ✪ Artemis afstudeerwerk ✪ Manufactured by ... expositie ✪ Wood Steel and Paper expositie Finse kunstenaars ✪ Els de Gruyter expositie ✪ MACHINEGEBOUW ✪ Orkater decorbouw ✪ Kees Tabak reclamefotografie (motoren) ✪ Silo Galerie feest Station Nevelheim 98.7 FM ✪ Kees Tabak foto's (Lee) ✪ Capi Lux diner & uitreiking prijs ✪ Stedelijk Museum/TGA/Holland Festival voorstelling Sweeney Astray ✪ Korenfestival ✪ Roxy feest ✪ Triple X voorstellingen Anna Kohler D'Arc Ness & Peter Halasz A Diary of A madman ✪ Naranti producties voorstelling Mette van der Sijs ✪ Gala feest ✪ Sarah Wong Operatie aarde presentatie ✪ Monumentendag ✪ Orkater voorstelling Jemand auf der Treppe ✪ Kijk op de Wijk ✪ Orkater decorbouw ✪ Cantina Mobile feest Urban Species ✪ Patchwork decorbouw ✪ De Trust repeteren ✪ GASHOUDER ✪ Sandwich modeshow ✪ Joost Mag Het Weten / Stadsdeel Westerpark Benefiet-avond voor het Ronald Mc Donald huis ✪ IJsbreker Clavecimbelweek ✪ Monumental Meetings mellow parties ✪ Cloud Chamber (Ron Bunzl) voorstelling Hotel ✪ Charles Montaigne eindexamenmodeshow ✪ Praxino Pictures speelfilm ✪ Thed Lenssen films opname reclamespot (Lion) ✪ Triple X ambient party Oscillate ✪ Cavia Nosferatu ✪ Stichting Kunststation Mission Impossible, expositie Roy Ascott, Peter Fend, Theo Jansen, Jeffrey Shaw ✪ Computer 2000 presentatie computers ✪ TRANSFORMATORWERKPLAATS ✪ Toneelgroep Amsterdam nieuwjaarsreceptie ✪ Exteriors Commercial (Fristi) ✪ Mac & Maggie clip ✪ Shusaku Ringa workshops, repeteren, voorstellingen ✪ Holland Festival opera's Freeze & De Chinezen ✪ Toneelgroep Amsterdam Homerus' Ilias ✪ ACHTERZIJDE/ZOLDER ✪ Arcade clip ✪ Sanders Meubelstad fotografie ✪ Hans de Vries/Melanie Treffers fotografie ✪ Tros opname Tros Aktua in bedrijf ✪ IJsbreker foyer ✪ Pauline van der Heiden fotografie ✪ AHK / Mimeoopleiding projekt Ton Kas ✪ Bijenkorf fotografie (BIJ) ✪ Toonbeeld fotografie (P&C) ✪ Libelle fotografie ✪ Triple X voorstelling Boris Gerrits & Desiree Delauney ✪ Kreyemborg modefotografie ✪ Grace fotografie Trouwen (Frits Schroder) ✪ Kreyemborg modefotografie ✪ Miss Etam modefotografie ✪ IDTV opnames Ockham's scheermes ✪ Lemon Crush fotografie Hit the Boom ✪ LADDERRUIMTE ✪ clubhuis het ladderhuis ✪ Mariska Kaspers ✪ LABORATORIUM ✪ De Trust repeteren en filmopnames ✪ Pionier producties Brunch repeteren ✪ Lino Hellings repeteren ✪ Transit repeteren ✪ AHK / Mimeschool videopro-

ject Ton Kas * Triple X Super Per voorstelling Bak-Truppen * Vladimir Research laser werkplaats * Bart Linders werkplaats * Ernest van Tongeren werkplaats * Masha Haring & Iddig Groenendijk atelier * Allart Kaai atelier * Hans Bouw atelier * DIVERS * Filmopnames Bosscher Kantoor gasnet * Dasarts Blok I ism Bak-Truppen * KETELHUIS NO 4 * IJsbreker regenlocatie parkconcert * KETELHUIS no 3 * Triple X voorstelling Roy Faudree * STUDIO WENCK * Hoogste Tijd Frans Weisz * 1000 Rozen T. Boermans * Getverderrie B. Meyers * Kreatief met Kurk P. Kramer * All men are mortel * Eric of 't Klein Insektenboek B. Meyers * Triple X voorstelling Mehmet Sander * Liefde op latere leeftijd Meteorfilm * Chopsticks G. Verhagen * Requiem P. Salmela * Nationaal Toneel repeteren * diverse reclamefilmpjes * TERREIN * Yun Teng decorwerk * Luc Denijs fotografie * Kermis * Toonbeeld reclameclip * Gebroeders Flint repeteren * Nike fotografie * VPRO opnames Gebroeders Flint (TV or not TV) * Margriet fotografie * Stichting Boeddhistisch Meditatie Centrum ceremonie * Hoofdstad Aanspanning * IDTV opnames 12 steden 13 ongelukken * Czar videoclip * Kerstbomen verkoop * CAFE WEST PACIFIC * Michiel Vogler * foyer Machinegebouw * The Sandals

PROJEKTEN 1995

TERREIN EN/OF OVERAL * Cirque du Soleil tent experiment * Kermis * Jonker Hofstee Bavaria reclamefilm * Paardedagen * Gebroeders Flint voorstelling Bingo II * Holland Festival concert Helikopter Quartett van Stockhausen door Arditti kwartet * Year/week of the Young Driver * Triple X voorstellingen en exposities * Hoofdstad Aanspanning Rijtuigendag * John de Groot reclame fotografie (Adformatie) * Kermis * ZUIVERINGSHAL * O'Neill modeshow * Sandwich modeshow * St. ImpArt expositie * SHOOT fototentoonstelling * Hollandia/TGA/HF De val van Mussolini (Raaijmakers, Paul Koek) * Triple X expositie * Kijk op de Wijk Stadsdeeldag * Primo modeshow * Arcade opname clip * Gilde Investments bedrijfsfeest * Moda Mas jubileum modeshow * Nanette Currie Kerstshow * De Trust repeteren * VPRO opname leader * Parool/UIP openluchtbioscoop * Art & Craftmarkt * Hanneke van Gendt e.a. expositie * Alistair MacDonald expo verkoop kleden * ZIJBEUK NOORDZIJDE * Cantina Mobile AUB nieuwjaarsreceptie, feesten, bruiloften, Boom Booms, vrouwendag * Stichting GA expositie * Koninklijke Akademie (2e fase) foto expositie * Club Roulette bruiloften, diners, Braziliaanse avonden, CD presentaties, Boom Booms, Ritmundo's, Sonja Paal (benefiet), Nanette Curie Wild women don't have the blues * MAGAZIJN * Frascati/Koos Terpstra repeteren * NVTL symposium * Jonker Hofstee reclamefilm Bavaria * Haags Conservatorium kantoor/montageruimte * VPRO montage * Hannes Wallrafen foto-opnames * Lucifer repeteren * Management Media snowboard reclame fotografie * OPENBARE VERLICHTING * Cirque du Soleil werkplaats * Moda Mas expositie * Rough & Ruined filmfestival * West Pacific Holland Festival/foyer * Jeroen den Boer expositie Afrikaanse kunst * Nederlandse Illustratoren Vereniging expositie * Kunsttrajekt expositie * Solar expositie * Tramlijn * Props '95 kunstveiling * Club de Ville feest * STUDIO WENCK * Nationaal Ballet repeteren Jan Fabre * Noord Nederlands Toneel repeteren * Waar wolven huilen filmopname Argus * Equi film operaregistratie voor TV * André van Tefelen eindexamenfilm * Koos Tak * NOT Muziek, muziek * Een dag op de naaldvlakte * M + B producties Ikon TV serie * Commercial / Sponsoring Dierenambulance * AA Media pilot Hollandia oktober * De Trust De drie zusters * MACHINEGEBOUW * De Trust Oblomov * Cantina Mobile huwelijk * De Trust repeteren Es Steigt * Moda Mas modeshow * Rough & Ruined filmfestival * Karina Holla voorstelling Blauwbaard * St. Gobi muziektheaterproductie Cahier du Soir * IKON productie Jesus * IJsbreker muziektheaterproductie * GASHOUDER * Marco Klein & partners bedrijfsfeest * Brian fotografie * Bouw-en Houtbond FNV stakingsbijeenkomst * Arjen van Dijkgroep diner * HKU geluidstest * IBA expositie * Monumental productions mellow parties * Moving Academy for Performing Arts experiment * Paul Gofferjé expositie * KPMG bedrijfsevenement * Amsterdam Party City feesten * St. IOPA voorstellingen Italiaanse Opera * NIMA-Marketing Congres congres * BMW-Nederland presentatie * KPMG bedrijfsbijeenkomst * TRANSFORMATORWERKPLAATS * Toneelgroep Amsterdam Homerus' Ilias, Timon van Athene, ECSTACY, Momenten van geluk, Mooi, Liefhebber * HOLLAND FESTIVAL Faust van Gustav Ernst / De Trust * Gaudeamus van Maly Drama Theater (St. Petersburg) * In Zehn Minuten door de Ebony Band * Pessos Faust door Schauspielhaus Hamburg * Helikopterquartet * Toneelgroep Amsterdam Rijgdraad, Barne's Beurtzang * Klap op de Vuurpijl feest * TRANSFORMATORZOLDER * Mode Design fotografie * Toonbeeld The Dutch fotografie * Grace fotografie van meubels *

Rietveld Akademie expositie ✪ DASARTS Blok 2 met presentaties van Anna Koos, Peter Halasz, Theatergroep Hollandia ✪ Blok 3 met John Malpede ✪ Danny Hoch ✪ John Bell/Michael Romanyshyn ✪ John Jordan ✪ Adam soch/Reza Abdoh ✪ Mike Pearson ✪ Wouter van loon ✪ Sjoerd Wagenaar ✪ Ros Volten ✪ Stuart Sherman ✪ Sebastiaan Jansen ✪ Germaine Kruijff ✪ Ola mafaalani ✪ Natasja d'Armagnac ✪ Peter Schumann ✪ Annick Nevejan ✪ DNA ✪ Joe Chaikin ✪ KETELHUIS NO 2 ✪ Theo Jansen strandbeesten ✪ Annet Palstra presentatie ✪ WEST PACIFIC ✪ IDTV opname, bruiloft, H&M modeshow

TIJDELIJKE HUURDERS (op 1 maart 1996)

ZUIVERINGSHUIS ✪ Kantine ✪ Cafe West Pacific ✪ Studio Wenck ✪ Wasplaats ✪ Patchwork ✪ The Decorators ✪ Kantoor OV ✪ Vis in de regen ✪ Metaalwerkplaats ✪ Yun Teng ✪ KETELHUIS NO 4 ✪ IJsbreker ✪ OOSTELIJK METERHUISJE Kas & de Wolf ✪ Patchwork ✪ WESTELIJK METERHUISJE ✪ Stichting Lucifer & Cees Brandt ✪ LABORATORIUM GASNET ✪ Cirque du Soleil ✪ Reichmann Interior Design ✪ TRANSFORMATORHUIS Toneelgroep Amsterdam ✪ KANTOOR GASNET & MAGAZIJN GASNET Das Arts ✪ LADDERHUIS ✪ Anke van der Pluym ✪

PROJECTEN 1996 WESTERGASFABRIEK (TOT 1 JULI)

BUITEN ✪ Kermis ✪ Verkeerspolitie verkeersexamen ✪ Appel performance ✪ Cirque stalling vrachtwagens ✪ Drum Rhythm ✪ Art Amsterdam ✪ Orkater (Paradent) Perpetuum Mobile ✪ ZUIVERINGSHAL ✪ Madame Currie Kerstshow ✪ BSO bedrijfsevenement ✪ Dasarts proef Wouter van Loon ✪ Capteijn en Heidenga Chesterfield manifestatie ✪ Els de Gruyter expositie ✪ Rietveld Akademie expositie Stiekem naar de tijger loeren ✪ Olympus Sport inline skate dag ✪ Victor Onstein ✪ expositie ✪ Artoteek/Wilma Bulhof expositie vormgevers VES ✪ Drum Rhythm concerten ✪ Rietveld afstudent (Bart van Rossum) ✪ Fonds voor de Kunsten presentatie Kunst in de Openbare Ruimte ✪ E 412 foto expositie ✪ CLUB DE VILLE Madame Currie BSO, Ritmundo, Frank Evans diner, Braziliaans feest, Graham B. goes salsa, Ritmundo trouwfeest, feest Madam Boom Boom, Vincent Kruger Monday diner jazz, Graham B, teest Boom Booms, Redonda, Ritmundo, feest architectenbureau, bruiloften, congres AV Holding, Heineken evenement, Graham DJ Drum Rhythm, Easy Tune 'Swing Fuif' trouwerijen, soiree africaine, prive feesten, soiree africaine ✪ STUDIO WENCK ✪ De Trust voorstelling De drie zusters ✪ OPENBARE VERLICHTING Fred Fritschy locaties in Stadsdeel Westerpark expositie ✪ MACHINEGEBOUW ✪ Zizo voorstelling ✪ Lucifer filmopnames ✪ Maarleveld & Co presentatie Paco Rabanne ✪ Monumental feest ✪ Elle Wonen meubelfotografie ✪ Ruud Wacker Akademie projecten decorontwerp ✪ Orkater repeteren ✪ Alex d'Electric repeteren ✪ Drum Rhythm ✪ Gebroeders Flint met Krapuul ✪ MAGAZIJN ✪ Ger Lataster (Rijksgebouwendienst) atelier ✪ Mimegezelschap Space voorstelling Schnitzel ✪ OPENBARE VERLICHTING ✪ Staatsliedengreep fototentoonstelling, kindercircus, (buiten) & bands, boekpresentatie, jazz, lezing bibliotheek, jonge dichters ✪ Drum Rhythm ✪ Radmila Rajic - Kloostera expositie keramiek en schilderijen ✪ Het Kabinet voorstellingen en workshops Vreemde figuren ✪ GASHOUDER ✪ Monumental Productions ✪ Cirque du Soleil reparatie vloer ✪ Drum Rhythm ✪ Amnesty International opname spot ✪ Art Amsterdam ✪ Dogtroep experiment windmachine ✪ TRANSFORMATORHUIS Toneelgroep Amsterdam ✪ Prometheus ✪ Mooi ✪ Liefhebber ✪ Zangles ✪ Grunberg ✪ Zangles ✪ Srebrenica! ✪ Besloten voorstelling ✪ ZOLDER ✪ Music Factory clip ✪ Frank Wijdenbosch foto ✪ Avro Jeugd clip ✪ Toneelgroep Amsterdam voorstelling Gust ✪ Een groep van 8 fototentoonstelling Ondertussen ✪

Colofon

Deze Nota verscheen onder verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur
van stadsdeel Westerpark, Amsterdam

Eindverantwoordelijk
Stadsdeelraad Westerpark

Politiek verantwoordelijk
Ruud Grondel (voorzitter van het Dagelijks Bestuur en Projectwethouder)

Voor de centrale stad
Edgar Peer (wethouder Economische Zaken)
Nico Kamphorst (projectcoördinator stadhuis)

Auteurs
Evert Verhagen (projectmanager)
Klazien Duijvelshoff (assistent projectmanager)

Deze nota kwam tot stand dankzij bijdragen en medewerking van de volgende personen:

Visie
Liesbeth Jansen (projectleider Tijdelijke Invulling)

Algemeen
Fred Goedbloed (projectleider)
Femke Barendrecht (stagiaire)

Gebouwen
G.W. Gruppen (aannemersbedrijf)
Marcel Kampman (Trema architecten)
Wim Vleeskens (bouwkundige)
Günter Weber (bouwkundige, woningbeheer NV Den Haag)
Bob Kauffmann (adviseur)

Bodemsanering
Hans van der Pal (Milieudienst Amsterdam)

Park
Hans Warnau †
Charlotte Buys (Ingenieursbureau Amsterdam, bureau voor Tuin- en Landschapsarchitectuur)
Arend Bouhuys (Ingenieursbureau Amsterdam, bureau voor Tuin- en Landschapsarchitectuur)
Harm Post (voorzitter NVTL)

Infrastructuur
Wim Beining, J. Vos, F Smits en J. Kuypers (allen Ingenieursbureau Amsterdam)

Nieuwbouw
Katja van Buitenen (medewerker Stadsdeelontwikkeling Westerpark)
Dick de Waal (hoofd Stadsdeelontwikkeling Westerpark)

Gashouder
Frans dela Haye (industrial design)

Expert Meeting
Susanne Piët (communicatiestrategie en adviseur)
Stephen J. Hodes (consultant KPMG)
Karin S. Swart (consultant KPMG)

Beheer, juridische adviezen
Adrienne Honnebier (advocaat Nauta Dutilh)
Eric Minderhoud (advocaat Nauta Dutilh)

Onderzoek buurtbelang
Pearl Dias
Margot Landeweerd
Hiljan Hoek
Eva Boon
(allen Hogeschool Holland, Diemen)

Met dank aan het Reguletoeroverleg, de Vrienden van het Westerpark en alle huurders

Eindredactie en productie
Bureau A tot Z (Harry J. Kraaij), Amsterdam

Vormgeving
Irma Bannenberq, Amsterdam

Drukwerk
Drukkerij Industrie, Amsterdam

© 1996 Stadsdeel Westerpark, Amsterdam, en de fotografen
Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.
Citeren uit deze nota is vrijelijk toegestaan, mits de bron wordt vermeld en mits een
present-exemplaar van de publicatie wordt toegezonden aan stadsdeel Westerpark,
project Westergasfabriek, Haarlemmerweg 8-10, 1014 BE Amsterdam.
ISBN 90-803201-1-0

Afbeelding omslag: Interieur Gashouder (foto: Siebe Swart, 1993)

- p. 6 Expositie van werken van Victor Onstein in de Zuiveringshal, april-mei 1996 (foto: Arjen Veldt)
- p. 8 Houseparty in de Gashouder (foto: Ernest Annyas, 1994)
- p. 9 Zuiveringshuis (foto: Jaap van der Veer, 1991)
- p. 10 Processie tijdens het Amsterdams Mirakelspel, augustus 1991 (foto: Dirk Blij)
- p. 11 Buddhabeeld voor de Oostelijke Bazenwoning tijdens het Drum Rhythm Festival, mei 1996 (foto: Arjen Veldt)
- p. 11 Tentoonstelling van werken door studenten van de Rietveldakademie in de voormalige Transformatorwerkplaats, juli 1993 (foto: Roeland Fossen)
- p. 12 Modeshow van Moda Mas in de Zuiveringshal, mei 1995 (foto: Roeland Fossen)
- p. 14 Regulateurshuis met op de achtergrond het Stadsdeelkantoor (foto: Siebe Swart, 1994)
- p. 16 Pauze in de Zuiveringshal tijdens de Korenslag, juni 1993 (foto: Roeland Fossen)
- p. 17 Interieur van een van de "bolletjes" aan de Gashouder (foto: Hannes Walrafen, 1993)
- p. 18 Cirque du Soleil, voorstelling Saltimbanco 1992-1993 (foto: Al Seib)
- p. 19 Opname door JES-producties voor reclamefotografie van AMEV-verzekeringen in de Zuiveringshal (foto: Roeland Fossen, 1994)
- p. 22 Cokesopslag op het terrein van de Westergasfabriek (foto: Archief stadsdeel Westerpark)
- p. 23 Luchtfoto van de Westergasfabriek, begin deze eeuw (foto: Archief stadsdeel Westerpark)
- p. 24 'Het Straatje' tussen het Westelijk Meterhuisje en het Ketelhuis (foto: Siebe Swart, 1994)
- p. 27 Historische kaart van Amsterdam, 1882. Het terrein van de toekomstige Westergasfabriek was hier reeds bestemd als park (foto: Gemeentearchief Amsterdam)
- p. 28 Uitvoering van *Antigone* in de Gashouder, concert door Ton de Leeuw ter gelegenheid van het Holland Festival in juni 1993 (foto: Jaap Pieper)
- p. 29 Helikopterstrijkkwartet door Karlheinz Stockhausen tijdens het Holland Festival, juni 1995 (foto: Marcel Israël)
- p. 30 Voormalige Koolgasstokerij van de Westergasfabriek (thans gesloopt) (foto: Archief stadsdeel Westerpark)
- p. 32 Stadsplattegrond van Amsterdam met het terrein van de Westergasfabriek (huidige situatie) (foto: Archief stadsdeel Westerpark)
- p. 36 Installatie van ballroomjurk uit de Hofvijver te 's-Gravenhage in de vijver van het oude Westerpark door Kunstgroep Patchwork, maart 1994 (foto: Wim Salis)
- p. 41 Man aan het werk in de voormalige Westergasfabriek (foto: Archief stadsdeel Westerpark)
- p. 46 De Gashouder met op de achtergrond de watertoren (foto: Siebe Swart, 1994)
- p. 48 Ontwerp voor de inrichting van de Gashouder door Frans de la Haye, 1996
- p. 51 Computermatige fotomontage van vroegere en huidige situaties op het terrein van de Westergasfabriek (foto: Siebe Swart, 1996)
- p. 56 Brug over de Haarlemmervaart bij de Westergasfabriek (foto: Jaap van der Veer, 1992)
- p. 62 Drum Rhythm Festival, mei 1996 (foto: Arjen Veldt)
- p. 65 Gezicht op de Gashouder vanuit deel B van het grote Westerpark (foto: Siebe Swart, 1995)
- p. 68 Modeshow van Puck & Hans in de Zuiveringshal, augustus 1993 (foto: Maurice Boyer)
- p. 80 Wasruimte in het Zuiveringshuis (foto: Siebe Swart, 1995)

De samenstellers hebben al het mogelijke gedaan om de herkomst van de afbeeldingen te achterhalen. Iedereen die desondanks meent in aanmerking te komen voor een vergoeding op auteursrechtelijk gronden, wordt verzocht contact op te nemen met Projectbureau stadsdeel Westerpark.

ONTWERP
VOOR DE
GASTFABRIEK